



สำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี



1000022838

เขียนภาพด้วยแสง...เล่าเรื่อง...ลุ่มน้ำโขง

(โครงการรวบรวมข้อมูลและภาพถ่ายลุ่มน้ำโขง)



อ. ชานุมาน



อ. เวชโรจน์



อ. โขงเจียม

ที่ปรึกษา... ศ.ดร.ประกอบ วิโรจนกุล
ปรึกษาฯ สีลา...เล่าเรื่อง



03-00010234

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
อารัมภบท	1
เริ่มต้นค้นหา	3
☐ พระเหลาเทพนิมิต	3
☐ พุทธอุทยาน	8
☐ วัดถ้ำแสงเพชร	11
☐ อำเภอขามเฒ่า จังหวัดอำนาจเจริญ	14
☐ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี	35
☐ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี	65
ก่อนจากลา	91

เขียนภาพด้วยแสง เล่าเรื่อง...ลุ่มน้ำโขง
โครงการรวบรวมข้อมูล และภาพถ่ายลุ่มน้ำโขง ครั้งที่ 2
ระหว่างวันที่ 6-9 กรกฎาคม 2541
อำเภอชาบุมาบ ➡ อำเภอเขมราฐ ➡ อำเภอโขงเจียม

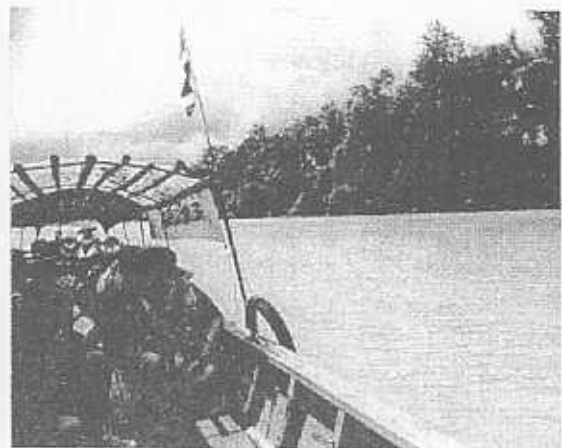
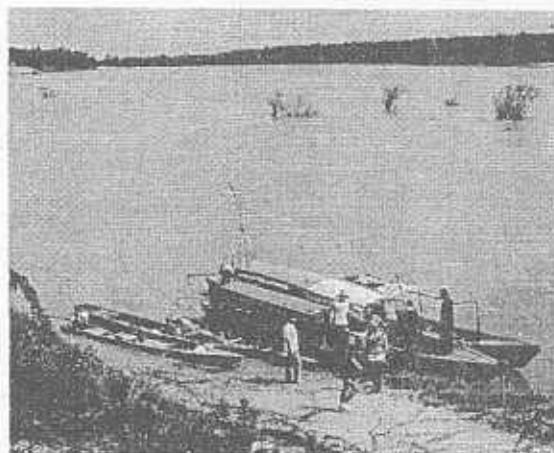
อ ร บ ก ก

ประวัติการเดินทางอันยาวนานของชาวอีสาน ซึ่งเป็นชนชาติ ไต - ลาว นั้น ได้แยกย้ายกันตั้งถิ่นฐานสร้างบ้านแปงเมืองในอาณาบริเวณอันกว้างขวางของลุ่มน้ำโขง จากหลวงพระบาง เวียงจันทน์ จำปาศักดิ์ และบางส่วนของอีสานฝั่งขวาแม่น้ำโขงมาตั้งแต่เริ่มแรก เมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ 19 - 20 จากหลักฐานเกี่ยวกับพวกไต-ลาวในอีสาน ในจารึกสุโขทัยที่กล่าวถึงชุมชนแถบลุ่มน้ำโขงตอนเหนือในศิลาจารึก หลักที่ 1 เช่น "...ทั้งมากาวลาวแลไทยเมืองได้เหล่าฟ้าภู...ไทขาวของชาวอุมาออก" หรือ "...เท่าฝั่งของ (โขง) ถึงเวียงจันทน์ เวียงคำเป็นที่แล้ว..." หรือ "...พันฝั่งของ (โขง) เมืองขวาเป็นที่แล้ว..." แสดงให้เห็นว่าชาวเมืองสุโขทัยรู้จักชุมชนทางลุ่มแม่น้ำโขงเป็นอย่างดี และได้กล่าวถึงหลายครั้งในศิลาจารึกหลักที่ 1 แต่หลังจากนั้นเพียงเล็กน้อย ศิลาจารึกสมัยพระเจ้าลิไทได้กล่าวถึงการรวมตัวกันเป็นอาณาจักรของชุมชนกลุ่มวัฒนธรรมไต-ลาว ซึ่งต่อมาเรารู้จักในนามอาณาจักรล้านช้าง"...เบื้องตะวันออก...ถึงแดนพระญาฟ้าังอ้อม (งุ้ม) (พ.ศ.

1896-1916) กษัตริย์องค์สำคัญของล้านช้าง (เวียงจันทน์) ทรงขยายอาณาเขตกว้างขวางทำให้อาจสันนิษฐานได้ว่าพวกไต-ลาว เริ่มเข้ามาตั้งถิ่นฐานบนดินแดนอีกฝั่งหนึ่งของแม่น้ำโขงโดยเฉพาะอย่างยิ่งปรากฏหลักฐานเกี่ยวกับการขยายตัวทางวัฒนธรรมของพวกไต-ลาว ที่ฝั่งตะวันออกของเทือกเขาภูพานในแอ่งสกลนครก่อนที่อื่น หลักฐานที่เป็นรูปธรรมคือ ร่องรอยสถาปัตยกรรมไต-ลาวผสมแบบขอม เช่น พระธาตุนารายณ์เจงเวง และพระธาตุเชิงชุม ในยุคนั้นพวกไต-ลาว กระจายกันตั้งถิ่นฐานทั้งแถบริมฝั่งโขง ประเทศลาวและแถบอีสาน ซึ่งประมาณบริเวณตั้งแต่จังหวัดเลย หนองคาย อุตรธานี สกลนคร และนครพนม ร่องรอยเมืองโบราณในบริเวณนี้จึงมีอยู่หลายแห่ง บางแห่งก็ยังสืบเนื่องอยู่จนสมัยหลัง ๆ อาทิเช่น เมืองหล่ม เมืองเลย ปากเหือง เชียงคาน ด่านซ้าย เวียงคุก เมืองปากห้วยหลวง เมืองโคตรบอง เมืองนครไทย เมืองหนองบัวลุ่มภู (หนองบัวลำภู) พวกไต - ลาวได้ตั้งศูนย์อำนาจทางการเมืองขึ้น 3 แห่งคือ หลวงพระบาง

เวียงจันทน์ จำปาศักดิ์ พร้อมทั้งสร้างบ้าน
แบ่งเมืองอยู่สองฝั่งโขง เกิดเมืองคู่กันเป็น
ศูนย์กลางการติดต่ออยู่สองฟากฝั่งเช่น
หลวงพระบาง - ปากลาย เวียงจันทน์ -
หนองคาย ปากหิบลู - ท่าอุเทน ท่าแขก
- นครพนม สุวรรณเขต-มุกดาหาร สอง
คอนดอนดง - เขมราฐ อุบล - ปากเซ -
จำปาศักดิ์ พื้นที่ทางด้านเหนือ และด้าน
ตะวันออก นับตั้งแต่เขตอำเภอขาม
เขมราฐ ดอนแสนพัน โพธิ์ไทร ศรีเมือง
ใหม่ เรื่อยลงมาจนถึงอำเภอโขงเจียม มีทิว
เขาที่เป็นหินทรายและที่สูงขวางกั้นบริเวณ

จังหวัดจากเหนือลงใต้ จากการศึกษาและ
รวบรวมข้อมูล เราอาจแบ่งกลุ่มชนที่
สัมพันธ์กับบริเวณนี้ออกเป็น 2 พวกคือ
พวกที่อยู่บนเทือกเขาและที่สูง และ พวกที่
อยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำโขง จากอดีตถึงปัจจุบัน
ความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นของชาวไต -
ลาวสองฟากฝั่งโขง จึงมีทั้งในรูปแบบความ
เชื่อถือทางศาสนาและการเกี่ยวดองกันใน
ระบบเครือญาติ ดังนั้นรูปแบบวัฒนธรรม
ประเพณี และวิถีการดำเนินชีวิตตามคติ
ความเชื่อ จึงมีความคล้ายคลึงกันมากโดย
การถ่ายทอดและผสมผสานกันมาโดยตลอด



เริ่มต้นบันทึก

วันที่ 6 กรกฎาคม 2541

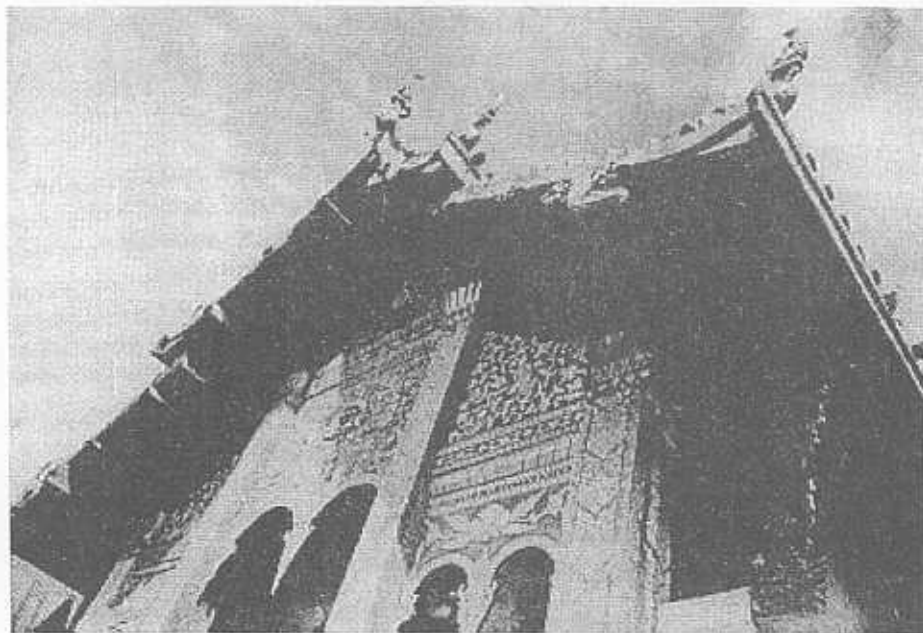
06.30 น. ทีมงานอันประกอบด้วย คุณศักดิ์ชาย ลีลา ขวัญหน้าทีม ซึ่งต่อไปนี้จะทำหน้าที่เป็นผู้รวบรวมข้อมูล บันทึก คลาสเซทเทปเรื่องราวตลอดระยะเวลาการเดินทางและทำหน้าที่เป็นดาถ้องภาพหนึ่งไปด้วยในตัว Tree in One (กล้องที่ใช้เป็นกล้อง Nikon FM 2 เลนส์ Zoom 28-70mm.) คุณไตรภพ มั่นคง ดาถ้อง VDO. โดยใช้กล้อง VHS - Panasonic M3500 และดิฉัน ประทับใจ ลีลา ดาถ้องภาพหนึ่งและผู้จัดบันทึกเรื่องราวอารยธรรมลุ่มน้ำโขงที่ทีมงานเรากำลังจะเดินทางไปสำรวจศึกษา และรวบรวมข้อมูล (กล้องที่ใช้เป็นกล้อง Nikon FM 2 เลนส์ Zoom 35-105 mm. Micro 105 mm. และ Wide angle 24 mm.) ออกเดินทางจากมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี แวะรับคุณ วิษรินทร์ เกตวงศา โยเฟอร์ประจำทีมงาน ผู้ที่จะพาพวกเราตระเวนตามเส้นทางสายอุบลราชธานี-อำนาจเจริญ เพื่อมุ่งสู่อำเภอขามัน อำเภอยะรัง อำเภอโพธิ์ไทร และอำเภอโขงเจียม เส้นทางที่ทีมงานได้วางแผนกันไว้ และ คุณศุภณัฐดา เกตวงศา ดาถ้องภาพหนึ่ง (กล้องที่ใช้เป็นกล้อง

Nikon F90 X เลนส์ Zoom 28 - 70 mm. Normal 50 mm. และ Telephoto 75 - 300 mm.) ตามเวลานัดหมายที่บ้านงามสง่า เลขที่ 125 ถนนสุขาภิบาล 1 อำเภอเมืองอุบลราชธานี ที่นี่ทีมงานเราได้รับความเอื้อเฟื้อเพื่อข้าวต้มกระต๊อหมูเป็นอาหารเช้าช่วยเพิ่มพลังงานความสดชื่น กระปรี้กระเปร่าก่อนออกเดินทางได้เป็นอย่างดี เราขอขอบคุณผู้ให้การอุปการะไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

07.00 น. หลังจากให้อิ่มหน้าสำราญกับอาหารเช้า ช่วยกันขนเครื่องมืออุปกรณ์ และสัมภาระต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพตลอดระยะเวลา 4 วัน เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ทีมงานเราก็มุ่งหน้าสู่จังหวัดอำนาจเจริญ ตามเส้นทางหมายเลข 212 ผ่านอำเภอม่วงสามสิบ ระยะทาง 30 กิโลเมตร เลี้ยวขวาเข้าสู่เส้นทางหมายเลข 2134 จุดหมายปลายทางที่ อำเภอนา ระยะทาง 20 กิโลเมตร อันเนื่องมาจากเสียงลือเสียงเล่าว่า ที่บ้านนา ตำบลนา อำเภอนา จังหวัดอำนาจเจริญแห่งนี้ มีพระพุทธรูปอันงดงามประดิษฐานอยู่ที่ วัดพระเหลาเทพนิมิต (WAT PHRA LAO THEPNIMITARA เดิมชื่อวัดโพธิ์ขยาราม คามวดี) นามว่า พระเหลาเทพนิมิต



บรรยากาศที่ร่มรื่น เรือนสวย



หลังคาเป็นไม้เนื้อแข็ง สด 2 ชั้น มุงด้วยกระดานไม้



พระเทลาเทพนิมิต เป็นพระพุทธรูป ปูนปั้นลงรักปิดทอง แท่นพระประธานก่อ ด้วยอิฐ มีชายผ้าห่มสีทึบห่มล้อมพันออกมาตรงกลางผ้ามีรูปนางธรณีรุดม้วยฉม ปางมารวิชัย ความสูง 2.70 เมตร หน้าตัก กว้าง 2.85 เมตร มีพุทธลักษณะตามแบบ

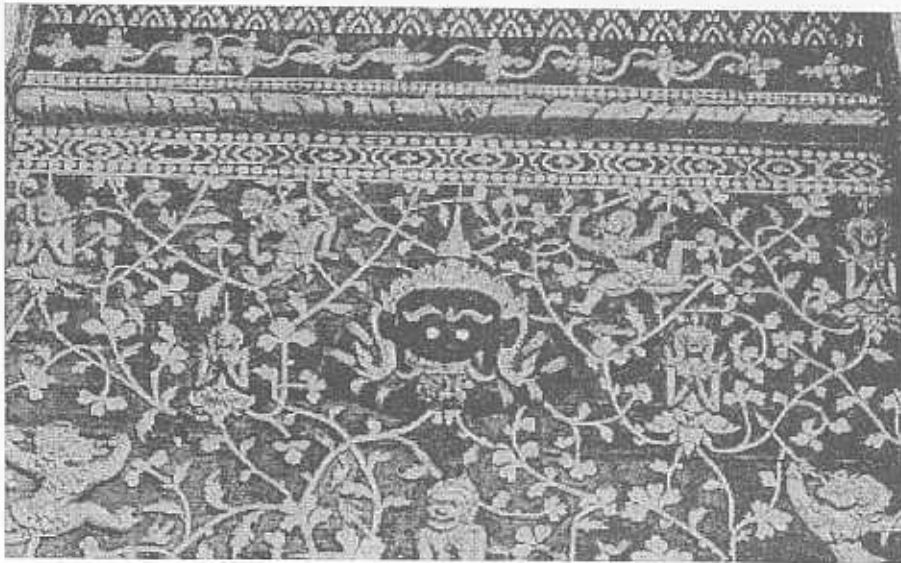
ศิลปะลาวในสกุลช่างเวียงจันทน์ กล่าวขาน กันว่างามที่สุดบนแผ่นดินอีสาน โดยเฉพาะ พระพักตร์ที่เปี่ยมด้วยความเมตตา ทั้งช่างผู้ สร้างยังสามารถสร้างให้เห็นว่าพักตร์พระ นั้นลอยเด่นออกมาจากกรอบประตูอุโบสถดู น่าอัศจรรย์ยิ่งนัก



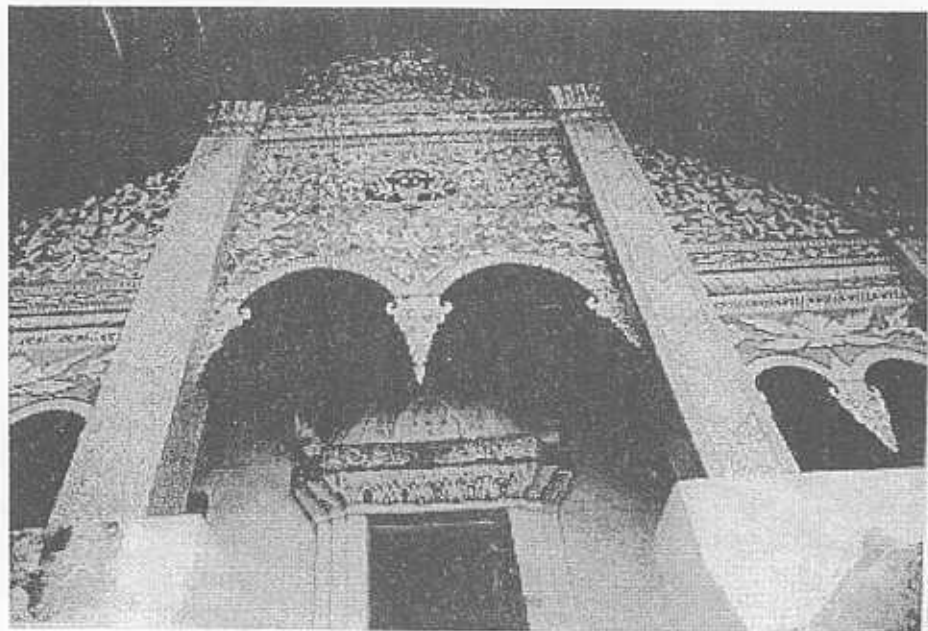
เมื่อมองพระพักตร์จะเห็นท่านยิ้มต้อนรับ ยินดีลบล้างใจของเรามาให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธา ชาวบ้านทั่วอีสานจึงถือว่า พระเทลา เมระความดีหลายองค์เหล่าลือมีองค์นี้ ๆ

หน้าบันด้านตะวันออกของอุโบสถทำด้วยไม้ แกะสลักลงลายเป็นลายเถา ตรงกลาง เป็นรูป ราหูกลืนจันทร์ ระหว่างถ้ามี่รูป เทพพนมและรูปทนต์มาน ประตูทางเข้าด้าน หน้ามี 3 ช่อง เหนือช่องประตูปั้นด้วยปูน

ทำเป็นชู้มคล้ายยอดปราสาท ได้ขุ้มเป็นรูป พญานาคขนาดของโบสถ์กว้าง 9.80 เมตร ยาว 15.50 เมตร ตามตำนานกล่าวว่า ภาพราหูกลืนจันทร์นี้ สร้างขึ้นตั้งแต่แรก สร้างพระอุโบสถเมื่อ 300 ปีก่อน



ตรวจลายหน้าบันเป็นรูป ราชกสินจันทร์
เพน็องวปะตุทำเป็นจุมตล้าของดปลาสาท ใต้จุมเป็นรูปมญานาว



ทีมงานเราจึงเดินทางมุ่งหน้าสู่วัดพระเหลา
เทพนิมิตเพื่อนมัสการ รวบรวมข้อมูลและ
ถ่ายภาพ พวกเราเดินทางถึงอำเภอพนา
เวลาประมาณ 10.00 น. ผ่านหน้าที่ว่า
การอำเภอเรื่อยมา สังเกตสองข้างทางค่อนข้าง

ข้างเรียบเหงา จึงแวะถามเส้นทางที่จะไป
วัดจากร้านขายของชำสักครู๋..โฮเฟอร์ก็พา
พวกเราไปถึงวัดแห่งนี้ได้โดยไม่ยากนัก มา
ถึงวัดพระเหลาบรรยากาศโดยรอบบริเวณ
ค่อนข้างมืดครึ้ม ห้องฟ้ามีเมฆหมอกคล้าย

ฝนจะตก นึกหัวโนในใจอยู่ว่าจะสามารถถ่ายภาพได้หรือไม่ รอสักประเดี๋ยวเดียวเท่านั้นเอง ท้องฟ้าก็แจ่มใสมีแดดออกจ้า จนพวกเราตั้งใจที่จะได้ถ่ายภาพสวยๆ มาให้ชมกันๆ อีกทีอาจเป็นเพราะความตั้งใจของทีมงานที่จะมานมัสการหลวงพ่อก็เป็นได้ (ว่าเข้าไปนั่น) ที่วัดพระเหลาฯ แห่งนี้ทีมงานเราได้รับคำแนะนำและข้อมูลที่เป็นเอกสารจากพระในวัดรูปหนึ่ง ท่านแนะนำให้พวกเราอธิษฐานขออนุญาตกับองค์พระเหลาฯ ก่อน เพราะมีหลายคนที่ไม่สามารถถ่ายภาพติดได้ อันเนื่องมาจากไม่ได้อธิษฐานขอ ก่อน อีกทั้งมีเรื่องเล่าสืบกันมาว่าในคืนวันพระ 7-8 ค่ำ 14-15 ค่ำ จะแสดงพุทธานุภาพเป็นปาฏิหาริย์ปรากฏให้เห็นเป็นแก้วเขียวขจีแกมขาว ลอยออกจากโบสถ์ในเวลาเจียบสงัด ในทุกๆ ปีจะมีผู้มาบนบานขอความคุ้มครอง ความสำเร็จในสิ่งที่พึงปรารถนา และได้รับความคุ้มครอง ความสำเร็จนั้นๆ หลายราย จนเป็นที่โจษขานกันทั่วไป พอถึงวันเพ็ญเดือน 3 ของทุกปี ซึ่งถือกันว่าเป็นเทศกาลปิดทององค์พระเหลาฯ จะมีพุทธศาสนิกชนทั่วทุกสารทิศหลั่งไหลกันมาบำเพ็ญบุญและแก้บน โดยนำปราสาทผึ้งมาทอดถวาย นำดอกไม้ธูปเทียนมาสักการะ กลายเป็นประเพณีปฏิบัติกันมามิได้ขาด แสดงให้เห็นถึงศรัทธาความเชื่อที่มีต่อองค์พระเหลาฯ ได้เป็นอย่างดี ก่อนที่พระรูปนั้นจะปล่อยให้พวกเราถ่ายภาพกันตามลำพัง ท่านก็ได้เตือนให้ระวังพื้นที่ทางเดินที่ลื่นเพราะเมื่อเข้าก็ลื่นหกล้ม

ไปแล้วคนหนึ่ง ซึ่งพวกเราปฏิบัติตามคำแนะนำด้วยดีทุกประการ ทีมงานเราอยู่บันทึกภาพที่นั่นจนกระทั่งเวลา 10.30 น. จึงได้กราบนมัสการลาหลวงพ่อก่อนเพื่อออกเดินทางต่อไป จากวัดพระเหลาฯ โชเฟอร์พาพวกเราย้อนกลับเส้นทางเดิม (เส้นทางหมายเลข 2134) ถึงบ้านอำนาจ เลี้ยวขวาสู่เส้นทางหมายเลข 212 จุดหมายปลายทางของเราจังหวัดอำนาจเจริญ

จังหวัดอำนาจเจริญ มีพื้นที่ในการปกครองทั้งสิ้น 6 อำเภอ และ 1 กิ่งอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอหัวตะพาน อำเภอพนา อำเภอเสนางคนิคม อำเภอขามาน อำเภอปทุมราชวงศา และกิ่งอำเภอลืออำนาจ รวมพื้นที่กว่า 3,000 ตารางกิโลเมตร มีประชากรทั้งสิ้นราว 3 แสน 3 หมื่นกว่าคน ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม มีลำห้วยสำคัญถึง 7 สายไหลผ่าน อาทิ ลำเซบก ลำเซบาย ลำห้วยปลาแตก ลำห้วยโพธิ์ รวมถึงแม่น้ำโขง ซึ่งไหลเลียบเลาะเขตอำเภอขามานทางตอนบนของจังหวัดเป็นระยะทาง 38 กิโลเมตร และนั่นทำให้พื้นที่แห่งนี้มีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะสำหรับการเข้ามาตั้งถิ่นฐานทำมาหากิน จึงมีกลุ่มชนเข้ามาอาศัยตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์มาแล้ว ดังที่ได้มีการขุดพบเครื่องมือหิน เครื่องมือสำริดในหลายพื้นที่ เรื่องราวแห่งการสร้างบ้านแปงเมืองของชุมชนชาวอำนาจเจริญเริ่มต้นอย่างเป็นทางการเมื่อ พ.ศ. 2393 เมื่อเจ้าผู้ครองนครเมืองจำพรแขวงสะหวัน

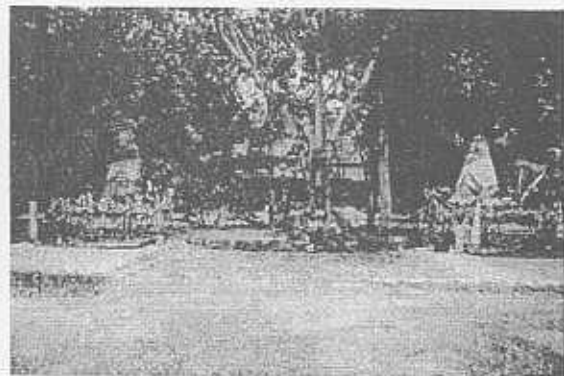
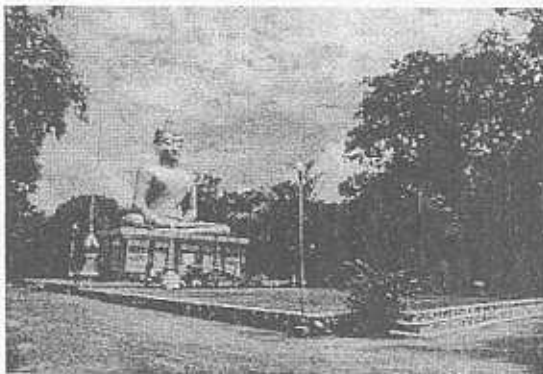
เขตทางฝั่งลาว ได้อพยพครอบครัวข้ามฝั่งโขงมาพึ่งพระบรมโพธิสมภารพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มาตั้งบ้านเมืองกันอยู่ที่บ้านค้อใหญ่ หรือบ้านอำนาจตำบลอำนาจ กิ่งอำเภอสิโสม ในขณะนั้นเอง และต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นเมืองสิโสมอำนาจ มีฐานะเป็นเมืองในปกครองของเมืองเขมราฐ ในปี พ.ศ. 2410 พระอมรอำนาจ ผู้ครองเมืองสิโสมอำนาจเห็นว่า ถ้าย้ายเมืองไปขึ้นต่อเมืองอุบลราชธานีจะสะดวกในการติดต่อราชการมากกว่า จึงมีใบบอกกราบทูลเข้ามายังส่วนกลาง และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้ตามที่ขอมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อได้มีการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดิน เมืองอำนาจก็ถูกเปลี่ยนชื่อ และยกฐานะขึ้นเป็นเมืองอำนาจเจริญ อยู่ในความปกครองของมณฑลอุบลราชธานี โดยทางการแต่งตั้งขุนนางจากส่วนกลางมาปกครองเมืองอำนาจเจริญติดต่อกันโดยตลอด จนถึง พ.ศ. 2455 ก็ได้มีการแต่งตั้งนายอำเภอขึ้นปกครอง นายอำเภอคนแรกคือ รองอำมาตย์โทหลวงเอนกอำนาจ ซึ่งต่อมาท่านก็ได้ย้ายอำนาจเจริญ จากบ้านอำนาจตำบลอำนาจ มาตั้งที่บ้านบุง ตำบลบุง อันเป็นที่ตั้งของอำเภอเมือง จังหวัด

อำนาจเจริญในปัจจุบัน ตามคำแนะนำของพระยาสุนทรพิพิธ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งเลขาธิการมณฑลอิสาน ด้วยเหตุผลที่ว่า สถานที่แห่งใหม่ทำเลดี เป็นสี่แยกระหว่างเมืองอุบล เมืองเขมราฐ เมืองมุก (มุกดาหาร) และเมืองยศ (ยโสธร) ซึ่งนับเป็นทำเลที่สะดวกในการคมนาคมติดต่อมากกว่าที่เดิม เมืองอำนาจเจริญได้พัฒนาขยายตัวกว้างขวางขึ้นโดยลำดับ จนกระทั่งได้รับการประกาศแต่งตั้งเป็นจังหวัดที่ 75 ของประเทศ เมื่อปลายปี พ.ศ. 2536

พุทธอุทยาน (BUDDHA UTTHAYAN OR BUDDHIST PARK) ตั้งอยู่บนเนินเขาตามพระบาท ห่างจากตัวเมืองอำนาจเจริญออกไปราว 3 กิโลเมตร ภายในพุทธอุทยานร่มรื่นไปด้วยพันธุ์ไม้หลากหลายชนิดสลับกับหินดานมีพื้นที่ 144 ไร่ 4 งาน 42 ตารางวา เป็นที่ประดิษฐานพระมงคลมิ่งเมือง ชาวบ้านเรียกว่า พระใหญ่ อันเนื่องมาจากขนาดขององค์พระที่มีหน้าตักกว้าง 11 เมตร สูงจากระดับพื้นดินจนถึงยอดเปลวรัศมี 20 เมตร ประดับด้วยกระเบื้องโมเสคสีทอง ปางมารวิชัย ภายในบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ มองเห็นโดดเด่นแต่ไกล มีพุทธลักษณะแบบศิลปะอินเดียในสกุลช่างปาละ



พระมณฑลมิตเมือง ชาวบ้านเรียกว่า พระใหญ่



ด้านหน้าวัดพระมณฑลมิตเมืองจะพบว่าพระพุทธรูปลักษณะแปลกตา ๑ องค์
ชาวบ้านเรียกเป็นภาษาอีสานว่า พระชี้อา(ชี้อา) และจีนจากจีนไม่ได้สืบทอด

ขณะที่กำลังมองหาภาพถ่ายสวยๆ สำหรับ
ถ่ายภาพอยู่นั้น สายตาก็เหลือบไปเห็น
คุณศกุนตลา กำลังเสียงเซียมซีอยู่พอดี
จึงแวะเข้าไปลองดูบ้าง ได้ตัวเลข 28 จึงดึง
เอาใบเซียมซีใบที่ 28 แต่ยังไม่ได้อ่าน ด้วย
อยากถ่ายภาพมากกว่า จนกระทั่งถ่ายภาพ

เป็นที่พอใจแล้ว จึงแวะเวียนมานั่งรอทีม
งานที่รด นึกขึ้นได้ว่ายังไม่ได้อ่านใบเซียมซี
จึงหยิบออกมาอ่าน เนื้อความในใบเซียมซีที่
ได้มาไม่ค่อยดีเท่าไร คุณศกุนตลา บอกว่า
ให้เอาไปคืนซะ อย่าเอาความไม่ดีติดตัวไป
ด้วยเลย ดิฉันไม่รู้จะอธิบายอย่างไรดี

เพราะไม่ค่อยจริงจังกับเรื่องทำนองนี้เท่าไร แต่ก็ทำตามไม่ขัดข้อง (*ไม่เชื่ออย่าลบหลู่*) ก็พอดีกับที่คุณศักดิ์ชายได้ยื่นคำสนทนาเลยอยากลองมั่ง หายไปสักพักเดินกลับมา บอกว่าได้ไปเยี่ยมซีไบที่ 25 ยกขึ้นอ่านให้พวกเราฟัง จับใจความสำคัญได้ว่า ไม่ค่อยดีที่ไทร์ คุณศกุนตลาภิบอกให้เอาไปคืนอีกเหมือนเดิม แต่คุณศักดิ์ชายบอกว่าไม่เป็นไรหรอก ไม่ต้องเอาคืนก็ได้ แต่ไม่ได้หมายความว่า ไม่เชื่อ ความเชื่อในเรื่องการเสี่ยงทายโชคสลาภวาสนานี้มีอยู่ทุกแห่งหน แล้วแต่มุมมองความเชื่อของแต่ละคน พวกเราเคลื่อนย้ายจากลาพูทออุทยานแห่งนี้เพื่อเสาะหาอาหารกลางวัน ไปพร้อมกับการสนทนาพาทีเกี่ยวกับเยี่ยมซีไบแต่ละคนได้มา โชเฟอร์พาเราแวะเข้ามาทานอาหารกลางวันที่ร้านส้มตำเรณู เป็นร้านอาหารพื้นบ้านสไตล์อีสานบ้านเฮา ลงจากรถเดินเข้าร้านก็ช่วยกันชนเสียบึงที่พกพามาด้วยอาทิเช่น กุ้งข้าวเหนียวขนาดกินอิ่มทุกคน ส้มวัว จ่อมกุ่มและกระดิกน้ำแข็งลงมาด้วย (*เพื่อความประหยัดแบบสุดๆ*) จนเกรงว่าเจ้าของร้านซึ่งเดินมารับออเดอร์ด้วยตนเองจะค้อนเข้าให้ (*ไม่รู้ว่าจะเข้ามากินที่ร้านเขาทำไม เตรียมมาเกือบหมดทุกอย่างแล้ว*) พวกเราช่วยกันเลือกอาหารกันคนละอย่างสองอย่างจากเมนูรายการ

อาหารจึงมีมติเป็นเอกฉันท์ตกลงร่วมกันว่าควรสั่งต้มไก่บ้าน 1 หม้อ อย่างพวงนมสาว 1 จาน ลาบปลาดัง 1 จาน เนื้อหมูแดดเดียว 1 จาน และสิ่งที่ขาดไม่ได้ก็คือ ส้มตำ แต่ส้มตำของที่นี่มีแปลกอยู่อย่างก็คือ เขามีส้มตำไข่เค็มด้วยแหละ คอลาวอย่างพวกเรางไม่เคยกิน ก็เลยต้องพิสูจน์ทั้งส้มตำลาวใส่ปูเค็ม และส้มตำไข่เค็มซะเลย ขณะที่กำลังรออาหารอยู่นั่นเอง เอเยนต์เอาปลานางซึ่งเป็นปลาน้ำโขงมาส่งที่ร้าน ตัวเบ่อเริ่มเต็ม สอบถามรายละเอียดได้ความว่าปลานางตัวนี้มีน้ำหนัก 8 กิโลกว่า เป็นปลาที่ส่งมาจากร้านแม่ปอง ตลาดอำเภอเขมราฐ สักครูใหญ่ ๆ อาหารก็ทยอยส่งมา พวกเราจึงยุติการสนทนาหาข้อมูลไว้เพียงเท่านี้ หันมาสนใจกับอาหารตรงหน้าที่กำลังร้อน ๆ ทำทานน้ำเอร็ดอร่อย เพียงนี้จึงอิ่มแปร้กันทุกคน

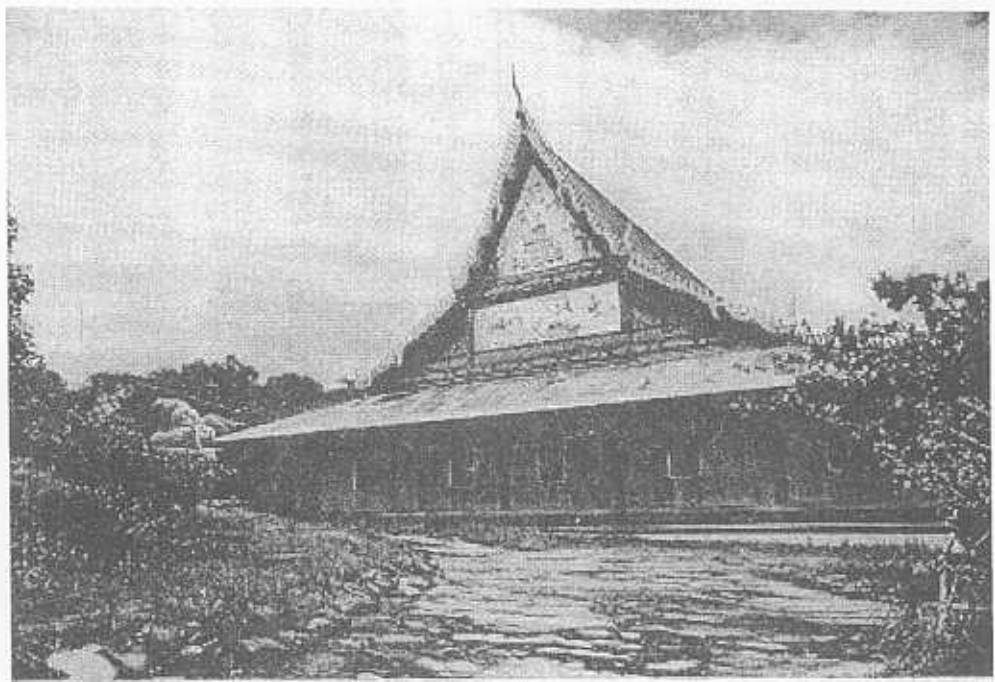
ออกจากร้านส้มตำเรณู เพื่อไปวัดถ้ำแสงเพชรตามเส้นทางหมายเลข 212 ระยะทาง 12 กิโลเมตร และเลี้ยวซ้ายเข้าไปอีก 2 กิโลเมตร สองข้างทางจะมีเด็กชาวบ้านยืนขายดอกบัวบูชาพระเป็นระยะ ๆ เส้นทางสายนี้มีลักษณะเป็นทางชันขึ้นเขา และเป็นป่ารกทึบ ตลอดสองข้างทางจะมีป้ายเตือนให้ระวังงูจงอางวางไข่ และงูใหญ่ เข้าใจว่าที่นี้คงเป็นที่อยู่อาศัยของงูมากมาย



ภาพวาดเส้นทางไปถ้ำแสงเพชร เส้นทางที่ลาดชัน สองข้างทางเป็นป่าทึบ
เราต้องเดินช้าๆ ในละแวกนี้เจ้าแม่กับพ่อนอได้

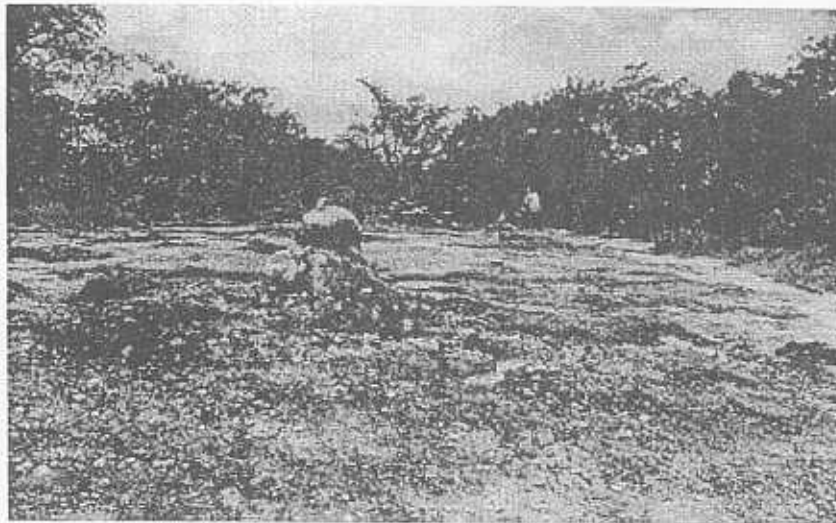
วัดถ้ำแสงเพชร (วัดศาลาพันห้อง)
ตั้งอยู่ท่ามกลางโขดหินใหญ่บนยอดเขาสูง
ภายในบริเวณวัดมีถ้ำขนาดใหญ่ และมีพระ
พุทธรูปที่มีพุทธลักษณะงดงามประดิษฐาน
อยู่ มีแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อของ

ชาวบ้าน และยาอายุวัฒนะตามผนังถ้ำ
เป็นวัดป่าสายวิปัสสนา มีเจดีย์ที่บรรจุอัฐิ
ธาตุของหลวงปู่ชา สุภัทโท พระสาย
วิปัสสนากรรมฐานแห่งวัดหนองป่าพง





เพราะว่าเดินทางไปป่าแสลงนา สัตว์ป่าในป่าจะมีพื้นที่ว่างๆ ชอนกันตลอดจนข้าวหอม ข้าวเหนียว...
การวางพื้นที่ขึ้น ๆ กันให้สูงขึ้น จะทำให้ชีวิตเจริญรุ่งเรืองขึ้น ๆ ขึ้นไป เหมือนกับภาพที่เจดีย์ท่ามกลางนาข้าว



น้ำดื่มที่สะอาด และอาหารที่สะอาดตามแนววิถี ตามแนวทางของชาวบ้าน



ทีมงานเราอยู่บันทึกภาพที่นั่น จนกระทั่งมีฝนตกประปรายสลับกับแดดเปรี้ยง รู้สึกถึงความร้อนอบอ้าว และกระหายน้ำเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งเหน็ดเหนื่อยจากการเดินทาง จึงชวนกันเดินทางกลับเพื่อมุ่งหน้าสู่อำเภอชานูต่อไป ตามเส้นทางหมายเลข

202 ผ่านอำเภอบะพุมราขวงสาระยะทาง 21 กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายไปตามเส้นทางหมายเลข 2034 อำเภอานูมาน ระยะทาง 30 กิโลเมตร ถึงอำเภอานูมานเวลาประมาณ 15.00 น.

*อำเภอ.. ชุมพร ..
จังหวัด...อำเภารัตน*



*ชายแดนแห่งเดียว
ป่าเขียวแสนสวย งามทิวทัศน์ทั้งทิศ
แผ่นดินน้ำอยู่ ชมทิวทัศน์*

จากประสบการณ์เมื่อครั้งที่ออกสำรวจและรวบรวมข้อมูลครั้งแรก ซึ่งค่อนข้างมีปัญหาเรื่องที่พกอย่างยิ่ง(บางแห่งที่ทีมงานเราไปค้างแรม ทาที่พกค่อนข้างลำบาก และไม่ค่อนำอภิมยืมขึ้นเท่าไรนัก) ดังนั้นสิ่งที่ต้องเสาะหาก่อนอื่นใดก็คือ สถานที่พก เราจึงแวะสอบถามข้อมูลที่พกจากคุณตำรวจที่ป้อมยามจราจรหน้าตลาดอำเภอขานุมานได้ความว่า ที่อำเภอแห่งนี้มีพกเพียงที่เดียว ชื่อว่า โลตัส อยู่ไม่ห่างจากตัวอำเภอมานัก (คุณตำรวจก็ชี้บอกเส้นทางเลี้ยวซ้ายเลี้ยวขวา ทำนองนี้แหละ) แคม

ยังบอกอีกว่า ไม่ค่อยแน่ใจว่าคุณสุภาพสตรีที่ร่วมเดินทางมาด้วยจะสะดวกพกหรือไม่ ทีมงานเราจึงเดินทางไปตามเส้นทางที่คุณตำรวจบอก เพื่อติดต่อที่พกและดูสถานที่ให้เทียบกับลูกกะตาเสียก่อน เพื่อความมั่นใจว่าคืนนี้เราจะมีที่พกแน่นอน เมื่อดูสถานที่พกเป็นที่เรียบร้อยแล้วก็จำเป็นต้อง โอเค เพราะไม่รู้ว่าจะมีที่แห่งใดที่ดีกว่านี้อีกแล้ว ในที่สุดปัญหาเรื่องที่พกสำหรับคืนนี้ก็หมดสิ้นไป แคมได้ข้อมูลเพิ่มเติม หากต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับอำเภอขานุมานให้ไปที่โรงเรียนขานุมานวิทยาคม



-โลตัส รัชกาล-

สถานที่พกที่มีแหว่เดียวในอำเภอขานุมาน

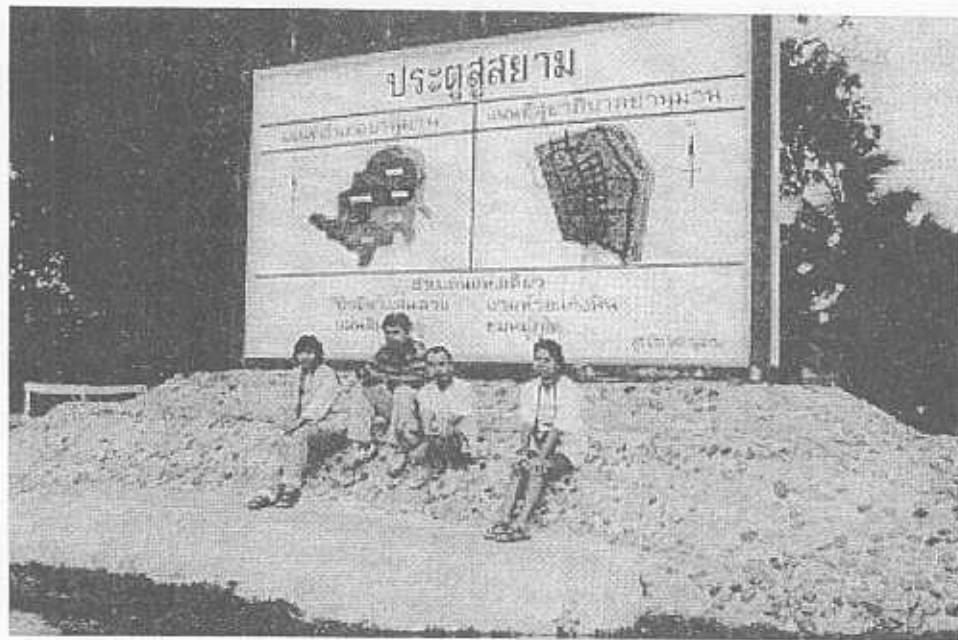


-คณะสัมภาษณ์-

อ. จุมพล ชื่นทนชาติ และอ. นธิพงษ์ ผลสมบัติ
ณ โรงเรียนขานุมานวิทยาคม

ที่ มงานเราจึงเดินทางมายังโรงเรียนขานุมานวิทยาคมเพื่อขอข้อมูล ซึ่งก็ได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดีจากอาจารย์ ชุมพล จันทนชาติ อาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา และอาจารย์นธิพงษ์ ผลสมบัติ อาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ (สมาชิก

บ้านคำเดียว หมู่บ้านที่เรากำลังจะเดินทางไปสำรวจศึกษาข้อมูล) ที่นี่เราได้ข้อมูลที่ เป็นเอกสาร และจากคำบอกเล่าของอาจารย์ทั้งสอง ซึ่งทำให้ทีมงานเราทราบประวัติความเป็นมา สถานที่หมู่บ้านเก่าแก่ พอสังเขปว่า...

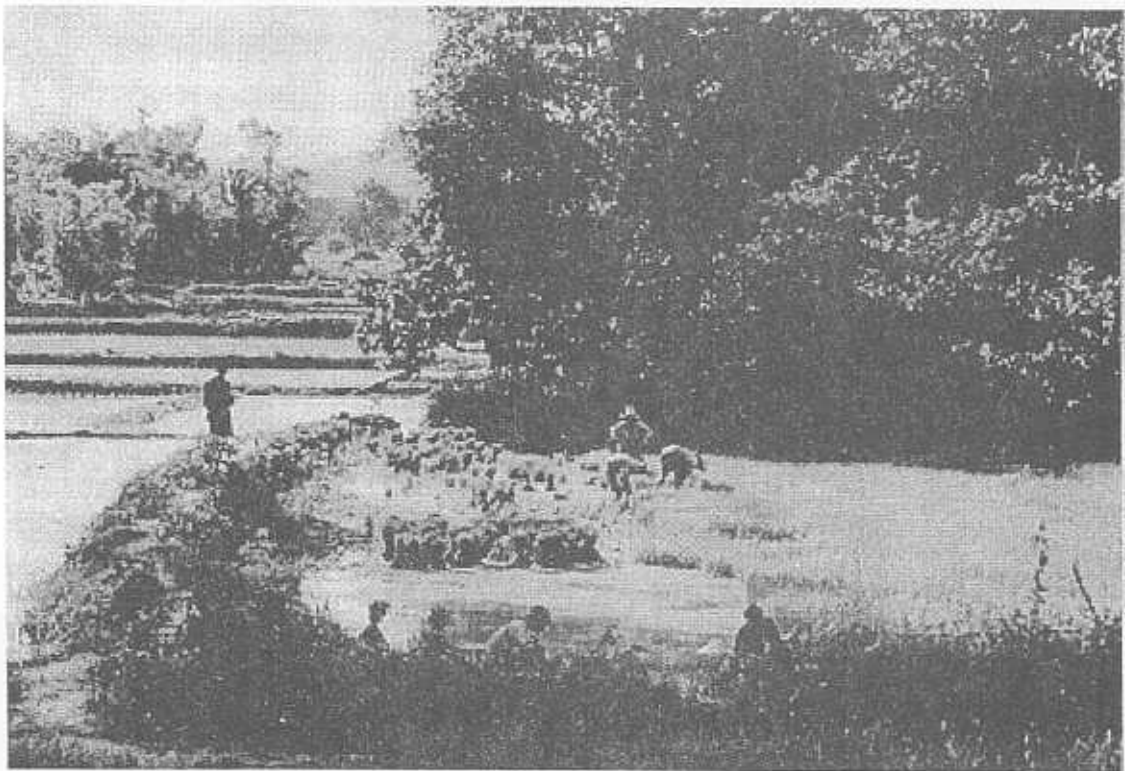


อำเภอสว่างแดนดิน เดิมมีฐานะเป็นเมืองขึ้นตรงต่อเมืองอุบลราชธานี พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2422 ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าพรหมเทวานุเคราะห์วงศ์ (เจ้าหน่อคำ) เจ้าเมืองอุบลราชธานีคนที่ 4 ได้พาพระปลัดซ้าย (เคน) บุตรท้าวมนตาธิราชเมืองลำเนาหนองปรือ ซึ่งได้อพยพครอบครัวไพร่พล มาอาศัยอยู่กับเจ้าพรหมเทวานุเคราะห์วงศ์ เข้าทูลละอองธุลีพระบาทเพื่อกราบบังคมทูลขอพระราชทานตั้งบ้าน "ท้ายักขุ" ขึ้นเป็นเมือง และขอตั้งพระปลัดซ้าย (เคน) เป็นเจ้าเมือง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งบ้านท้ายักขุ เป็นเมือง "สว่างแดนดิน" พร้อมกับโปรดเกล้าฯ ตั้งให้พระปลัดซ้าย (เคน) เป็นพระผจญจักรวงศ์เจ้าเมือง แต่พระผจญจักรวงศ์ได้

พาครอบครัวไพร่พลไปตั้งเมืองที่บ้านท่ากระดาน ทาได้ตั้งที่บ้านท้ายักขุ ตามที่โปรดเกล้าฯ ไว้แต่อย่างใดไม่ อำเภอสว่างแดนดินยังคงมีฐานะเป็นเมืองขึ้นตรงต่อเมืองอุบลราชธานีตลอดมา จนกระทั่งถึงการปฏิรูปการปกครองครั้งใหญ่ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ผู้ทรงดำรงตำแหน่งข้าหลวงใหญ่ต่างพระองค์ สำเร็จราชการหัวเมืองอุบลราชธานีในขณะนั้น ได้ทรงปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองภายในบริเวณเมืองอุบลราชธานีเช่นกัน ในคราวนี้เมืองสว่างแดนดินมณฑลถูกลดฐานะลงเป็นอำเภอสว่างแดนดินมณฑลขึ้นกับเมืองอุบลราชธานีเมื่อราว พ.ศ. 2443 - 2445 จนถึงสิ้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แยกมณฑล
อีสานออกเป็น 2 มณฑล คือ มณฑล
อุบลราชธานี กับ มณฑลร้อยเอ็ด เมื่อวันที่
9 เมษายน 2455 หลังจากนั้นไม่นาน
กระทรวงมหาดไทยก็ดำเนินการปรับปรุง
การปกครองในบริเวณจังหวัดอุบลราชธานี
อีกครั้งหนึ่ง โดยการลดฐานะบางอำเภอลง
เป็นกิ่งอำเภอ และบางอำเภอถูกยุบ ตาม
ประกาศของกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่
19 กรกฎาคม พ.ศ. 2455 อำเภอขามเฒ่า

มณฑลอุบลราชธานีลงอีกครั้งหนึ่งเป็นกิ่ง
อำเภอขามเฒ่ามณฑล ขึ้นตรงต่ออำเภอ
เขมราฐ และคงฐานะเป็นกิ่งอำเภอจนถึง
พ.ศ. 2501 ทางราชการจึงได้ยกฐานะกิ่ง
อำเภอขามเฒ่ามณฑลขึ้นเป็นอำเภออีกครั้ง
หนึ่ง พร้อมกับเปลี่ยนชื่อจากเดิม "ขาม
เฒ่า" ซึ่งหมายถึง ผู้เบียดเบียน เป็น "ขาม
เฒ่า" ซึ่งหมายถึง ผู้มีความพยายาม จน
กระทั่งปัจจุบัน



บ้านยักขะ มีตำนานที่ผู้เฒ่าผู้แก่
เล่าสืบกันมาว่า อำเภอขามเฒ่า เดิมเขียน
เป็น ขามเฒ่า (หมายถึง บ้านยักขะ แปลว่า
ยักขะเข้า) มียักขะตนหนึ่งเลื่อมใสในพระ

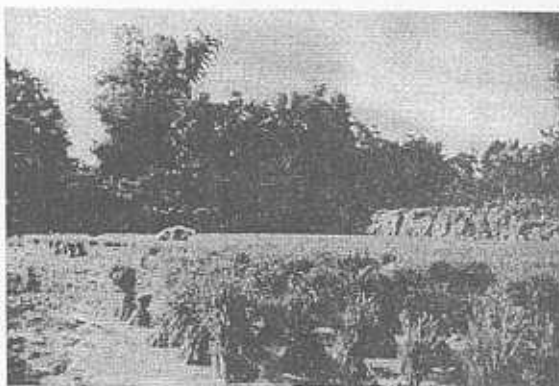
ธาตุเรณูหิน ที่อยู่ตรงข้ามกับอำเภอขาม
เฒ่า (ฝั่งลาว) จึงคุกเข่าเพื่อถวายเป็น
ธาตุเรณูหิน

สภาพทางภูมิศาสตร์ อำเภอชานุมานตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดอุบลราชธานี มีพื้นที่ 823 ตารางกิโลเมตร ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเขมราฐ อำเภอพนา อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดอุบลราชธานี ทิศตะวันออก ติดต่อกับแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นเส้นกันเขตแดนกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดอำนาจเจริญ อำเภอเสนางคนิคม จังหวัดอุบลราชธานี และอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร

ลักษณะภูมิประเทศ โดยทั่วไปเป็นป่าไม้เบญจพรรณมีภูเขาเตี้ยๆ และมีที่ราบระหว่างเนินเขาสำหรับทำการเพาะปลูก ลักษณะของดินเป็นดินร่วนปนทรายและหินลูกรังเป็นจำนวนมาก เนื่องจากลักษณะของพื้นที่เป็นเนินเขาเตี้ยๆระหว่างเนินเขาเป็นร่องน้ำไหลเป็นทางกลายเป็นลำห้วยลงสู่แม่น้ำโขง ฉะนั้นเมื่อถึงหน้าแล้งน้ำใน

ลำห้วยมักจะแห้งขอด ยกเว้นบางแห่งที่ทำเป็นตมกันน้ำไว้เท่านั้น ลำห้วยสำคัญได้แก่ ลำห้วยหม ลำห้วยแก้วแมง ไหลจากทิศตะวันตกเฉียงเหนือผ่านตอนกลางของอำเภอลงสู่แม่น้ำโขง แม่น้ำสายสำคัญซึ่งประชาชนชาวอำเภอชานุมานได้อาศัยทำการประมงน้ำจืดและการเกษตรตามชายฝั่ง

หลังจากที่ทราบประวัติความเป็นมาของอำเภอชานุมานจากเอกสารและคำบอกเล่าจากอาจารย์ทั้งสองท่านแล้ว ทีมงานเราก็มุ่งหน้าสู่บ้านคำเต้อยู่ ตำบลคำเต้อยู่ อำเภอชานุมาน หมู่บ้านเก่าแก่ และเรื่องราวของชาวภูไท เชื้อสายเขปอน ที่อพยพจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมาตั้งถิ่นฐานที่หมู่บ้านแห่งนี้มานานกว่า 4 ชั่วอายุคนแล้ว ระหว่างการเดินทางไปหมู่บ้านคำเต้อยู่ จะพบเห็นชาวบ้านกำลังปักดำอยู่เป็นระยะ ๆ ตลอดสองข้างทาง ท้องทุ่งนาที่เขียวขจี เราจึงแวะถ่ายภาพมาให้ชม



ปักดำ กับอินทรี กลับจากนา

เห็นบ้านอดีตหัวหน้าทางเข้าบ้านผ่านบ้านคำแก้ว-เมืองเก่าหนองเรือ

ทำดีมีเงินพอใช้ ใจปวงดี และตามกล่าว ทำชั่วชู้ช้อใช้ ใจสั่นอง และจากเวรคือ ฆมาอดวงว่า กหาที่คนเก่าทำความดีนั้น แด่ใจมีใจเร้น ความดีคือปากบุญ แลความรื้อนั้น ใจจะหาสองจิตสุ ดนทำที่คืออยู่แก้ไข อดใจไปให้ด้วยความสนใจ

เราได้รับความร่วมมือจากอาจารย์นิธิพงษ์ ผลสมบัติ ผู้ซึ่งมีถิ่นฐานพำนักอยู่ที่บ้านคำเดือย เป็นผู้นำทาง และประสานงานให้ได้มีโอกาสสัมภาษณ์ผู้เฒ่าผู้แก่ของหมู่บ้านแม่เฒ่าเค็งคำ อายุ 85 ปี ที่บ้านนายจำปา คำสุรินทร์ บ้านเลขที่ 14 หมู่ที่ 2

แม่เฒ่าเค็งคำเล่าให้เราฟังว่า : ยายเป็นลูกสาวคนสุดท้องในบรรดาลูกทั้งหมด 4 คน 3 คนแรกตายหมดแล้ว เหลือเพียงยายคนเดียว ตาบอดมา 2 ปีแล้ว ขณะนี้อาศัยอยู่กับลูกหลาน ยายเป็น ชาวเมืองเซโปน (เจียโปน) ประเทศลาว สมัยก่อนชาวบ้านไทยท้วง หนีมาจากเมืองเซโปน แล้วมาตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่บ้านคำเดือยและหมู่บ้านใกล้เคียง บางกลุ่มหนีไปอยู่โคราช โดยเจ้าเมืองเซโปนอนุญาตให้อพยพมาได้แต่ให้ใช้ไม้เพียงแผ่นเดียวข้ามแม่น้ำโขงมาชาวบ้านขอใช้เรือโดยสารข้ามปากเจ้าเมืองเซโปนไม่ยอม บอกว่าหากจะข้ามมาฝั่งไทยอนุญาตให้ใช้ไม้แผ่นเดียวแทนเรือข้ามปากมา ด้วยความที่ต่างคนก็ต่างอยากอพยพมาอยู่ฝั่งไทย ก็เลยขอยไม้ให้เป็นแผ่นเล็ก ๆ (คล้ายไม้ตัว) แบ่งกันเป็นสัญลักษณ์ หรือแทนใบเบิกทางข้ามฝั่งมา ในรุ่นที่ยายหนีมานั้นเป็นสมัยที่ทางการลาวเข้มงวดตักจับคนหนีกลับไปฝั่งลาวไม่อนุญาตให้มา ตอนนั้นยายยังเป็นเด็กหนีมาตอนกลางคืน พ่อ-แม่ของยายลักลอบเข้าไปรับตัวยายที่ลาว ตอนที่หนีเข้ามาฝั่งไทยยายมีเฉพาะเสื้อผ้าที่ติดตัวมาเท่านั้น มาอยู่บ้านคำเดือยครั้งแรก เข้า

มาเป็นข้าทาสบริวารองค์ฮาด (อุปฮาด) เจ้าเมืองผู้คุมครอง บริเวณแถบนี้เป็นทุ่งนาป่าลึก ที่มาของชื่อบ้านคำเดือย : องค์ฮาดไปล่าไก่ป่าแล้วไม่กินไก่แก่ องค์ฮาดกินแต่ไก่หนุ่ม เวลาจับไก่มาได้ก็ต้องให้ทหารตรวจสอบลองคลำเดือยไก่ดูว่ามีเดือยหรือไม่ ถ้ามีเดือยจะไม่กิน เพราะเป็นไก่แก่ บ้านนี้ก็เลยชื่อว่า บ้านคำเดือย ตั้งแต่นั้นมา แม่เฒ่าเค็งคำเล่าต่อไปอีกว่า คนในสมัยก่อนจะมีร่างกายใหญ่โต สิ่งของเครื่องใช้ก็มีแต่ชิ้นใหญ่ ๆ ทั้งขันหมาก ต้นไม้ หมู่บ้านนี้มีอายุกว่า 200 ปีมาแล้ว ราว ๆ 5 ชั่วคนแล้ว มีคนจากฝั่งลาวข้ามฝั่งมาตามหาญาติพี่น้องที่ฝั่งไทยที่อพยพมาพร้อม ๆ กับยาย แต่ครั้งกระโน้น (ตอนนั้นยายอายุประมาณ 40 ปี) ปรากฏว่าเสียชีวิตไปหมดแล้ว เหลือแต่ยายเท่านั้นเอง จึงไม่มีใครถามหาเนื่องจากตอนที่ยายหนีมายังเด็กอยู่มาก ภาษาที่พูดคุยกันเป็น ภาษาภูไท การทำมาหากินจะยึดอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เพราะป่าไม้อุดมสมบูรณ์ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว ช้าง ม้า วัว ควาย ก็เยอะขนาดนั่งถางหญ้าอยู่ ช้าง (ฮ้าง) ก็เดินออกมาจากป่าให้เห็น เมื่อก่อนเข้าป่าต้องสุบยาให้เสือ (เสอ) กลัว มีเสือเยอะมากขนาดว่าหมาไปด้วย หากเดินห่างจากคนจะโดนเสือคาบไปกิน เอาผักไม้แห้งร้อย (ฮ้อย) เป็นพวงสะพายไว้ด้านหลัง เวลาเดินจะดังแก๊บ ๆ ๆ เสือจะกลัวไม่กล้าเข้าใกล้ สัตว์ป่ามีเยอะมากหากินได้ง่าย นกยูงก็เยอะ การเลี้ยงผี :

ผีปู้ตา ในแต่ละปีจะมีการเสี่ยงทายว่าชะตาบ้านเมือง ชะตาชีวิตจะดีหรือไม่ในทุกหมู่บ้านจะมีผีปู้ตา มีการตั้งศาลเจ้าปู้ตาไว้



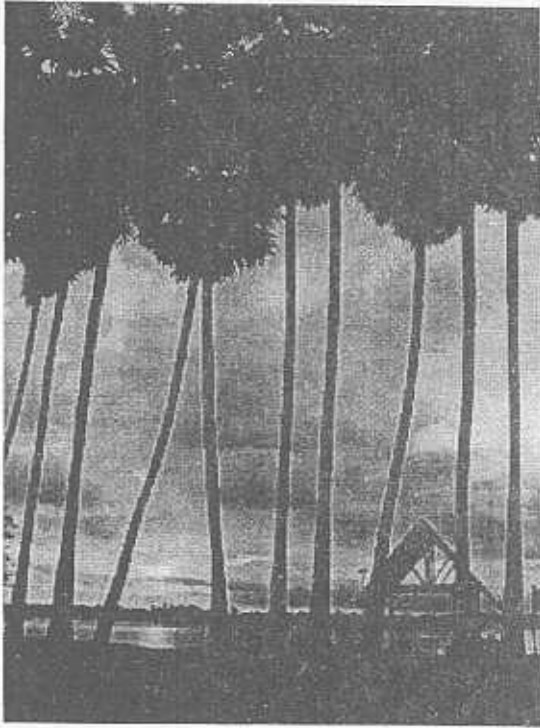
หลังจากสัมภาษณ์แม่เฒ่าเค็งคำเสร็จสิ้นแล้ว ก่อนจากลาอาจารย์นิธิพงษ์ ทีมงานเราเดินสำรวจสภาพหมู่บ้าน ซึ่งก็พบว่าบ้านพักอาศัยของคนในหมู่บ้านนี้ส่วนใหญ่จะเป็นบ้านไม้ใต้ถุนสูง สภาพบ่งบอกถึงความเก่าแก่ของหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี พรุ่งนี้พวกเราจะมีที่อยู่อีกครั้ง เพื่อถ่ายภาพบ้านเรือนของคนที่นี่ กว่าที่จะออกจากหมู่บ้านคำเค็งก็เป็นเวลาประมาณ 18.00 น. ทีมงานเรามุ่งตรงไปที่บริเวณหน้าที่ว่าการอำเภอ ซึ่งเป็นจุดชมทัศนียภาพของแม่น้ำโขง เพื่อสำรวจสถานที่และสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการประมงของที่นี่ ณ บริเวณหน้าที่ว่าการแห่งนี้ เราก็พบกับแนวต้นตาลที่ขึ้นสลับไขว้กันเรียงรายอย่างสวยงาม ประหนึ่งว่าผู้ปลูกจงใจเจตนาสรรค์สร้างไว้ให้คู่กับแม่น้ำโขง นับได้ว่าเป็นจุดเด่นของอำเภอแห่งนี้เลยทีเดียว(พรุ่งนี้เราจะมาถ่ายภาพพระอาทิตย์ขึ้นที่นี่) ด้วยความทิวไทยและเหนื่อยล้า ทีมงานเราจึงชวนกันทาน

ประจำ เพื่อปกป้องรักษา สำหรับประเพณีทำบุญสะเทวด ในสมัยก่อนนั้น 3 ปี จึงจะทำครั้งหนึ่ง ไม่ได้ทำทุกปีเหมือนในสมัยนี้



ข้าวเย็นกันที่นี่โดยสั่งส้มตำ ไข่ต้ม ที่ร้านขายอาหารเล็ก ๆ ซึ่งกำลังเก็บข้าวของจะกลับบ้านแล้ว เพิ่มเติมจากอาหารที่เราพกพามาด้วยเช่น ส้มวัว ปลากระป๋อง จมูกงู และข้าวเหนียวก่องเดิม ก่อนเข้าที่พัก (ไลต์ส รีสอร์ท) พวกเราแวะร้านขายของชำเพื่อซื้อยาแก้น้ำร้อนเข้าไปด้วย เนื่องจากที่พักคืนนี้ปราศจากมุ้งลวดและมุ้งกาง ถึงที่พักก็นึกสงสัยว่าเจ้าของบ้านพักคงลืมเปิดไฟฟ้าทิ้งไว้ให้ หรือไม่ก็ประหยัดไฟฟ้าจนเกินเหตุ เพราะที่นี่มีดสนทนจนดูน่ากลัว(สำหรับสุขภาพสตรี) แต่ผิดคาด สาเหตุที่เจ้าของบ้านพักยังไม่เปิดไฟฟ้าทิ้งไว้ให้ อันเนื่องมาจากถูกกองทัพบกไล่มาบุกโจมตีนั่นเอง พวกเรานั่งมองตากันปริบ ๆ ท่ามกลางความมืดมิดแห่งราตรีกาล รอให้ทัพแบล็กเม้าล่าถอยกลับไปก็เป็นเวลาเกือบ 3 ทุ่มครึ่งเข้าไปแล้ว จึงสามารถจัดการกับภารกิจส่วนตัวของแต่ละคนได้ (คืนนี้มี 2 คนชักแท้ง)

วันที่ 7 กรกฎาคม 2541



05.30 น. ทีมงานจุลละหุกุลจุจ่อ ออกเดินทางไปยังหน้าที่ว่าการอำเภอ เพื่อถ่ายภาพพระอาทิตย์ขึ้นตามที่ได้สำรวจลู่ทางไว้ตั้งแต่เย็นวาน เราถ่ายภาพไม่ได้ตั้งใจนึกผิดเท่าใดนัก เนื่องจากวันนี้พระอาทิตย์ถูกเมฆบดบัง จึงเปลี่ยนโปรแกรมไปชมบรรยากาศยามเช้าตรู่ที่ตลาดสด พร้อมทั้งชิมลิ้มรสก๋วยจั๊บน้ำเย็นเป็นอาหารเช้าคนละชามสองชาม ก๋วยจั๊บน้ำเย็นยังคงตรึงราคาไว้ที่ชามใหญ่ 5 บาท และชามเล็ก 3 บาท เข้ากับยุค IMF ได้ดีทีเดียว

แรกกับอรุณรุ่ง... บริเวณหน้าที่ว่าการอำเภอ และตลาดสด

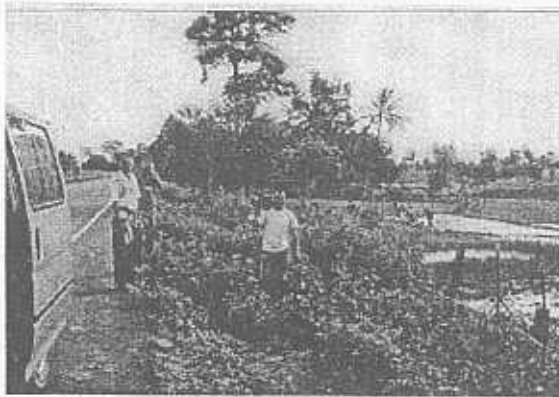


ออกจากตลาดสด แวะซื้อน้ำแข็งใส่กระติก แล้ววกกลับเข้าที่พักอีกครั้งเพื่อทำภารกิจส่วนตัวให้เรียบร้อย (ตอนออกไปยังไม่ได้ล้างหน้า แปรงฟัน) สังเกตได้ถึงความผิดปกติของที่พัก (เจ้าของบ้านพักเข้ามาสำรวจตรวจสอบและเปิดม่านทิ้งไว้) อาจมีสาเหตุ

อันเนื่องมาจากความเร่งรีบที่จะถ่ายภาพพระอาทิตย์ขึ้นนั่นเอง (เกรงว่าจะไม่ทันการณ์) จึงไม่ได้บอกกล่าวกับเจ้าของบ้านพักไว้ เขาคงคิดว่าเราจะออกจากบ้านพักไปโดยปราศจากความรับผิดชอบ (ไม่จ่ายกะตังค์เป็นแน่แท้)

ทีมงานเราออกจากที่พักอย่างเป็นทางการ เวลาประมาณ 07.00 น. มุ่งหน้าสู่บ้านคำเดื่อง จุดหมายปลายทางที่สำรวจไว้ตั้งแต่เมื่อเย็นวาน เพื่อถ่ายภาพบ้านเรือนเก่าแก่ สภาพโดยทั่วไปตลอดสองข้างทางมีต้นไม้ใหญ่ และความเขียวขจีไปด้วยต้นข้าวที่เพิ่งปักดำเสร็จใหม่ ๆ และบางแห่งก็

กำลังปักดำ วันนี้ท้องฟ้ามีดครึ้มมีเมฆบดบังแสงอาทิตย์ สภาพแสงไม่ค่อยแจ่มใสเท่าไร สร้างความหนักใจให้กับทีมงานเป็นอย่างมาก เราลองพอมจะมีแสงอาทิตย์ขึ้นมาบ้างจึงเริ่มลงมือถ่ายภาพบ้านเรือนเก่าแก่ (เขียนสไตลิสถาน) ตามที่ตั้งใจไว้



แนวเก็บภาพสองข้างทาง..ชาวบ้านกำลังปักดำทำนา

เอือนอีสาน

เอือน (เรือน) ในภาคอีสานหมายถึง ที่พักอาศัยที่มีการยกเสาสูงใต้ถุนโล่ง (มีใต้ถุน) ซึ่งคำพังเพยพงศาวดารเก่า ๆ ได้จำแนกคนอีสานไว้ว่า "ดินแดนใดเอือนมีเสา เป้าแคน แห่น้ำเหนียว เคี้ยวปลาแดก" แม้แต่แน่นอนว่าเป็นของอีสาน ซึ่งก็ตรงกับชีวิตจริงของคนอีสาน แต่ก็มีเหมือนกันที่การปลูกสร้างบ้านเรือนไม่ยกใต้ถุนสูง

องค์ประกอบและเนื้อที่ใช้สอยของเอือนอีสาน มีส่วนต่าง ๆ ดังนี้

เอือนใหญ่ (เรือนใหญ่) ส่วนมากจะมีความยาว 3 ช่วงเสา ใต้ถุนโล่ง เรียกว่าเอือน 3 ช่อง (เรือน 3 ห้อง)

ชั้นบน มี 3 ส่วนได้แก่ ห้องเขียง เป็นห้องนอนของลูกชาย ฝาผนังสำหรับไว้ของที่เคารพบูชา เช่น พระพุทธรูปหรือรูปบูชาต่าง ๆ ห้องพ่อ-แม่ บางทีก็มีฝากั้น บางทีก็โล่ง ห้องนอนลูกสาว (มีฝากั้นและประตูกรณีมีลูกชายจะให้ห้องนอนห้องนี้)

ชั้นล่าง จะเป็นคอกวัวควายส่วนหนึ่ง บริเวณพักผ่อนตอนกลางวัน(ชั้นบนร้อน) บริเวณใช้ทำหัตถกรรมพื้นบ้าน ใต้พื้นบ้านมีห้องไว้ใส่ของ เช่น จอบ เสียม



เกย หรือ ชานโล่ง (ชานที่มีหลังคาคลุม)

ชั้นบน พื้นเกยจะมีระดับต่ำกว่าพื้น
เรือนใหญ่โดยจะมีพื้นไม้เหยียบขึ้นไปเข้า
เรือนใหญ่ ประโยชน์ใช้สอยของเกย ใช้เป็น
ที่นอนสมาชิก ที่รับแขก กินข้าว

ชั้นล่าง จะไม่ค่อยใช้ประโยชน์มากนัก
เพราะได้ทุนเดียว

เรือนช่อง (เรือนช่อง) ประโยชน์ใช้สอย
เหมือนเกยติดกับเกยเพียงรูปร่างของ
หลังคาและโครงสร้างซึ่งแยกจากเรือนใหญ่
สามารถรื้อไปปลูกได้ในกรณีที่สมาชิกใน

ครอบครัวต้องการเรือนเห้าย การต่อเชื่อม
หลังคาใช้ยังริน(รางน้ำ) ไม้ 2 แผ่น ยา(อุด)
ด้วยซีซี ในกรณีที่ไม่มีชานแดดและเรือนไฟ
(เรือนครัว) ใช้เนื้อที่นี้ทำครัวได้

เรือนแฝด (เรือนแฝด) รูปร่างและ
ประโยชน์ใช้สอยเหมือนเรือนช่อง แต่
ลักษณะโครงสร้างไม่เหมือนกันคือ โครง
สร้างของเรือนแฝดทั้งชื่อ(คานหลังคา)
และคานฝากกับเรือนใหญ่ระดับพื้นเท่ากัน
ในบางกรณีพื้นเรือนแฝดจะลดต่ำกว่าพื้น
เรือนใหญ่

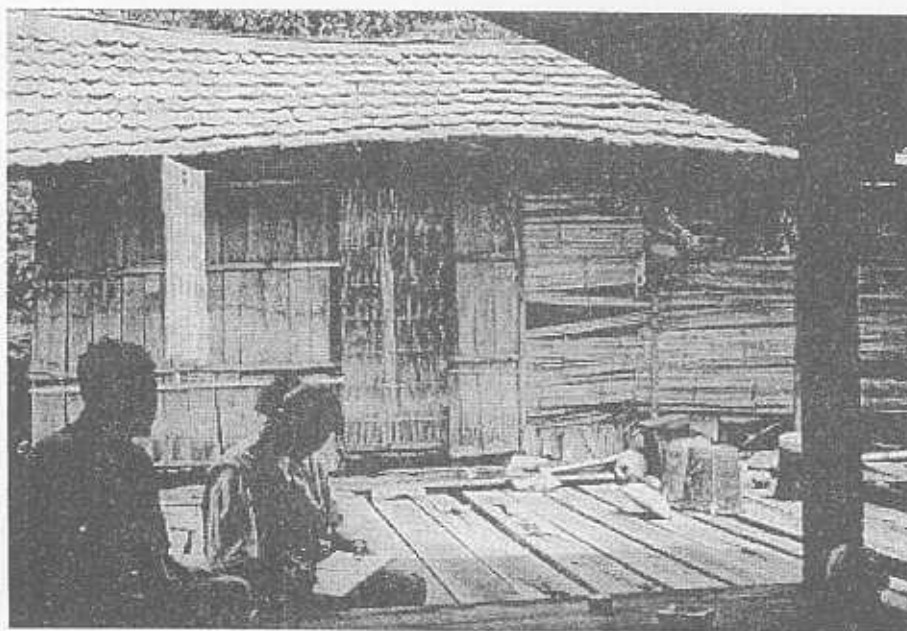
ชานแดด (ชานนอก) ระดับพื้นของชานแดด จะลดระดับลงมามาก ทั้งนี้เป็นความฉลาด ของคนสมัยโบราณที่คิดว่า การหาบน้ำขึ้น ไปบนชาน เพื่อนำไปใช้ทำครัวจะได้ไม่ เหนื่อย เพราะจะมีความสูงที่พอเหมาะ ประโยชน์ใช้สอย เป็นที่ปูลาด (เสื่อ) นั่งพัก ผ่อนตากลม กินข้าวเช้าเย็น

เขื่อนไฟ (เรือนครัว) ชั้นบนส่วนมากจะ เป็นเขื่อน 2 ช่อง (เรือน 2 ห้อง) โลงถึง กัน เป็นครัวปรุงอาหารซึ่งประกอบด้วย กระบะดินรองพื้นสำหรับก่อไฟ ไม่มีเตา แต่ จะมีก้อนดิน 3 ก้อน (ก้อนเส้า) รองกัน ภาชนะหุงต้ม ชั้นล่าง ใช้เก็บฟืน และไม้ที่ สะสมไว้สร้างเขื่อน เพราะส่วนนี้ไม่ตากฝน

โครงสร้างของเขื่อนไฟจะไม่ผากับโครง ของชาน ฉะนั้นจึงสามารถรื้อไปปลูกเป็น เขื่อนเห้ายได้ในบางกรณี

ข้างแอ่งน้ำ (ร้านแอ่งน้ำ) มีลักษณะเป็นเพิง หมาแหงน มีร้านสำหรับวางแอ่งน้ำดินเผา พร้อมฐานรอง ระยะความสูงพอเหมาะกับการ ยืนตักน้ำกินด้วยกระบวยมะพร้าวได้

เส้าข้าว (ยุ้งข้าว) ลักษณะยกได้สูงพอดี กับการเทียบเกวียนเพื่อขนข้าวเปลือกเข้า ยุ้งข้าวได้ สามารถเก็บข้าวเปลือกให้ได้นาน เป็นปี จนถึงหน้าทำนาใหม่ ได้ยุ้งเส้าข้าว ส่วนมากจะเป็นคอกเปิดไถ่ ทั้งนี้เปิด , ไถ่ เก็บข้าวหล่นกินเป็นอาหาร



ชานแดด (ชานนอก) - เขื่อนไฟ (เรือนครัว)

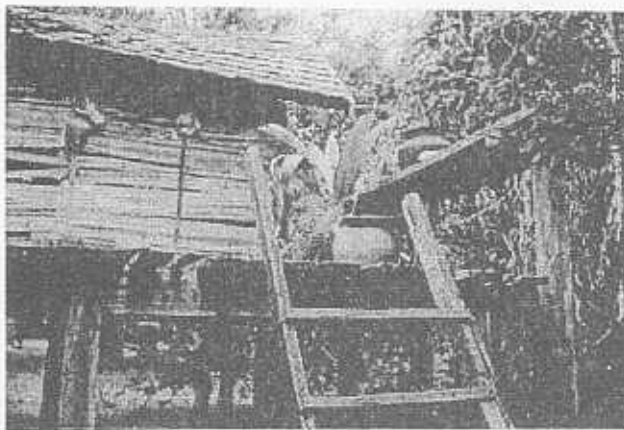
บ้านเลขที่ 151 หมู่ที่ 2 บ้านเก่าเตี๋ย

เจ้าอาวบ้านหรือ บ่อไฟภูยีน เมืองชาม อายุ 75 ปี

อายุบ้านประมาณ 60 ปี

พลัดมาสาหัสด้วยไม้ตะเคียนและไม้เตย บ้านเดิม (เก่าบ้าน) สภาวัดวัดไม้อาว

นายพูนกับอ๋ (เมืองชาม อายุ 67 ปี ลูกชาย (ผู้ให้ข้อมูล)



ภาพบน..ฐานนอก-ข้าวแคว่น้ำ-เจียงนิโป
แสดงภาพล่าง- เส้าโจว



ก่อนเส้า รอดกันภาชนะห่อต้ม (ภาพในเจียงนิโป)

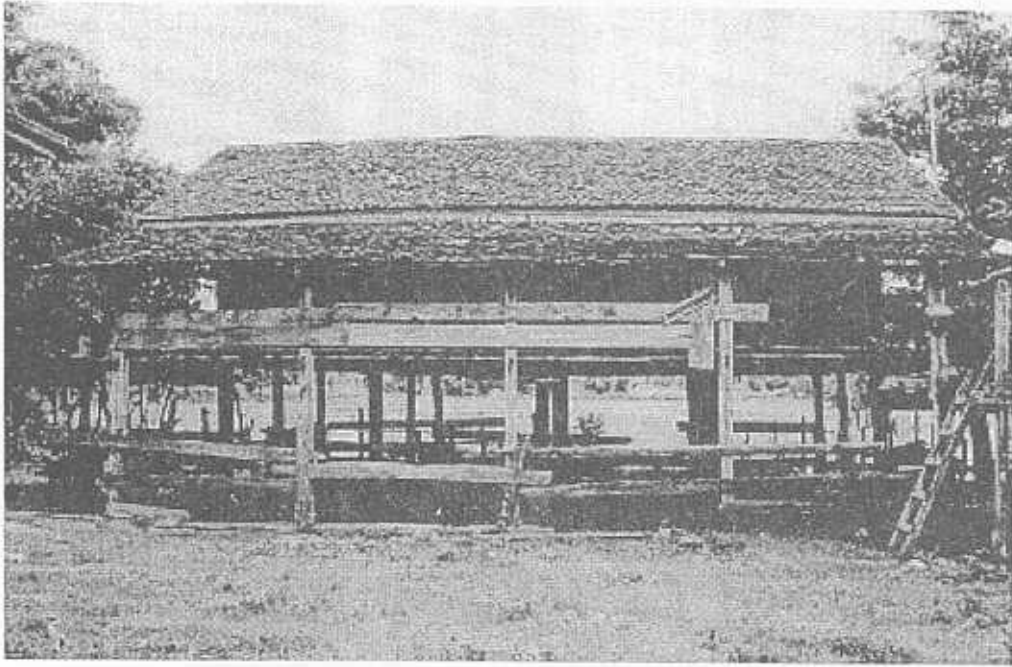
บ้านเลขที่ 151 หมู่ที่ 2 บ้านด้าวต้อ

เจ้าของบ้านชื่อ มอโหเมยีน เมืองฮาม อายุ 75 ปี

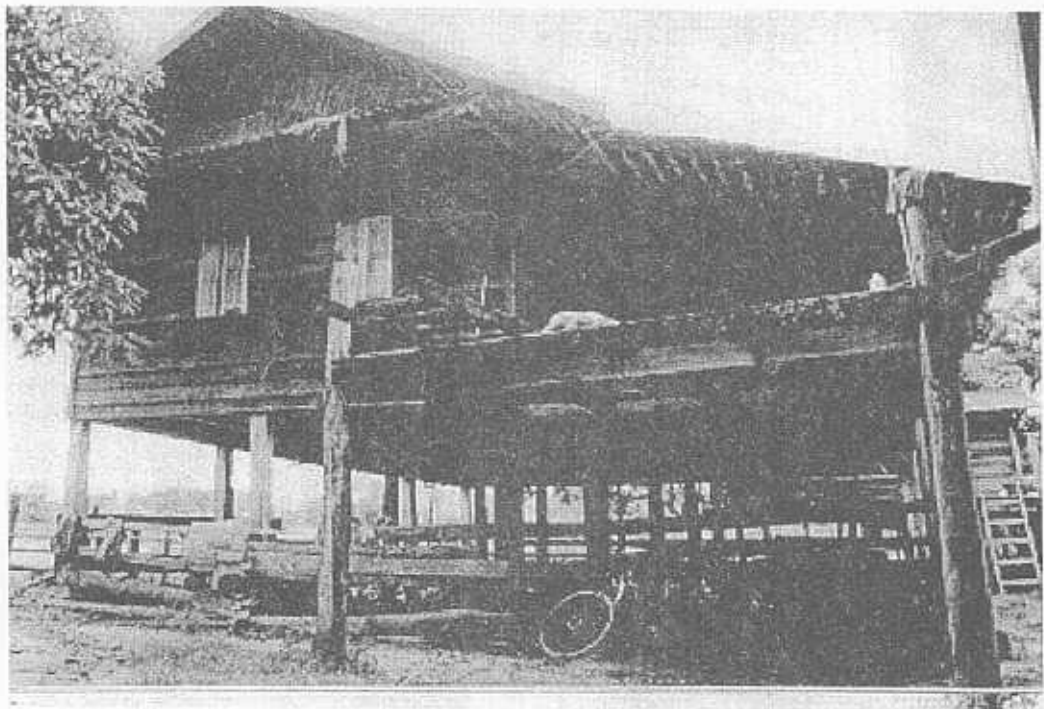
อายุบ้านประมาณ 60 ปี

หัตถ์ดาส้าวด้วยไม้ตะเคียนและไม้แดง แป้นแฉ่ม (สาบ้าน) ส้าวด้วยไม้ฮาว

นายหนุทกันย์ เมืองฮาม อายุ 47 ปี ลูกชาว (ผู้ให้ข้อมูล)

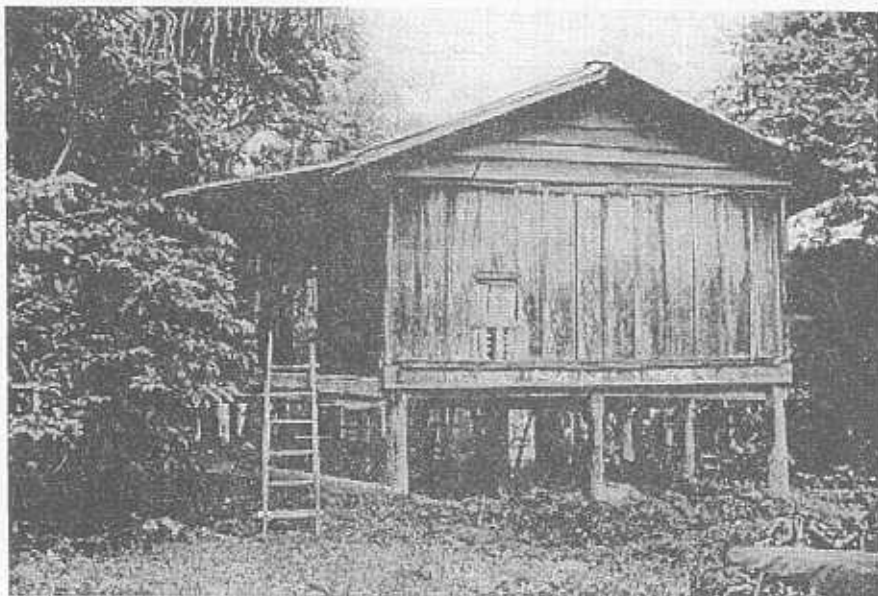


ไม้ทาบบ้านเด้าแก้ว คุ้มบ้านในสามัคคี บ้านเด้าแก้ว-เมืองเก่า
เจ้าพ่อบ้านจือแปงแก้ว อ.ท. 44 ปี
อายุบ้านประมาณ 30 ปี พลับดาบ้านสัวตัวอโหมง
ชาวอุบลบ้านจือ นาสเกต ทุ่งว่า อายุ 60 ปี (ผู้ให้ข้อมูล)





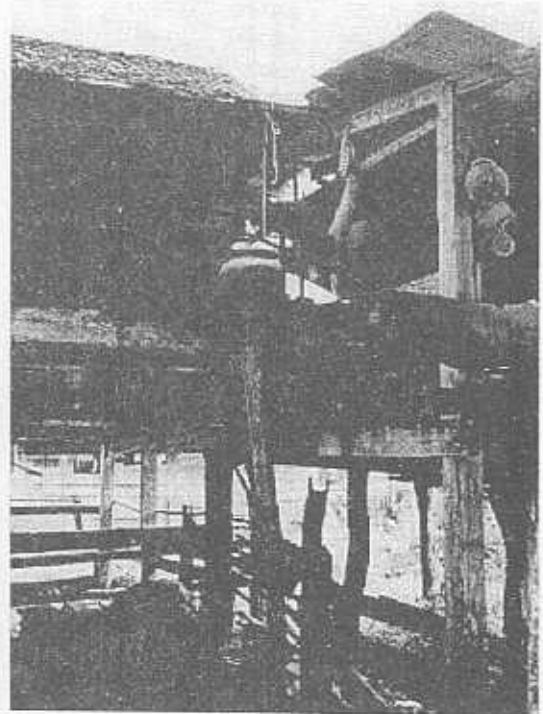
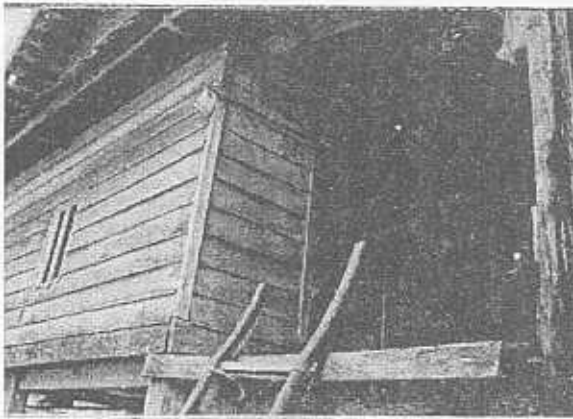
ไม้ทาบบ้านเลขที่ ๕๓๒๒ ในสามัคคี บ้านเก่าแก่วัดเมืองเก่า
เจ้าของบ้านชื่อแม่โพธิ์ทอง อีต๋อง ๗๕ ปี
อายุบ้านประมาณ ๔๐ ปี พัดดาบ้านสัวด้วยไม้ตะเคียน
เจ้าผู้สัวบ้านชื่อ นายเทศ หุตดำ ๗๕ ปี (ผู้ให้ข้อมูล)



บ้านแอ้ม (ผาบ้าน) แบบแนวตัว ไม้ทาบจอมสากของบ้าน

จากการสอบถามข้อมูลพบว่าสำเนียงภาษา
ที่ชาวบ้านแถบนี้ (บ้านคำแก้ว-เมืองเก่า)
สนทนาพูดคุยกันจะเป็นสำเนียงผสมผสาน
หลากหลายภาษาระหว่างภาษาข่า เขมร
และลาวอย่างละนิดอย่างละหน่อยปะปนกัน
ทีมงานเราจึงสอบถามต่อไปว่า ถ้าให้พูด
หรือ ฟัง สำเนียงภาษาใดภาษาหนึ่งแท้ ๆ
เป็นการเฉพาะ จะสามารถพูดได้หรือไม่
ชาวบ้านแถบนี้ตอบว่า พูดไม่ได้ และฟังก็

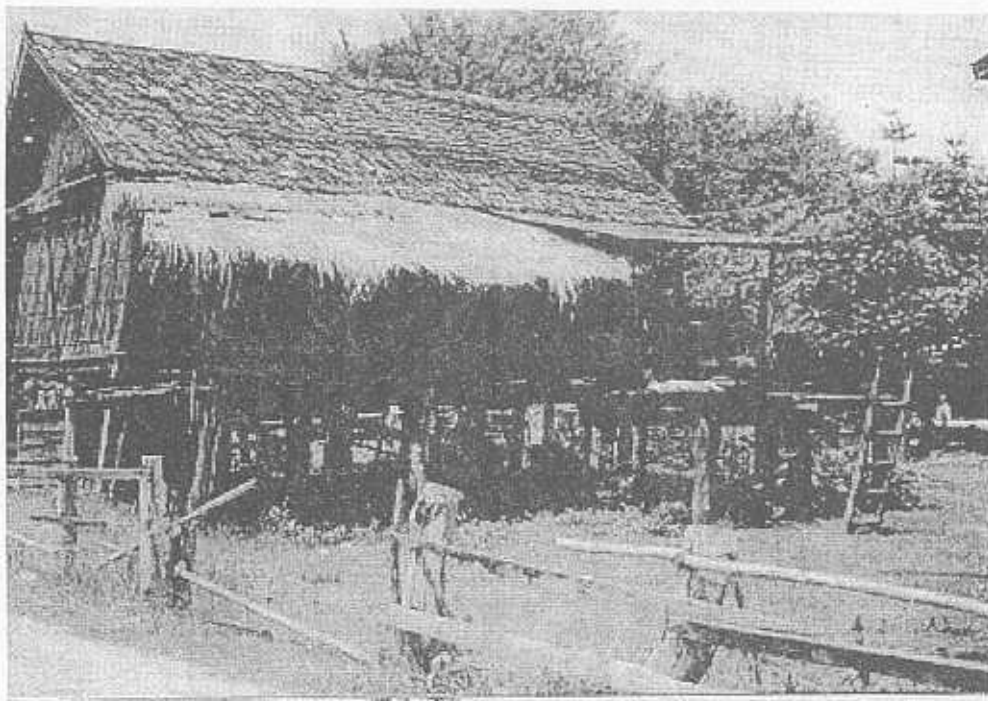
ไม่รู้เรื่องเช่นกัน ถ้าคนที่สนทนาพูดภาษา
อีสาน (ลาว) ชาวบ้านแถบนี้ก็จะตอบเป็น
ภาษาอีสาน(ลาว) เหมือนกัน แต่ถ้าสนทนา
พูดคุยกันเองก็จะเป็นภาษาผสมผสานทันที
(น่าจะเป็นกลุ่มชนชาวไทยกะเลิง) เราฟังรู้
เรื่องบ้างไม่รู้เรื่องบ้าง ซึ่งทีมงานก็ขอขอบ
คุณชาวบ้านคำแก้ว-เมืองเก่าที่ให้ความ
กระจ่างแก่เรา



บ้านคำแก้ว (ไม่มีบ้านลาวที่)
เจ้าพ่อชื่อ บ่อโพธิ์แดง ชาวจีน (เสียชีวิตแล้ว)
อายุบ้านประมาณ 60 ปี สักตึกไม้ตะเคียนทึบ
นางสาวกิตติ์ ชาวจีน อายุ 32 ปี (ใช้ไม้ทึบ)



บ้านเบ็ดเตล็ดที่เก่าแก่ อายุมากกว่า 100 ปี เจ้าของชื่อ มอริญญูแดน ฉาจีน (เสียชีวิตแล้ว)
นางสาวอิตัน ฉาจีน อายุ 32 ปี (ผู้ให้ข้อมูล)



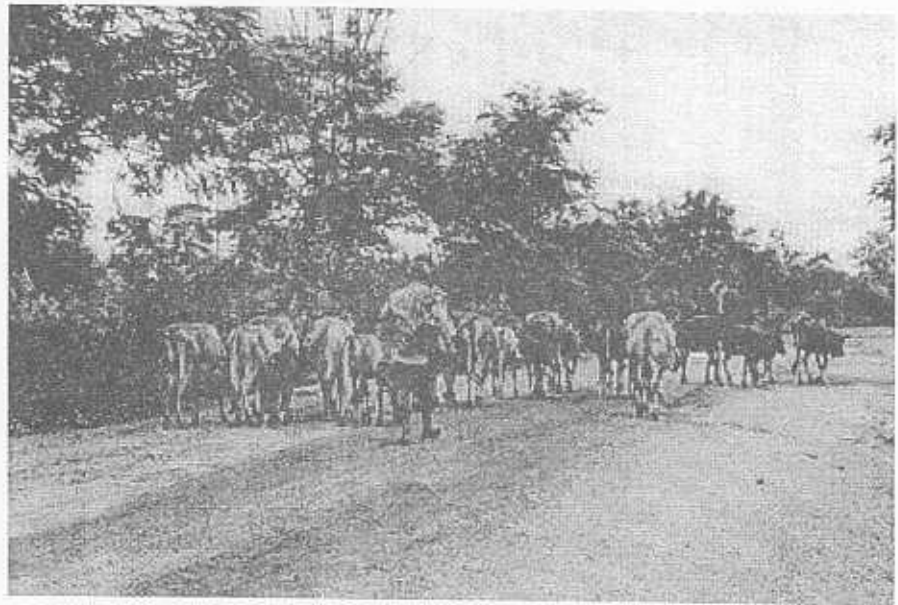
บ้านเจ้าเตี๋ย (ไม่มีบ้านเก่าที่)
อายุบ้านมากกว่า 100 ปี เป็นบ้านลวดลายที่เก่าแก่ที่สุด
เจ้าของบ้านชื่อ แม่ไขญูลือ โดทวอร์ด (แดนกุส) อายุ 80 กว่าปี

ทีมงานเราออกเดินทางไปยังบ้าน
เหล่าแก้วแมง ต่อ เพื่อสำรวจ และศึกษา
ข้อมูล เส้นทางไปบ้านเหล่าแก้วแมง เป็น
ถนนลูกรังระยะทาง 3 กิโลเมตร จากบ้าน

คำเตี๋ย สองข้างทางเป็นป่าค่อนข้างทึบ
เข้าถึงหมู่บ้านจะเป็นถนนลาดยาง (รพช.)
หมู่บ้านแห่งนี้ เป็นหมู่บ้านดั้งเดิมประมาณ
70 หลังคาเรือน เราจึงผ่านเลยไป กระทั่ง

ถึงบ้านสงยาง เห็นผู้เฒ่าท่าทางแข็งแรง กระฉับกระเฉง เราจึงจอดรถแวะเข้าไป ทักทายสอบถามได้ความว่า ชื่อพ่อใหญ่ อ่อนตา พิมพ์สาร อายุ 75 ปี บ้านอยู่ที่

บ้านยางชุม - สงยาง หมู่ที่ 6 ตำบลคำเขื่อนแก้ว นำวัวออกไปเลี้ยงเป็นระยะทางไกล ๆ ประมาณ 4 - 5 กิโลเมตร มีวัวประมาณ 20 ตัว



- ได้อินเลื้อยขี้กกระโถนสวนฉะเชิงเทรา - ในเกาะสะเนาะไซท จิวแะเว้ไปเลื้อยเลื้อยเดือวตาม
- บ่อโพธิ์ - ดิวเหตุอันใดจิวนำวัวมาเลื้อยไกล ๆ หลากก็โลกทุกวัน ไม่เหน็ดเหนื่อยหรือฮ่าอะไร?
 - บ่อโพธิ์ - ตอนดิวฮากมณดี ไม่เหน็ดเหนื่อยจากบ่อหลานชาอ สิมากินไข่ไก่ ?
 - บ่อหลานชาอฮั่วดี - เจรจากวาก็ แล้วจากลา



ทีมงานเราตั้งใจว่าจะแวะเข้าไปสำรวจ และ
ศึกษาข้อมูลที่สำคัญที่ สำนักสงฆ์ภูถ้ำพระ เพื่อว่าจะ
มีข้อมูลที่สำคัญ ๆ อันเกี่ยวเนื่องถึงวิถีชีวิต
ความเป็นอยู่ของชาวบ้านในแถบนี้บ้าง แต่
เมื่อเดินทางเข้าไปได้ประมาณ 300 เมตร
ก็ต้องล่าถอยทัพกลับออกมา เนื่องจาก
สภาพของเส้นทาง ซึ่งนอกจากจะเป็นเส้น
ทางดินที่บุกเบิกใหม่ สองข้างทางเป็นป่ารก
ทึบแล้ว ยังมีสภาพเป็นโคลนน้ำขังอีกด้วย
เราเปลี่ยนโปรแกรมจากที่จะไปยังสำนัก

สงฆ์ดังกล่าว กลับมาที่บ้านคำเตี้ยอีกครั้ง
เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับงานหัตถกรรม
(การทอผ้าฝ้าย) จากการสอบถามเกี่ยวกับการ
ทอผ้าฝ้ายลวดลายโบราณก็ได้รับความ
กระจ่างว่า ช่วงนี้ชาวบ้านกำลังยุ่งอยู่กับการ
ปักดำ ยังไม่มีการทอผ้า ต้องรอให้เก็บ
เกี่ยวข้าวเสร็จเรียบร้อยก่อนจึงจะทอผ้ากัน
ผ้าที่ทอได้ส่วนใหญ่จะทอเก็บไว้ใช้เองไม่
ค่อยเอาออกมาขาย

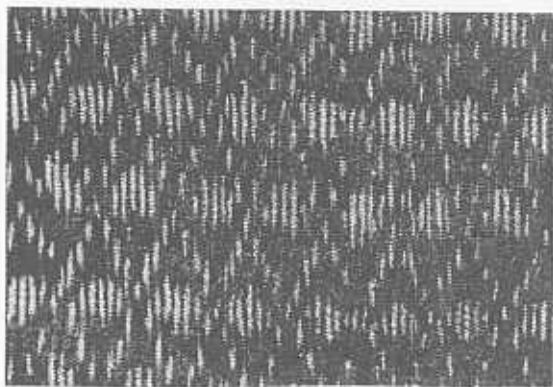


แม่ใหญ่ทองดำ คำสา ๓๕ ปี กำลังทอเงินฝ้าย
บ้านเลขที่ ๒๗ หมู่ที่ ๘ บ้านคำเตี้ย

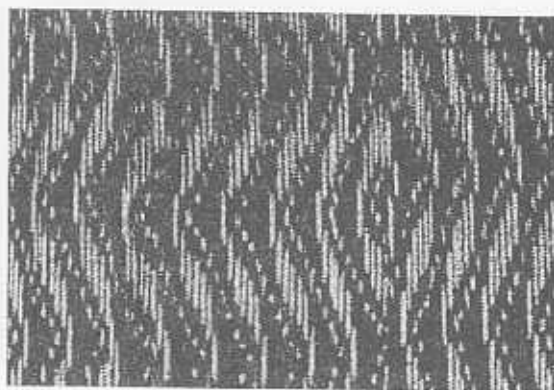


พระสันฆาณณ์ - แม่บัวจันทร์ ไทกล ๓๕ ปี เกี่ยวกับสายผ้าเงินฝ้าย ผ้าหม้อฮ้อ
เจ้าพ่อบ้านจ้อ นอบัวเลว ไทกล บ้านเลขที่ ๑๐๑ หมู่ที่ ๘ บ้านคำเตี้ย

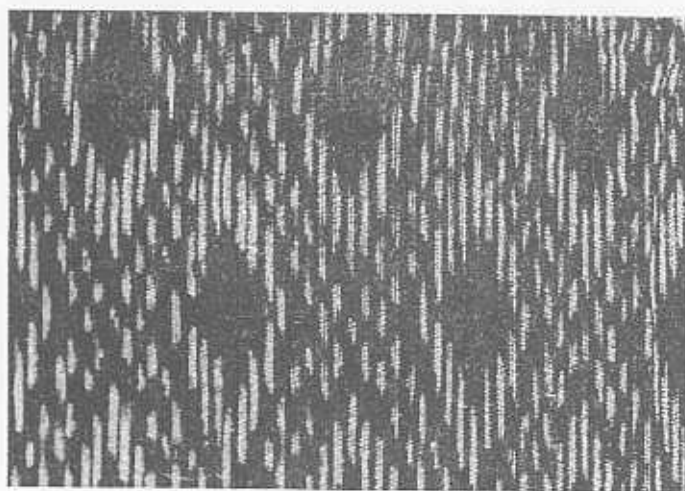
ลายผ้าซิ่นตีน (ผ้าถุง)



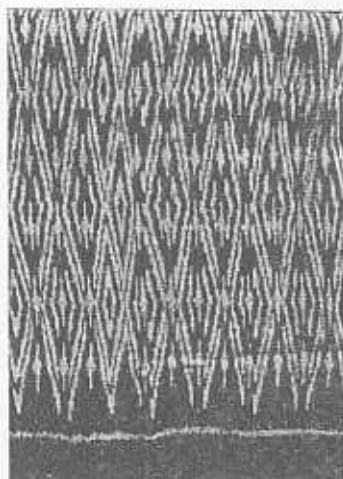
ลายตาวีโก



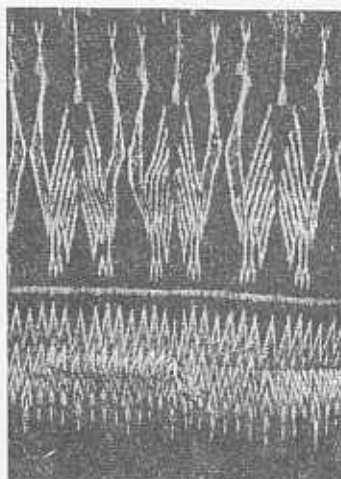
ลายสัวฮอนแก้ว



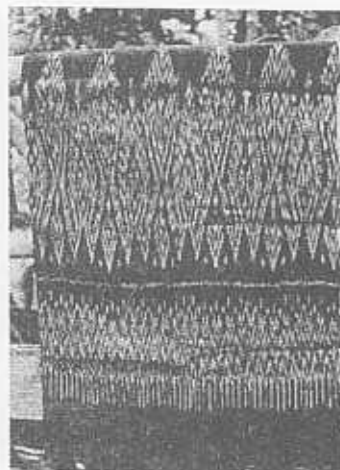
ลายพุ่มพวง



ลายขี้ไผ่

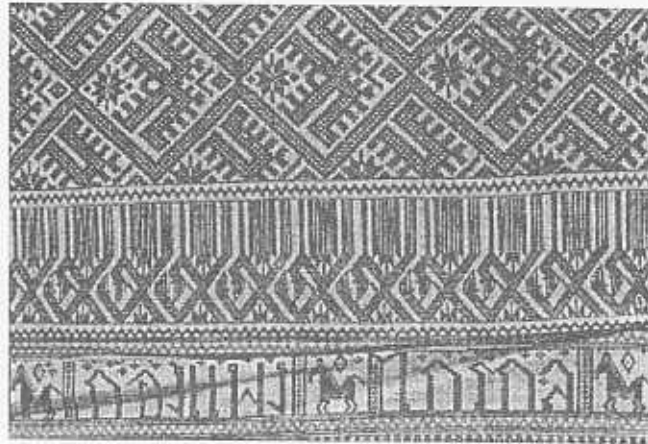


ลายนกกระสาขาวาว

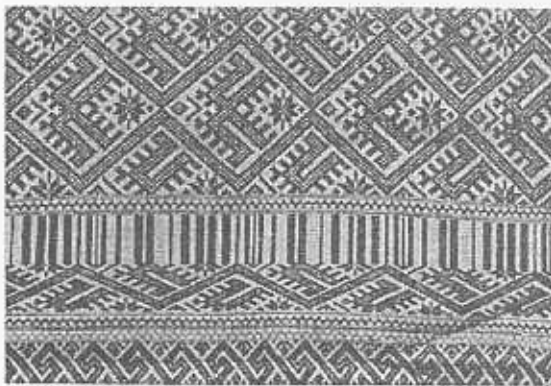


ลายดอกสน

ลายผ้าทပ်ฝ้าย



ลาอนาถ (ภูไท เกื้อกว่า นาคันต) เจ็ด ห้าง ๓๓ เป็นลาอนาถหัวใจ



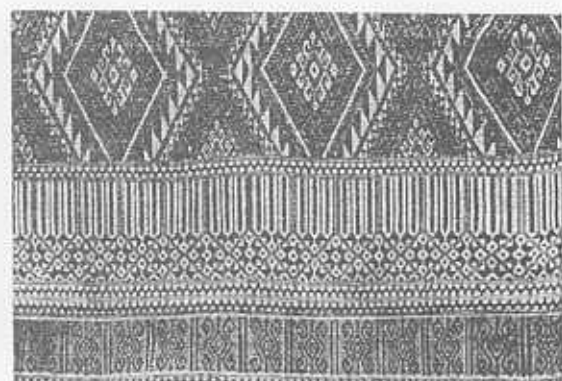
ลาอนาถ (ภูไท เกื้อกว่า นาคันต)
เจ็ด ห้าง ๓๓ เป็นลาอนาถลอม



ลาอลอกท้าววัน (ลอมท้าววัน)
เจ็ด ห้าง ๓๓ เป็นลาอลอกท้าววัน



ลาอลอกท้าว (๓๓ แปลว่า หัวใจ)
เจ็ด ห้าง ๓๓ เป็นลาของเกาะ



ลาอูกุลหิมพานต์
เจ็ด ห้าง ๓๓ เป็นลาอูกุลหิมพานต์ หัวใจลาอูกุลท้าว



ผ้าสไบ (ผ้าขี้ริ้ว) ชาวไท

ทีมงานเราได้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับลวดลายผ้าอื่น และผ้าสไบ (ผ้าขี้ริ้ว) ที่ผู้เฒ่าผู้แก่ใช้ทอไปวัด จากร้านขายของชำในหมู่บ้านชื่อแม่ทุมมา แสงเหลืออง อายุ 63 ปี บ้านเลขที่ 172 หมู่ที่ 2 บ้านคำเดือย ระหว่างที่สอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับลายผ้าอื่นอยู่นั้น ทมกหน่อไม้ที่แม่ทุมมาทำไว้สุกพอดี พี่นเลยชวนกินข้าวกลางวันด้วย

กันซะที่ร้าน กลิ่นหอมของทมกหน่อไม้ที่เพิ่งยกลงจากเตาร้อน ๆ ส่งกลิ่นหอมทลกวณพยธิในกระเพาะอาหารของพวกเราได้เป็นอย่างดีทีเดียว แต่ด้วยความเกรงอกเกรงใจพวกเราจึงขอตัวไม่รับกวน พี่นเลยฝากทมกหน่อไม้มาให้ลิ้มชิมรส 4 ทมกด้วยกัน ทีมงานเราก็ขอขอบคุณหลาย ๆ เดื่อเราอำลาพาจากบ้านคำเดือย เมื่อเวลาประมาณ 12.45 น. โอ้โห...หิวข้าวจนตาลอย ป้ายนี้เราเสาะหาทำเลทานข้าวกลางวันได้ที่ร้านขายกล้วยเตี้ยในตัวอำเภอขามาน พวกเราสั่งกาแฟ 1 ชาม น้ำหวานคนละ 1 แก้ว (พอเป็นพิธี) เพราะเรามีทมกหน่อไม้เลิศรสสูตรเด็ดของชาวภูไทฝีมือแม่ทุมมา และไส้กรอกปิ้งที่ซื้อไว้ตั้งแต่เช้า แค่นี้ก็อิ่มจนง่วงแล้ว

จากนั้นทีมงานเราก็มุ่งหน้าสู่เส้นทางหมายเลข 2242 ระยะทาง 30 กิโลเมตร และแยกไปตามเส้นทางหมายเลข 202 ระยะทาง 2 กิโลเมตร จุดหมายปลายทางที่ อำเภอเขมราฐ

อำเภอ...๑ มร ๑๓
จังหวัด...อุบลราชธานี



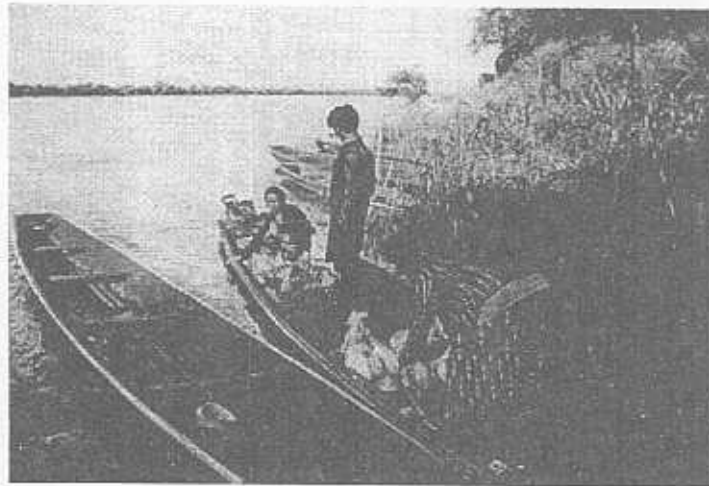
ต้นตำรับตั้งทวาช ถิ่นไทยนันทปราชญ์
เขมราฐเมืองงาม สุดเขตแดนสยาม
มะขามหวานหลากหลาย กล้วยตากรสดี
ประเพณีแซ่ซ่งเรือยาว

อำเภอเขมราฐ เดิมมีฐานะเป็นเมืองที่เทียบได้กับหัวเมืองเอก ขึ้นตรงต่อกรุงเทพมหานคร มิได้ขึ้นกับเมืองอุบลราชธานีเหมือนเช่นเมืองอื่น ๆ นอกจากนั้น เมืองเขมราฐยังมีเมืองขึ้นอีกหลายเมืองเช่น เมืองอำนาจเจริญ เมืองคำเขื่อนแก้ว เป็นต้น สำหรับการตั้งเมืองเขมราฐ มีปรากฏในเอกสารที่เป็นหลักฐานว่า ใน พ.ศ. 2357 ซึ่งเป็นปีเดียวกับที่พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยโปรดเกล้าฯ ตั้งเมืองยโสธรขึ้น อุปฮาด (แก้ว) ซึ่งเป็นอุปฮาดเมืองอุบลราชธานี ไม่พอใจที่ทำการการกับพระพรหมราชวงศ์(ท้าวทิศพรหม) เจ้าเมืองอุบลราชธานี คนที่ 2 จึงอพยพไพร่พลไปหาทำเลที่เหมาะสมตั้งขึ้นใหม่ ซึ่งเป็นการสนองพระบรมราโชบายในการตั้งเมืองขึ้นใหม่ในช่วงระยะเวลานั้น ในที่สุดพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งบ้านโคกก่งพะเนียง ขึ้นเป็นเมืองเขมราฐขึ้นตรงต่อกรุงเทพมหานคร เมื่อ พ.ศ. 2357 พร้อมทั้งแต่งตั้ง อุปฮาด(แก้ว) เป็นพระเทพวงศ์เจ้าเมือง ครั้นถึง พ.ศ. 2371 เมื่อเสร็จสิ้นสงครามปราบกบฏเจ้าอนุแล้ว พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เมืองโขงเจียม ซึ่งเคยขึ้นตรงต่อเจ้าเมืองจำปาศักดิ์มาขึ้นตรงต่อเมืองเขมราฐ เป็นผลให้เมืองเขมราฐมีบทบาทสำคัญมากขึ้น เมื่อโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งเมืองคำเขื่อนแก้ว ในปี พ.ศ. 2388 เมืองอำนาจเจริญ ในปี พ.ศ. 2401 ก็ทรง

โปรดเกล้าฯ ให้ขึ้นตรงต่อเมืองเขมราฐเช่นกัน ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อมีการปรับปรุงการปกครองส่วนภูมิภาคครั้งใหญ่ เพื่อให้เกิดผลตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องถิ่น ที่ ร.ศ. 116 มณฑลอิสานถูกแบ่งออกเป็น 8 บริเวณสำหรับบริเวณอุบลราชธานี มีอยู่ 3 เมืองคือ เมืองอุบลราชธานี เมืองเขมราฐ และเมืองยโสธร แต่ละเมืองมีพื้นที่ขึ้นตรงอยู่หลายอำเภอ ดังที่ปรากฏว่า ในปี พ.ศ. 2445 เมืองเขมราฐมี พระเขมรัฐเดชธรรมาธิบดี (คำบุญ) เป็นผู้ว่าราชการเมือง และมีอำนาจอยู่ในความปกครอง 6 อำเภอคือ อำเภออุทัยเขมราฐ อำเภอประจิมเขมราฐ อำเภอมหาอำนาจเจริญ อำเภอคำเขื่อนแก้ว อำเภอโขงเจียม และอำเภอมหาชัยราชบ อันแสดงให้เห็นว่าเมืองเขมราฐยังเป็นเมืองที่มีความสำคัญอยู่มาก ต่อมาในปี พ.ศ. 2452 ได้มีการปรับปรุงการปกครองภายในบริเวณเมืองอุบลราชธานีอีกครั้ง เมืองเขมราฐถูกลดฐานะลงเป็นอำเภอ และรวมอำเภออุทัยเขมราฐ อำเภอประจิมเขมราฐ เข้าด้วยกัน เป็นอำเภออุทัยเขมราฐขึ้นกับเมืองยโสธร แต่ก็ยังเป็นบริเวณอุบลราชธานีอยู่เหมือนเดิม ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการแยกมณฑลอิสานออกเป็น 2 มณฑลคือมณฑลอุบลราชธานี กับ มณฑลร้อยเอ็ด เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2455 และเมื่อมีการปรับปรุงให้เหมาะสม เมืองยโสธรก็ถูกยก

เลิกไป เมืองอุทัยเชมราฐก็มีฐานะเป็น
อำเภอขึ้นกับจังหวัดอุบลราชธานีตลอดมา

จนถึงปัจจุบัน (คัดลอกจากประวัติศาสตร์ไทย
ส่วนภูมิภาค จังหวัดอุบลราชธานี 2527)



ชาวลาเว้มาซื้อสินค้าจากเมืองไทย สินค้าที่ซื้อส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องอุปโภค-บริโภคเช่น
น้ำมันเบนซิน มะนาว ข้าวสาร อาหารกระป๋อง อาบน้ำร้อน



เครื่องทุนแรง ภูมิปัญญาชาวบ้าน ใช้ขนส่งสินค้าต่าง ๆ ทั่วท้องถิ่น จีน-ลาวทางที่ลาดชัน
ถ้ำที่ท่าปลาบ้านอุบล บ้านเวมแก้ว อำเภอเวมแก้ว

อำเภอเชมราฐ มีแนวชายแดนติด
แม่น้ำโขงด้านสาธารณรัฐประชาธิปไตย
ประชาชนลาว ระยะทางยาวประมาณ 72
กิโลเมตร มีหมู่บ้านตั้งติดชายแดน จำนวน
13 หมู่บ้าน ในจำนวนนี้เป็นหมู่บ้าน อพป.
6 หมู่บ้าน และหมู่บ้าน ปชต. 6 หมู่บ้าน
ในด้านความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน

อำเภอเชมราฐ มีความสัมพันธ์กับเมืองสอง
คอน แขวงสุวรรณเขต และเมืองสะคอน
เพ็ง แขวงสาร์วัน ราษฎรมีการติดต่อค้า
ขาย และมีความผูกพันกันฉันท์ญาติมาช้านาน
ปัจจุบันอำเภอเชมราฐได้เปิดช่องทาง
ให้ติดต่อค้าขายไป-มาหาสู่กัน 1 ช่องทาง
คือ จุดผ่อนปรนบริเวณหน้าท่าว่าการ

อำเภอเขมราฐ เปิดเฉพาะวันจันทร์ นอก
จากนี้หากราษฎรทั้งสองฟากฝั่ง จะเดินทาง
ข้ามไป-มา จะต้องผ่านที่ จุดผ่านแดนถาวร
บ้านปากแซง ตำบลละหาน กิ่งอำเภอนา
ตาล ส่วนราษฎรไทยจะต้องขอหนังสือเดิน
ทางผ่านแดนชั่วคราวจากที่ทำการปกครอง
อำเภอเขมราฐก่อน ถึงแม้มีช่องทางเข้า-
ออกที่ถูกต้องตามกฎหมายแล้วก็ตาม แต่ก็
ยังมีปัญหาเกิดขึ้นอยู่เป็นประจำ เพราะ
เนื่องจากแนวชายแดนยาวไปตามแม่น้ำ
โขงถึง 72 กิโลเมตร ทำให้การตรวจตรา
ของเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ทั่วถึง จึงเกิดปัญหา
ขึ้นหลายประการ อาทิเช่น

ปัญหาด้านยาเสพติด โดยเฉพาะกัญชา ซึ่ง
มีเป็นจำนวนมากจากฝั่งตรงข้ามและมี
ราคาถูก กิโลกรัมละประมาณ 300 บาท
และมีการลักลอบค้ายาเสพติดโดยอาศัย
พื้นที่ของอำเภอเขมราฐเป็นทางผ่าน

ปัญหาคนต่างด้าว ซึ่งหลบหนีเข้าเมืองมา
ทำงานในฝั่งไทย

ปัญหาอาชญากรรม เมื่อมีการกระทำความ
ผิด ผู้กระทำความผิดมักหลบหนีข้ามไปยัง
ฝั่งลาว เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยไม่สามารถ
ติดตามจับกุมได้

ปัญหาการลักลอบค้าโค กระบือ และสุกร มี
ชีวิต ซึ่งลักลอบนำเข้ามาเป็นจำนวนมาก
ปัญหาโรคระบาดสัตว์ สัตว์นำเข้ามาจาก
สปป.ลาว ที่ไม่ได้ผ่านวิธีการศุลกากร ไม่ได้
รับการตรวจโรคสัตว์ ทำให้มีการแพร่เชื้อ
โรคระบาดสู่สัตว์ภายในประเทศ และผู้
บริโภคได้ง่าย

ปัญหาโรคติดต่อ ราษฎรจากฝั่งสปป.ลาวยัง
ขาดการดูแลรักษาเรื่องสุขภาพอนามัย และ
ไม่มีสถานพยาบาลที่มีคุณภาพเพียงพอ
ราษฎรจากสปป.ลาวจึงข้ามฝั่งมารักษาตัวที่
โรงพยาบาลเขมราฐ ซึ่งผู้ป่วยนำเชื้อโรค
ติดต่อเข้ามาและแพร่เชื้อสู่ราษฎรไทย

ปัญหาคนไทยลักลอบเข้าสปป.ลาว เมื่อเจ้า
หน้าที่ลาวจับกุมจะต้องถูกดำเนินคดี และ
เสียค่าปรับเป็นจำนวนที่สูงมากโดยคิดเป็น
เงินดอลลาร์ ตั้งแต่ 500-5,000 ดอลลาร์



ภาพติดต่องานของกระทรวงมหาดไทย บริเวณหน้าทำการอำเภอเขมราฐ
ราษฎร สปป.ลาว นำหน่อไม้ เห็ด ปลา ฯลฯ จำหน่ายชั่วคราว



เอเฮนส์ปลา...พบกับปลาชาวบ้าน...ที่ท่าจีนปลาหน้าที่ว่าการอำเภอก
ทะเลอู่ทะเลเจ้าไปถาม...ปลานาวตัวนี้หนักกว่าห้า...และเท่าที่เอเฮนส์ปลาหน้าที่ว่ากัน...
ชีวิตอยู่คนเดียว เอเฮนส์ปลาหน้าที่ว่ากัน...ชีวิตอยู่คนเดียว...ตัวเท่าตัวอู่อีก
ตามมาเป็นวง...ปลานาวมันก็กินจน...ตัวโตขึ้น

ทีมงานเราเดินทางถึงอำเภอเขมราฐ เวลาประมาณ 14.30 น. บริเวณหน้าว่าการอำเภอกำลังมีการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา เราจึงแวะเข้าไปที่บริเวณงานทันที ลักครู่ก็มีคุณตำรวจท่านหนึ่งเดินมาเมียงมองข้างรถ แล้วก็ตะโกนบอกเพื่อนตำรวจซึ่งนั่งรอในร้านว่าเป็นรถคณะวิทยาศาสตร์มาจาก ม.อุบลฯ พวกเราได้ยินเสียงสนทนากัน จึงสวมรอยถือเป็นโอกาสอันดี เดินรีเข้าไปสวัสดิ์ทักทายพร้อมกับแนะนำตัวเองเสียใหม่ว่าไม่ใช่คณะวิทยาศาสตร์ตามที่ท่านเข้าใจ แต่เป็นคณะวิศวกรรมศาสตร์ กำลังออกตระเวนสำรวจรวบรวมข้อมูล

ท้องถิ่นอีสาน บริเวณแถบลุ่มน้ำโขงกันอยู่ พร้อมทั้งสาธยายแจกแจงรายละเอียดข้อมูลที่เรากำลังจะทราบให้คุณตำรวจฟัง (ขณะที่นั่งสนทนากันอยู่นั้น สังเกตจากป้ายชื่อติดหน้าอกก็ทราบว่าคุณตำรวจทั้งสองที่ทีมงานเรากำลังสนทนาอยู่ด้วยนั้นชื่อ ดต.ธงชัย น้อมมนัส และดต.เสถียร ลักขณัติ) ซึ่งก็ได้รับคำแนะนำจากคุณตำรวจว่า หากคิดจะข้ามไปฝั่งลาวเรื่องความปลอดภัยนั้นไม่ขอรับรอง เพราะเจ้าหน้าที่ฝั่งโน้น (สปป.ลาว) คิดจะหาเรื่องอะไรใส่ความก็ได้ทั้งนั้น เมื่อ 2-3 วันก่อน ก็มีกรณีเจ้าหน้าที่ลาวจับคนไทยที่เข้าไปใน

ลาว ฟังประกันตัวออกมาได้ อีกทั้งถึงจะ
ข้ามไปก็ไม่สามารถที่จะถ่ายภาพได้ แต่ถ้า
ยืนยันจะไป ก็ให้ไปติดต่อขอใบอนุญาตข้าม
แดนตรงจุดผ่อนปรนกับตม. (ด้านตรวจคน
เข้าเมืองเขมรราช) ที่อยู่ด้านหลังบ้านพัก
นายอำเภอเราสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับที่พัก
ในอำเภอเขมรราช คุณตำรวจแนะนำว่า ถ้า
เป็นโรงแรมก็ไม่ค่อยสะอาดนัก แก๊งค์ได้
เห็นเจ้าของปทุมมาเกิดเหตุมารักษาตัว
พอดีเดี๋ยวจะตามมาให้ สักครูเดียว....คุณ
ตำรวจก็มาพร้อมกับเจ้าของเกิดเหตุ ทีม
งานเราตามไปดูสถานที่พัก ที่นี่..เราก็จำ
เป็นต้องโอเคอีก เพราะที่พักในเขตอำเภอ
จะหาที่ดีเลิศกว่านี้คงไม่มีแน่ ๆ แต่ก็ยังดี
ที่คืนนี้ไม่ต้องนอนดมยากันยุ่ง เราแวะกลับ
มาหน้าว่าการอำเภออีกครั้ง เพื่อมาส่งเจ้า
ของเกิดเหตุก็ได้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ถ้าหาก
ต้องการทราบรายละเอียดเกี่ยวกับ อำเภอ
เขมรราชลองแวะเข้าไปในสำนักงานเกษตร
อำเภอ ดู พวกเราจึงแบ่งการทำงานออก
เป็น 2 ทีม ทีมชายไปสอบถามข้อมูลเกี่ยว
กับการข้ามเขตแดนไปฝั่งลาวจาก ตม. และ
ปลัดอำเภอ ส่วนทีมหญิงไปสอบถามข้อมูล
ของอำเภอเขมรราชที่สำนักงานเกษตร
อำเภอตามคำแนะนำของเจ้าของเกิดเหตุ
ที่สำนักงานฯ ที่นี่เราได้ข้อมูลจากอาจารย์
ลิศรา เสนอคำวงศ์ อาจารย์ 2 ระดับ 6
โรงเรียนบ้านนาสาม ซึ่งวันนี้มาทำหน้าที่
เป็นพิธีกรให้กับงานประเพณีแห่เทียน
พรรษาคุยกันไปคุยกันมาอาจารย์ลิศรา
บอกว่า ที่อำเภอแห่งนี้มีเอกลักษณ์เฉพาะก็

คือ รำดังทวาย และฟ้อนไทพู่ ซึ่งวันนี้จะ
ได้เห็นฟ้อนไทพู่ในชบวนแห่เทียนพรรษา
ส่วนรำดังทวายวันนี้ไม่มี ว่าแล้วอาจารย์
ลิศรา ก็ขอตัวไปทำหน้าที่พิธีกร เราได้
ข้อมูลจากคุณประมวล ศรีภูมิ เจ้าพนักงาน
การเกษตร 4 ระดับ 4 เพิ่มเติมว่า ที่บ้าน
ดอนแสนพัน ตำบลเจียด มีโบราณวัตถุและ
จวนเจ้าเมืองเก่าและที่บ้านเจียด ตำบล
เจียด เป็นถิ่นกำเนิดรำดังทวาย แต่ผู้ที่
รำดังทวายจนมีชื่อเสียงโด่งดัง อยู่ที่บ้าน
โคม่วง ตำบลนาแวง ชื่อคุณมนฤดี
พรหมจักร ขณะนี้ไม่อยู่ ไปรำดังทวายเผยแพร่
วัฒนธรรมอยู่ที่สหรัฐอเมริกา และถ้า
หากต้องการทราบข้อมูลรายละเอียด คุณ
ประมวล ศรีภูมิ แนะนำให้ไปพบกับ
อาจารย์ประดิษฐ์ ชินกะธรรม หัวหน้าศูนย์
ศิลปวัฒนธรรมอำเภอเขมรราช อยู่ที่บ้าน
ม่วงเจียด ตำบลเจียด ขณะที่สนทนาพูดคุย
กันอยู่นั้นเอง อาจารย์ลิศรา ก็เข้ามาบอกให้
ไปพบกับนายประสาธ เขียวศรี ศึกษาธิการ
อำเภอ ซึ่งเราก็ทำตามคำแนะนำด้วยดี
พร้อมกับแนะนำตนเอง-ทีมงาน วัตถุประสงค์
ที่มาจากโดยละเอียด เพื่อให้ท่าน
ศึกษา หายสงสัย เราสนทนากับท่าน
ศึกษา สักพักก็ได้ทราบว่า ท่านศึกษา ไม่
ใช่คนที่นี่ เพิ่งย้ายมาอยู่ใหม่ยังไม่ถึงปี แต่ก็
ได้ข้อมูลดี ๆ จากท่านเยอะทีเดียว เช่น
เกี่ยวกับอาหารการกินก็จะมีขนมข้าวคั่ว
ยายผ่องใสที่ขายอยู่ในตลาดสด กล้วยตาก
มะขามหวาน เกี่ยวกับของเก่าแก่ก็จะมีงา
ช้างम्मมมอส ซึ่งชุดพบที่บ้านลาดหญ้าคา

ตำบลนาแวง ขณะนี้เก็บไว้ที่พิพิธภัณฑ์
จังหวัดอุบลราชธานีเป็นต้น เราก็ขอขอบ

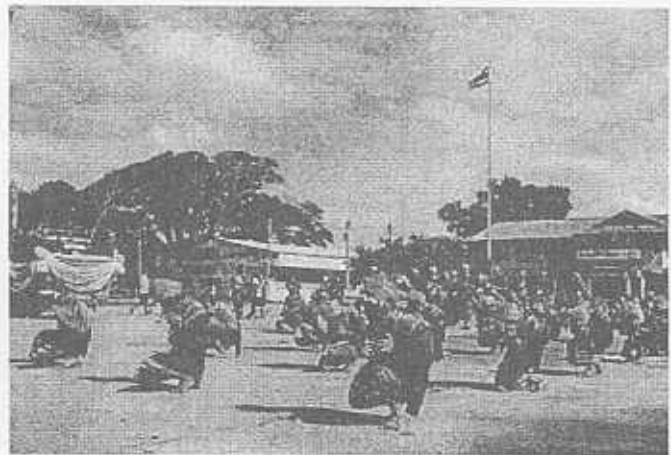
คุณในความเอื้อเฟื้อข้อมูลจากทุกท่านที่
กล่าวถึง



ขบวนแห่จากงานประเพณีแห่เทียนพรรษา สอนมากด้วยใจ ขบวนหน้าทำจากอามเภมกรง

ພ້ອນໄທຟູ ການພ້ອນໄທຟູເປັນການ
ພ້ອນແບບດັ້ງເດີມຂອງຂ້າວອຳເກວເຂມຣາຊ
ເພື່ອໃຫ້ໃນການພ້ອນບວງສຽງຜີຟ້າ ຫຼືຂ້າວ
ບ້ານເຮົາກ່າວ "ຜີກະໄທ" ໃນວັນເພີດເດີນສາມ
ຂອງທຸກໆ ປີ ບາງຄັ້ງເຮົາຈະເຮັດການພ້ອນ
ລັກສະນະນີ້ວ່າ "ການພ້ອນລ່ວງຂ່ວງ" ບຣຣພຸນຸຮຸ
ເຮົາມີຄວາມເຮື່ອວ່າ ຜີຟ້າ ຫຼື ຜີກະໄທ ມີສ່ວນ
ຊ່ວຍໃນການປົກປັກຮັກສາໃຫ້ເຮົາມີຄວາມອຸ່
ເຢັນເປັນສຸຂ ແລະຫາຍຈາກອາການເຈັບປ່ວຍ

ຫຼື ຄູາດີຂອງຜູ້ເຈັບປ່ວຍໄດ້ບັນບານເອົາໄວ້
ການພ້ອນຈະມີ 3 ຂັ້ນຈັງຫວະ ດັ່ງນີ້ ຈັງຫວະ
ແຮກ ພ້ອນເພື່ອອຸທິຍະຜີຟ້າລ່ວງມາຈາກ
ສຽງຜີຟ້າ ຈັງຫວະທີ່ສອງ ພ້ອນເພື່ອເປັນການ
ຮ່ວມແທດຄວາມຍິນດີ ຫຼືແທດຄວາມດີໃຈ
ຂອງຜີຟ້າ ຮ່ວມກັບຜູ້ທີ່ຫາຍຈາກອາການປ່ວຍ
ໂດຍຜີຟ້າຈະສິງສັດຕູຢູ່ໃນຮ່າງຂອງ
ມະນຸດ ຈັງຫວະທີ່ສາມ ພ້ອນເພື່ອເປັນການນຳ
ສົ່ງຜີຟ້າກັບຂຶ້ນສູ່ສຽງສຽງສຽງ



-ນິທິໄທຟູ-

ນັກເຄື່ອນໄຫວຈັດຈັດນັກສຶກສາທຸກໆປະເພດ ໂຮງເຄື່ອນເພງກຸງນິທິໄທ
ຮ່ວມກັບ ຜູ້ມີວັດປະຈຳເຂມ ອຳເກວເພງກຸງ

ทีมงานเราได้ข้อมูลเกี่ยวกับ ฟ้อนไทฟู เพิ่มเติมจากอาจารย์อัมพร สังฆพันธ์ อาจารย์โรงเรียนเขมรราชพิทยาคม ซึ่งเป็นชาวอำเภอเขมรราชโดยกำเนิดและสนใจศึกษาข้อมูลวัฒนธรรมท้องถิ่นของอำเภอเขมรราชอยู่แล้ว เราแวะไปหาอาจารย์ที่บ้าน เมื่อเวลาประมาณ 19.00 น. อาจารย์ต้อนรับทีมงานอย่างเป็นกันเอง จากการสอบถามอาจารย์อัมพรและอาจารย์นรินทร์ (สามีซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนเขมรราชพิทยาคม) เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเชื่อของกลุ่มชนในแถบนี้ ได้ความว่าที่วัดชัยภูมิการามในตัวอำเภอเขมรราชและที่วัดบ้านขามป้อมตำบลขามป้อม มีสิมหันหน้าไปทางด้านทิศตะวันตก ที่วัดเหนือ ในตัวอำเภอเขมรราชมีพระพุทธรูปใส่นาฬิกา ที่บ้านบก ตำบลพลาญ เขตอำเภอนาตาล และบ้านนาแขว บ้านตาแหลว ชาวบ้านเป็นชาวภูไท อาชีพของชาวอำเภอเขมรราช ส่วนใหญ่ทำการประมง สวนกล้วย สวนมะขามหวาน

ความเชื่อในเรื่องราวที่เกี่ยวกับผีกะไห้ หรือผีฟ้า ชาวอำเภอเขมรราชบางส่วนมีความเชื่อในเรื่องนี้ จากคำบอกเล่าของอาจารย์อัมพรที่ว่า การเสี่ยงทายจะสามารถทำได้ก็ต่อเมื่อคนนั้นเป็นไข้ไม่สบาย โดยการตั้งขันธ 5 หากคนไหนที่ผีฟ้าต้องการให้อยู่ด้วยไข้ก็น่าจะตั้งขึ้น ชาวลาวริมฝั่งโขงก็มีความเชื่อในเรื่องเช่นนี้เหมือนกัน อาจารย์อัมพรและสามี จึงชวนทีมงานเราไปพบกับคุณยายบุญมา (ยายเหลา) ผู้เฒ่าที่ลำผะ

ไห้ ขณะที่ไปพบนั้นคุณยายกำลังยุ่งอยู่กับการเลี้ยงหลานพอดิ เราจึงขอร้องให้คุณยายเล่าเรื่องราวความเชื่อเกี่ยวกับผีกะไห้และสาธิตการลำไห้ฟัง...คุณยายเล่าว่า

ตามตำนานเกี่ยวกับกำเนิดหมอลำเล่าว่า เมื่อครั้งปฐมกับปี พระยาแสนผู้เป็นใหญ่บนสวรรค์ได้ส่งลูกหลานมาเกิดในเมืองมนุษย์ ครั้นอยู่ต่อ ๆ มา มีความเจ็บป่วยไข้ขึ้นไม่มียารักษา จึงได้เฒ่าวัลย์ที่เรียกว่า เครือเขากาด ขึ้นไปกราบพูลพระยาแสน พระยาแสนบอกว่าหากมีใครเจ็บป่วยจงแต่งเครื่องบูชาประกอบด้วย ดอกไม้ ธูปเทียน ที่เรียกว่า ขันธ 5 เพื่อบอกกล่าววาระถึงพระยาแสน และปู่ ย่า ตา ยาย โดยพูดด้วยถ้อยคำที่งดงาม ด้วยท่วงทำนองที่ไพเราะ เมื่อพระยาแสนทราบจะลงมาช่วยรักษาจากความเชื่อในเรื่องนี้เองทำให้เกิดการลำเพื่อการรักษาโรคภัยไข้เจ็บ เรียกกันว่า ลำสอง ลำผีกะไห้ ลำผีฟ้า ลำผีแสน จะเรียกอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับท้องถิ่น หากเป็นชาวภูไท จะเรียกการลำเพื่อการรักษาโรคภัยไข้เจ็บว่า การเหยา หรือ การเยา ว่ากันว่า การลำเพื่อการรักษาโรคภัยไข้เจ็บเกิดขึ้นก่อนการลำเพื่อความบันเทิง (ลำเรื่อง ลำกลอน) การลำผีฟ้า หรือการลำผีกะไห้ เหตุแห่งการลำประเภทนี้เกิดจากความเชื่อของชาวอีสานว่า คนเรานั้นฟ้าให้มาเกิด เมื่อเกิดแล้วจะสุขหรือทุกข์ ผิดหวังหรือสมหวังขึ้นอยู่กับอำนาจของฟ้า สุดแต่ฟ้าจะบันดาล ดังคำกล่าวที่ว่า

"คาดแต่แกน แนนแต่ฟ้า แสนสิวันกะบ่
กลาย" หมายถึง "แล้วแต่ลิขิตของฟ้าไม่มี
ใครจะหลีกเลี่ยงได้" เมื่อเจ็บป่วยใช้หมดหน
ทางรักษา จึงมีพิธีล่าส่ง หรือล่าทรง ลำผิ
กะให้ ลำผิฟ้า สุดแต่ว่าในท้องถิ่นนั้น ๆ จะ
อัญเชิญลงมารักษา พิธีกรรมจะเริ่มด้วย
หมอลำผิกะให้ตั้งเครื่องเช่นบวงสรวงบูชา
พระยาแถน หรือผีฟ้า เครื่องเช่น เรียกว่า
คาย ประกอบด้วยกรวยใส่ดอกไม้ 5-8 อัน
ธูป + เทียน อย่างละ 5 เล่ม เงินค่ายกครู
1.50 บาท เหล้าขาว 1 ขวด ไข่ไก่ 1
ฟอง แพรขาว + ผ่าขึ้น อย่างละ 1 ผืน
เมื่อหมอลำตั้งเครื่องบูชาเสร็จแล้วจะนั่ง
คุกเข่าลงตรงหน้าเครื่องบูชา กราบลงแล้ว
พนมมือกล่าวคำอ้อนวอน คำปลอบประโลม
ให้ผีฟ้าลงมา ดังตัวอย่าง "เชิญเคื้อเชิญ
เคื้อเชิญเคื้อเชิญเจ้าลงมาเล่นสนามเพียง
เบื่องกว้าง ครั้นเดือนดับให้เจ้าขี่ม้าผายมา
เคื้อ ครั้นเดือนทงายงาบ ๆ ให้เจ้าขี่ม้าม้าดำ

มาเคื้อ อ้ายชัยเอ๋ย หม่อมผู้ดีเอ๋ย" ในการ
ล่าผิฟ้า ลำผิกะให้ หรือล่าผิแถนนั้น สิ่งที่จะ
ขาดไม่ได้อีกอย่างหนึ่งก็คือ หมอแคน จะ
ต้องเป่าคู่กับการล่า ทั้งรับทั้งส่งในระหว่าง
การล่า หมอลำผิกะให้จะลุกขึ้นพ้อนไป
มารอบ ๆ ผู้ป่วย เมื่อผีลงมาเข้าร่างแล้ว
การพ้อนจะมีลีลาที่รวดเร็ว รุนแรง สนุก
สนาน ดอกไม้ที่ใช้บูชาผีฟ้า หรือผีกะให้
นั้นจะเป็นดอกไม้ที่มีกลิ่นหอมรุนแรงที่นิยมใช้
กันคือ ดอกจำปา (สันทม) บรรดาญาติพี่น้อง
คนป่วยจะชักถามสาเหตุแห่งความเจ็บ
ป่วยใช้อย่างอ่อนน้อม สาเหตุแห่งความเจ็บ
ป่วยใช่ ผีฟ้า หรือ ผีกะให้จะบอกว่า เพราะ
ร่างกายเราอ่อนแอ หรือ เพราะไปบุกรุกที่
อยู่ของผีนาผีไร่ หรือล่วงเกินผีท่วยผีหนอง
ต้องทำการขมาโทษจึงจะหาย สาเหตุที่
ปรากฏเสมอคือ ทำผิดฮึดผิดครอง และพี่
น้องไม่สามัคคีกัน



คุณอาบุญมา (อาหละ) ผู้เฒ่าที่ลำผิกะให้ แก่ฮั่วฮั่วจิตกาสำรับกับทิมงามแก้ว

ทีมงานเราอำลាយายเหลา เมื่อเวลา 20.45 น. ซึ่งก็ถึงวาระแห่งการทิวไทยอีกครั้ง จึงชวนอาจารย์นรินทร์และอาจารย์อัมพรแวะรับประทานอาหารก่อนส่งท่านทั้งสองกลับบ้าน ท่านชักชวนให้ทีมงานเราพักที่บ้านของท่าน ด้วยความเกรงใจว่าจะเป็นกรรบกวนมากเกินไป อีกทั้งได้ตกลงกับเจ้าของเกิดเหตุนี้อีกแล้ว เราจึงขอตัวและ

ให้สัญญาว่า หากได้มีโอกาสผ่านมาที่นี่อีกครั้ง จะต้องรบกวนอาจารย์ทั้งสองเป็นแน่แท้ ณ โอกาสนี้ พวกเราทุกคนก็ขอขอบคุณในความมีน้ำใจของท่านทั้งสองที่มีให้กับทีมงานเป็นอย่างยิ่ง เราเข้าที่พักด้วยความเหนื่อยล้า เมื่อเวลาประมาณ 22.30 น. (คืนนี้มี 1 คนชักแห้ง)

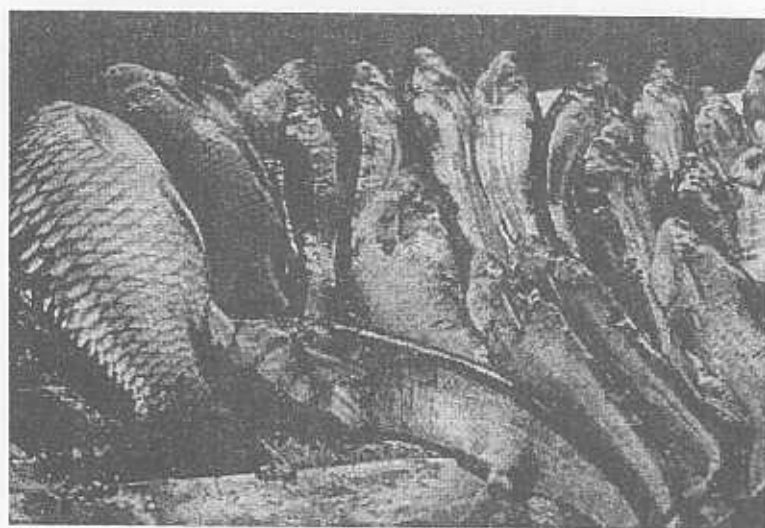
วันที่ 8 กรกฎาคม 2541

06.00 น. หลังจากจัดการกับภารกิจส่วนตัวแต่ละคนเป็นที่เรียบร้อยพร้อมที่จะออกเดินทางแสวงหาข้อมูลต่อไป วันนี้ทีมงานเราวางแผนกันไว้ว่าจะไปตระเวนชมบรรยากาศยามเช้าที่ตลาดสด สภาพบ้านเรือน เข้าวัดทำบุญเนื่องในวันเข้าพรรษา เสร็จแล้วจะไปที่บ้านม่วงเจียด ตำบลเจียด เพื่อเจาะลึกเรื่องราวต้นกำเนิดของร้านดังหวาย เมื่อตกลงกันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ร้อยก็จัดการเคลียร์ที่พัก (ปลูกเจ้าของบ้านมารีบกะดังค์) ออกเดินทางมุ่งหน้าเข้าไปยังตัวเมืองเขมราฐอีกครั้งตามแผนการณที่วางไว้ทันที ตลาดสดวันนี้เงียบเหงาเป็นกรณีพิเศษ เนื่องจากผู้คนเข้าวัดทำบุญกันเป็นส่วนใหญ่ เราถามหาแหม่มข้าวคั่ว ร้านยายผ่องใส ซึ่งก็ได้รับคำตอบว่า วันนั้นดยาย แต่ก็ไม่ใช่เราซื้อจากร้านอื่นแทน



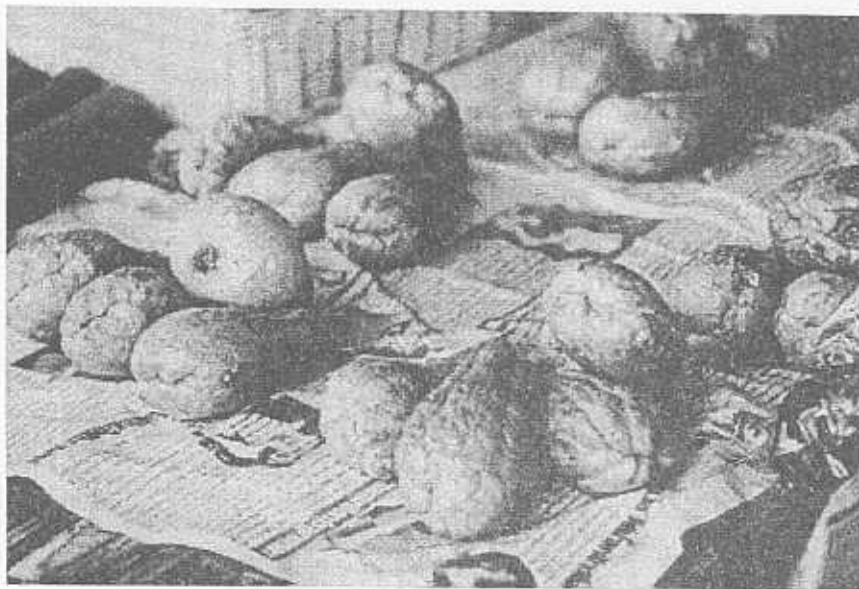
แหม่มข้าวคั่ว ที่เขมราฐของยาย - แหม่มข้าวคั่ว



ปลาแม่น้ำจิวฮั่วมีไว้สดชื่น สำหรับชาวจีน



ซุปหน่อไม้ ผักหมกไข่ปลา ปลาปลา ข้าวเหนียวร้อน ๆ เติบ



หมายเหตุ: ขาดการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ



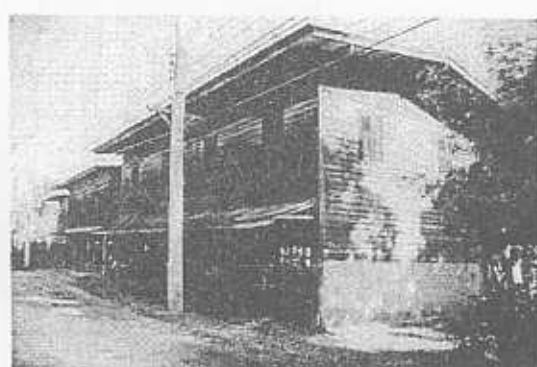
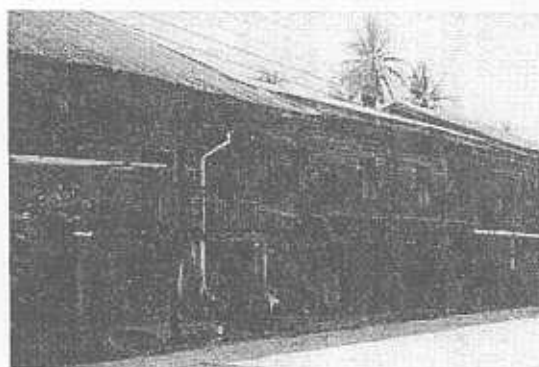
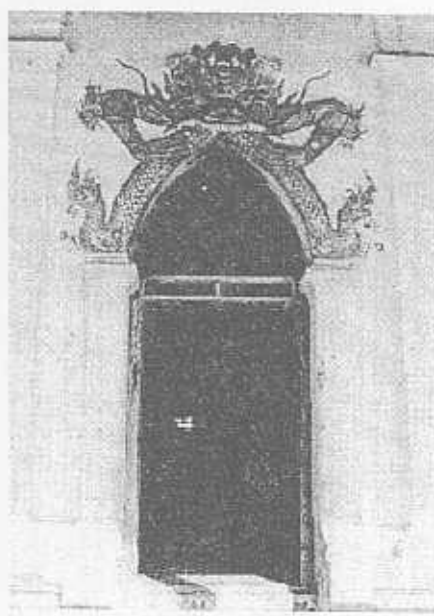
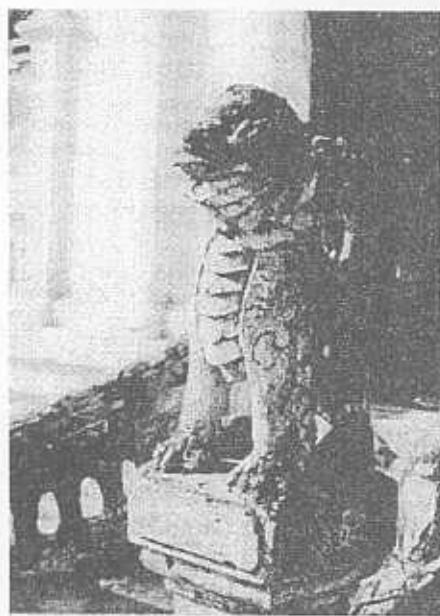
อาเธอร์ อสมสมนโนภ สดกเจ็ด

ออกจากตลาดสด เราแวะมาที่วัดเหนือ และ
วัดชัยภูมิการาม ตามคำบอกเล่าของ
อาจารย์นรินทร์ - อาจารย์อัมพร สังฆพันธ์
ที่บอกว่า วัดเหนือและวัดชัยภูมิการาม ซึ่ง
ทั้งสองวัดนี้อยู่ไม่ไกลกันนัก มีเรื่องแปลก
เกี่ยวกับพระพุทธรูปใส่นาฬิกาที่วัดเหนือ

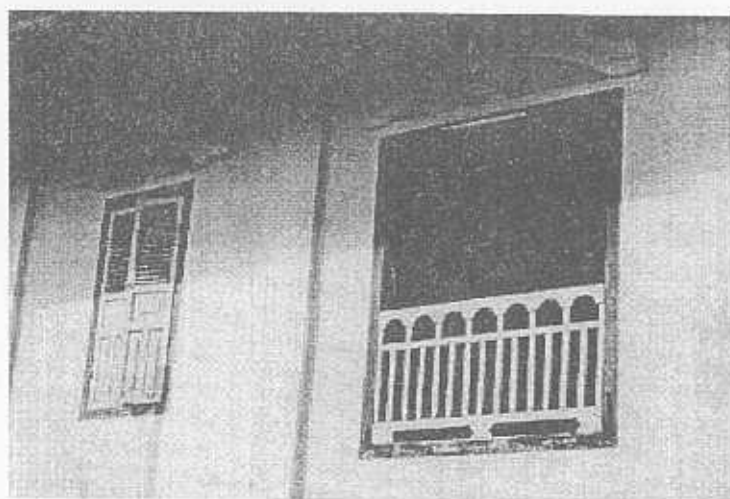
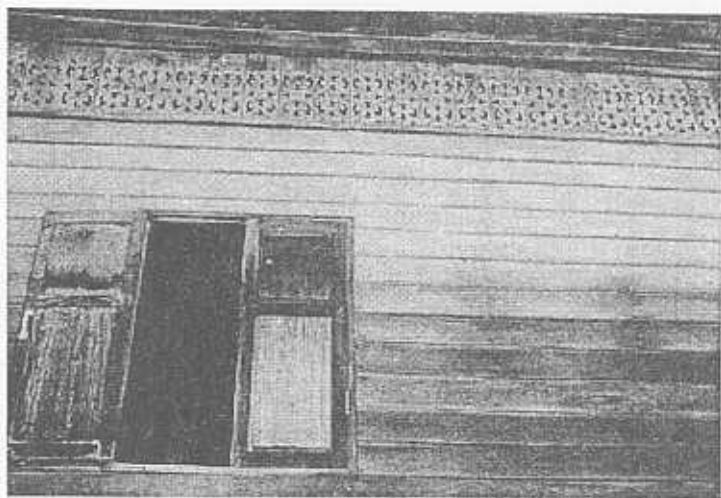
และมีลิ้มแก้แค้นหน้าไปทางทิศตะวันตก
ที่วัดชัยภูมิการาม (โดยทั่ว ๆ ไป ลิ้มส่วนใหญ่
จะหันหน้าไปทางทิศตะวันออก) ขณะที่ทีม
งานเราไปถึงก็เป็นเวลาที่พุทธศาสนิกชน
ชาวอำเภอเขมราฐกำลังทำบุญเนื่องในวัน
เข้าพรรษาพอดี



เพื่อสวดเจ้ากุดผ่น ได้มีบุญปฏิบัติให้มรรคิกษุอยู่ประจำที่จนกว่าจะสิ้นกุดผ่น
ซึ่งเร็วกว่า เจ้ามรรคา มรรคิกษุจะไม่ไปวัดแรม ณ ที่ใด ๆ

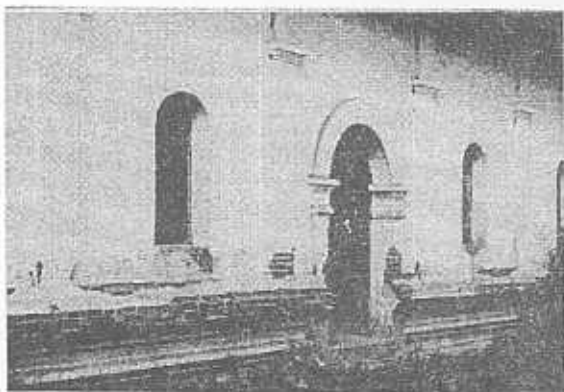


วัดเหนือ และ สภามณฑลบ้านเมือง สองข้างทางระหว่างเดินทางไ้วัดเหนือ

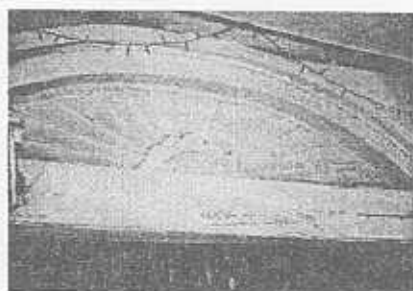
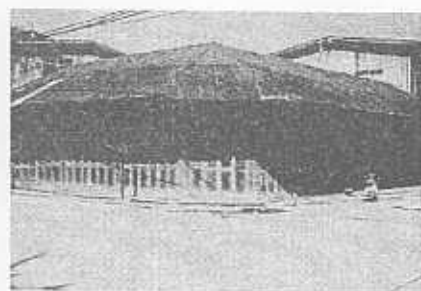
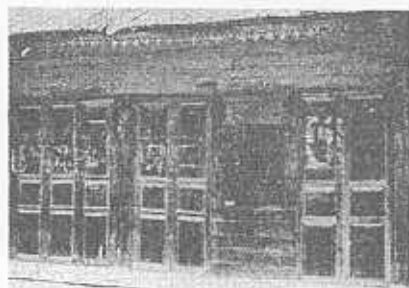
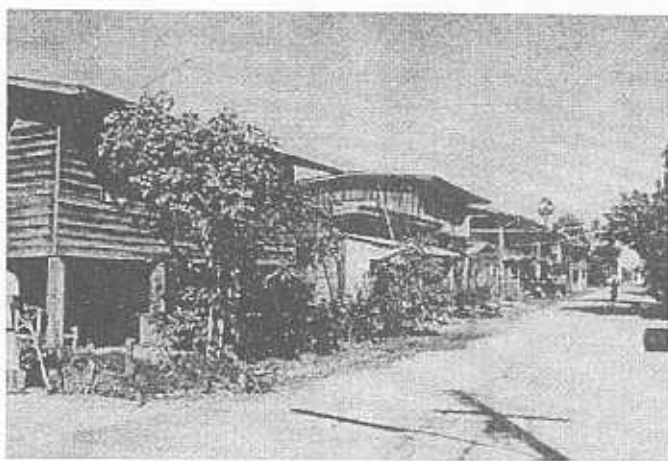


ทีมงานเราเสาะหาพระพุทธรูปในนาฬิกาตามคำบอกเล่าสักพักใหญ่ ๆ ไม่เจอ จึงเคลื่อนย้ายไปที่วัดชัยภูมิการาม เพื่อไปสำรวจข้อมูลเรื่องแปลกเกี่ยวกับลิมหินหน้า

ไปทางทิศตะวันตก เราไม่สามารถสอบถามข้อมูลจากผู้รู้ความเป็นมาได้ เนื่องจากพุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่กำลังฟังเทศน์ จึงได้แค่ภาพถ่ายมาให้ชม



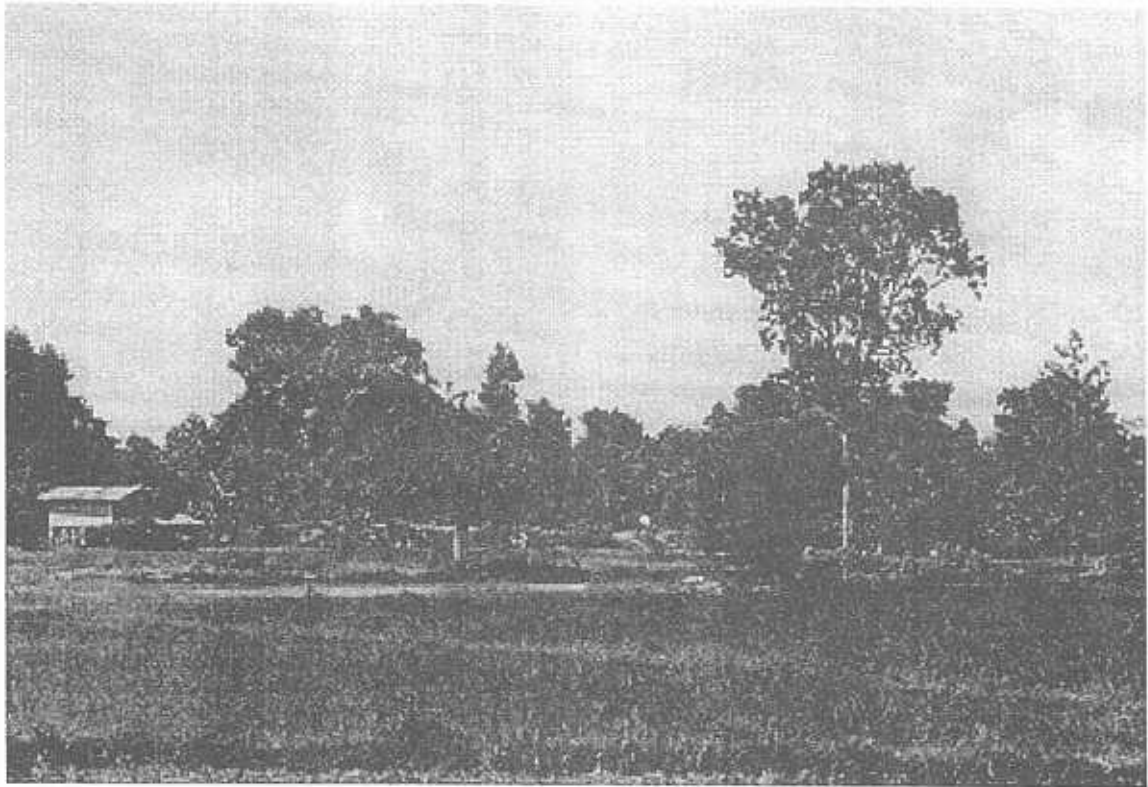
ลิม หิน ใบเสกีสาน คำว่า ลิม มาจากคำว่า ลิม หรือ เสนา หมายถึง ของเขาของสถานที่ที่ทำมีสิ่งที่มี
ที่เรียกว่า นาคลิม ก้าวขึ้นลิมไม้ ของเขาหรือบ้านลิมที่เป็นอาณาบริเวณของน้ำที่ล้อมรอบ
ก้าวขึ้นลิมบก ของเขาหรือ ใบเสนา หรือ ลิม ที่ปกคลุมโดย
สถานที่ - วัดชัยภูมิการาม



สภาพอาคารบ้านเรือนเก่า อาณาเขตบ้านเรือน สี่เหลี่ยมจัตุรัสในบริเวณกำแพงเมืองเก่าสุพรรณบุรี

หลังจากที่เราไม่สามารถเสาะหาข้อมูลความเป็นมาของวัดทั้งสองแห่งได้ ทีมงานเราจึงมุ่งหน้าสู่เส้นทางหมายเลข 2050 ระยะทาง 23 กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายเข้าบ้านม่วงเจียด ตามเส้นทางกรมโยธา ระยะทาง 5

กิโลเมตร เราถึงบ้านม่วงเจียด ตำบลเจียด เมื่อเวลาประมาณ 09.15 น. สภาพโดยทั่วไปของหมู่บ้านแห่งนี้ค่อนข้างเงียบเหงา อันเนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ อยู่ในระหว่างการปักดำ



ทิวทัศน์นาที่เขียวชอุ่ม บ้านม่วงเจียด ตำบลเจียด

แวะสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาของไร่ดังทวายเป็นที่มั่นน้ำมนต์ในหมู่บ้าน ว่าพอจะมีใครสามารถให้ข้อมูลแก่ทีมงานเราได้บ้าง เจ้าของที่มั่นน้ำมนต์จึงแนะนำให้ไปหาอาจารย์ประดิษฐ์ ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะไร่ดังทวาย แต่ตอนนี้อยู่ที่บ้าน ชาวบ้านจึงช่วยตามหาให้ เราไปรออาจารย์ประดิษฐ์ที่บ้านแก้วขี้เหล็ก บ้านเลขที่ 3 หมู่ที่ 8 บ้านม่วงเจียด ตำบลเจียด

สักครูใหญ่ ๆ อาจารย์ประดิษฐ์ก็มาถึง ทีมงานเราแนะนำตัวพร้อมทั้งบอกถึงวัตถุประสงค์ของการมาครั้งนี้ให้ทราบ ขณะสัมภาษณ์อยู่นั้นทีมงานเราก็ประสบกับปัญหาเสียงรบกวนจากโรงสีข้าวที่อยู่หลังบ้านเป็นอย่างมาก แต่ก็พอจับใจความสำคัญได้ว่า



พระสัมมาสัมพุทธเจ้า... อภิปรัชชา... เกษกิจ-อุทมนิเวศ... ผู้รวบรวม และต้นฉบับ "คำพิพากษา"

อันว่า รำตั้งหวาย นั้น เดิมทีชนชาติ ที่อยู่แถบลุ่มน้ำโขงทั้งสองฟากฝั่งมีความ เป็นมาเป็นปึกแผ่น ในสมัยนั้นศาสนาพุทธ ยังเข้าไปไม่ถึง ไม่มีศาสนาที่สั่งสอนหลัก ความจริงต่างคนก็ต่างนับถือ เช่น นับถือ เทวดา ภูติผีปิศาจ ต้นไม้ใหญ่ จอมปลวก ภูเขาใหญ่ หนองน้ำใหญ่ เหล่านี้เป็นต้น และเข้าใจว่าสิ่งที่ตนให้ความนับถือเหล่านั้น สามารถบันดาลผลสำเร็จต่าง ๆ ไปได้ จึงมีการเช่น สรวงบูชา เพื่อขอโชคลาภ จะทำการสิ่งใด ก็ จะต้องไปบอกกล่าวเสียก่อน การจัดบูชาใน แต่ละท้องถิ่นก็ทำไม่เหมือนกัน ในบางท้องถิ่นอาจมาสัตว์ เช่น ไก่ หมู วัว ควาย และ สิ่งอื่น ๆ ตามกำหนดเพื่อเอามานำบูชาสิ่งที่ตน เองนับถือ แต่บางท้องถิ่นมีความเชื่อว่า เทพเจ้าสิ่งที่ตนเองนับถือชอบการรำรำ ก็ จะมีการจัด ตั้งหวาย รำถวาย เป็นการรำ เช่นสังเวท สำหรับการตั้งหวาย รำถวาย นี้ เป็นการพ้อนรำแบบอ่อนช้อย มีการร้อง เป็นคำกลอน มีดนตรีประกอบ ซึ่งได้แก่ พิณ ม้อง กลอง ไม้จับแบบ (กรับ) และการ

ปรบมือเป็นจังหวะ พอฤดูกาลผ่านพ้นมา บรรจบ ชาวบ้านต่างก็แต่งตัวสวยงาม นำ อาหารเท่าที่มี และสิ่งของที่ตนบอกไว้ โดย ถือเอาว่าปิตุ "ชนไก่ไม่ตก ชนนกไม่หล่น" ก็ถือว่าปิตุเทวดาจะให้ความคุ้มครอง จะ ต้องมีการจัดฉลองใหญ่ โดยมีการตั้งถวาย รำถวาย แต่ต่อมาคำว่า ตั้งถวาย รำถวาย ได้หดสั้นลงตามความนิยมเหลือเพียงคำว่า ตั้งหวาย ในสมัยต่อมาได้จัดรำตั้งหวาย ต้อนรับเจ้านายผู้ใหญ่ที่สำคัญ ถือว่าเป็น การรำชั้นสูงสุดพอสมควร ต่อมาประชาชน ได้นำมาแสดงในงานเทศกาลต่าง ๆ เช่น งานวัด และงานแห่เทียนพรรษา การแต่ง กายนุ่งผ้าถุงมัดหมี่ ไม่สวมเสื้อ ใช้ผ้าขาวม้า หรือผ้าใส่ปลาไหล (ผ้าสไบ) ท้มแทน เครื่อง ประดับ (ทำจากเงิน) เช่น สร้อยเงิน กำไล เงิน เข็มขัดเงิน ต้นกำเนิดการรำตั้งหวาย นี้อยู่ที่บ้านม่วงเจ็ด ตำบลเจ็ด อำเภอ เขมราฐ นายประดิษฐ์ แก้วอิน อดีตรัฐ ใหญ่โรงเรียนบ้านเจ็ด เป็นผู้รวบรวม และ ต้นคิด รำตั้งหวาย คุยกันไปคุยกันมากก็ได้

ข้อมูลใหม่เพิ่มเติมอีกว่า ณ หมู่บ้าน บริเวณแถบนี้มีการขุดค้นพบโบราณวัตถุจำนวนมาก มีทั้งโครงกระดูก หม้อ ไห ถ้วยชามที่ชาวบ้านบอกว่าเป็นลวดลายของจีนในสมัยราชวงศ์หมิง เมื่อขุดพบจึงได้หุ้บหม้อหุ้บไหด้วยความเชื่อที่ว่าในหม้อ ไห ที่ขุดพบอาจมีสมบัติอยู่ บางรายขุดพบถ้วยชามที่ยังอยู่

ในสภาพที่สมบูรณ์ดีมาก เมื่อมีคนขอซื้อในราคา 3 ใบ 100 บาทก็ขายไป ด้วยเห็นว่าได้ราคาดี บางรายก็นำไปเก็บไว้ที่วัด อาจารย์ประดิษฐ์ก็ชวนทีมงานไปชมโบราณวัตถุที่หลงเหลือจากการขายของชาวบ้าน แล้วนำไปเก็บไว้ที่ วัดโพธิ์พิกษาราม



แม่ใหญ่เจียนตอทำงานขุดค้นที่วัดโพธิ์พิกษาราม บ้านเจ็ด ตำบลเจ็ด

วัดโพธิ์พิกษารามอยู่ไม่ไกลจากบ้านม่วงเจ็ดมากนัก ภายในบริเวณวัดมีพุทธศาสนิกชนคนเฒ่าคนแก่ กำลังช่วยกันเจียนตอทำพานบายศรี เพื่อใช้เวียนเทียนในค่ำคืนนี้ ทีมงานเรามาถึงวัด เมื่อเวลาประมาณ 11.00 น. (สังเกตจากพระดีกลองเพล) ซึ่งก็เป็นเวลาที่เรายังไม่มီးโรคถึงท้องเลยตั้งแต่เช้า ด้วยความสนใจกับหม้อ ไห ถ้วยชามของโบราณทำให้เราลืมความหิวโหยไปได้ชั่วขณะ ทีม

งานเราสอบถามเจ้าอาวาสวัดแห่งนี้ว่าทำไมกรมศิลปากรไม่ทราบเรื่อง ซึ่งก็ได้รับคำตอบว่า สาเหตุที่ไม่มีการแจ้งให้กรมศิลปากรทราบ ก็ด้วยชาวบ้านไม่ต้องการให้เข้ามาล้อมรอบบริเวณเพื่อขุดค้น เพราะจะทำให้ไม่สามารถทำนาได้ อาจารย์ประดิษฐ์บอกต่อไปว่า หม้อ ไห ที่เห็นนี้เป็นชิ้นส่วนที่ขายไม่ได้แล้วตนจึงเก็บรวบรวมมาไว้ที่วัดแห่งนี้

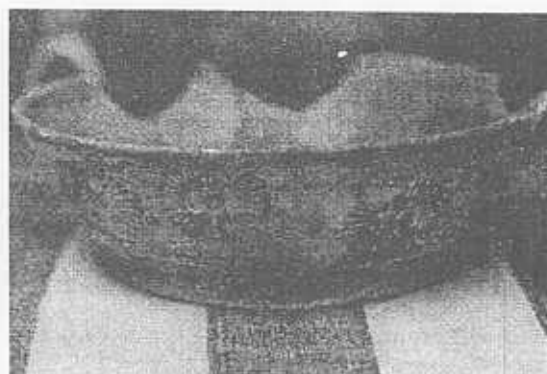


จากหม้อไฟ โปรมานวัตถุ ที่พลพหือขมวอ้อมมีอองจาวบ้านที่ไม่รู้คนเฝ้า (พลพหือจกการจาว)

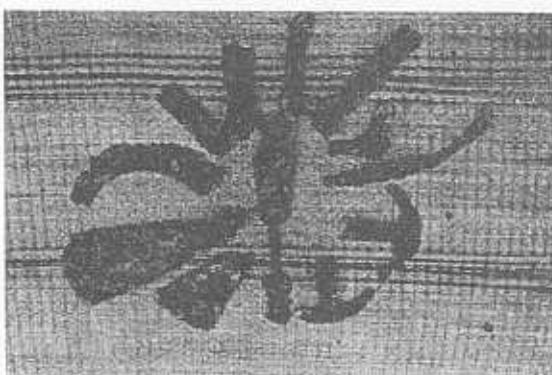




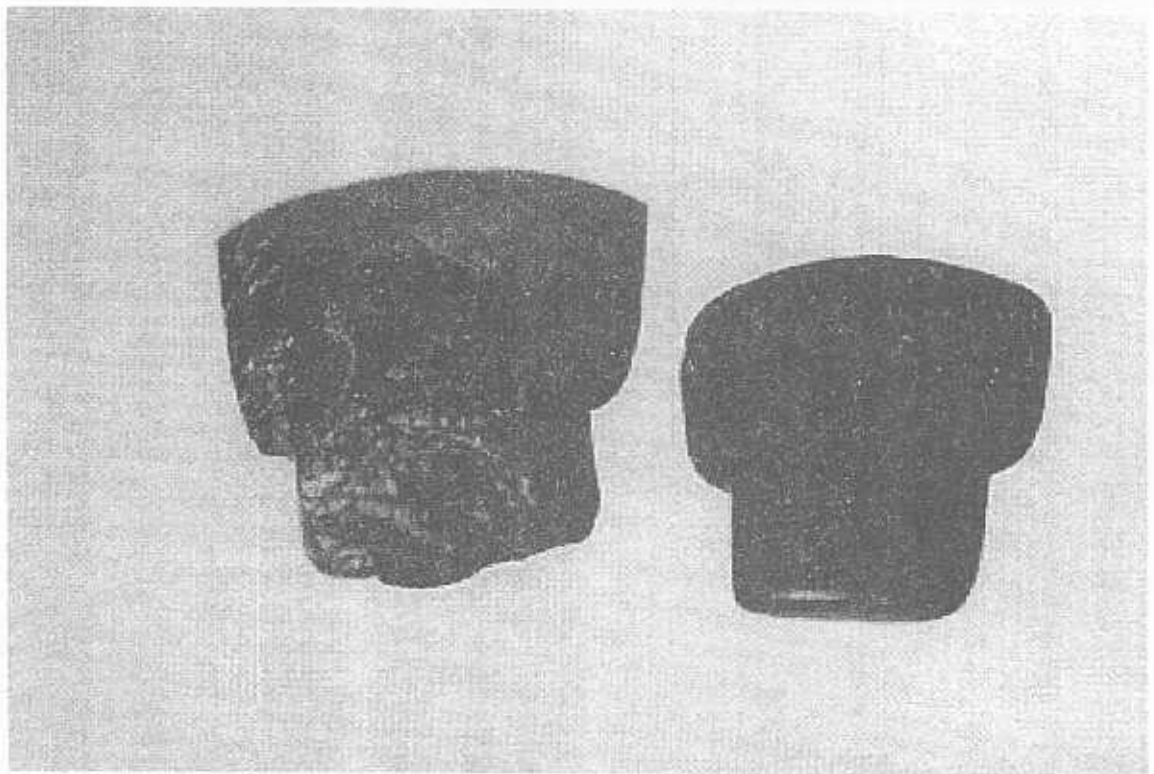
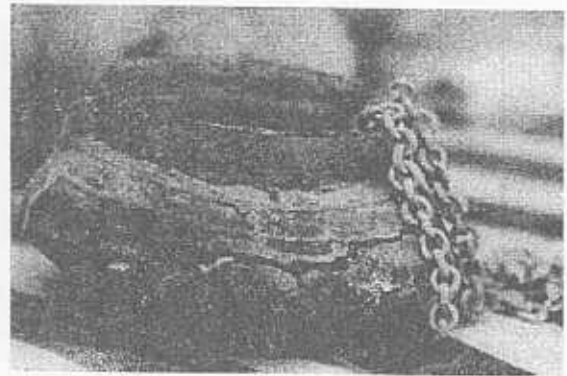
กลี้งสาสุข ขาวบ้านเกือก 'ขี้เต๋อ'



ชิ้นส่วนถ้วยชา ที่ชาวบ้านของกว่างป๋นลวดลายางจีน สมัยราชวงศ์ หมิง



เต็องมือทำมาหาเงิน และโครงกระดูก ที่ไม่ทราบแน่ชัดว่า คืออะไร



ถ้วย ขาน หม้อไฟ โลหะกะดก เป็ตองขดอ และเต็องม็องท์พามาหิน ที่ไม่ทราบแน่ชัดว่า มีอะไร

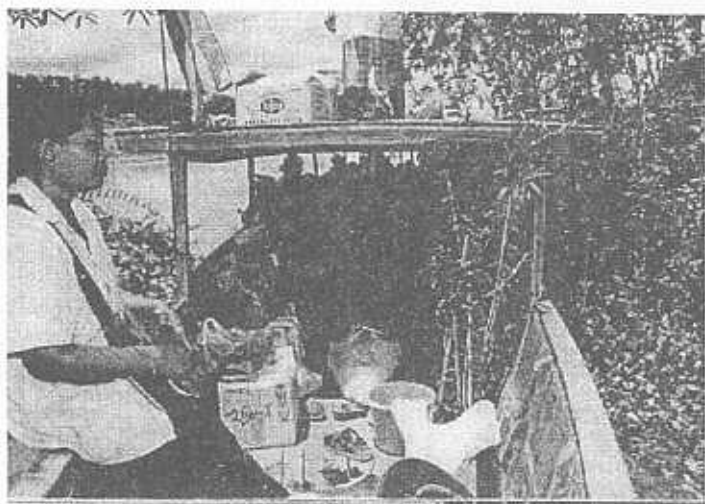
ถ่ายภาพเสร็จเรียบร้อยแล้วก็เป็นเวลาประมาณ 12.30 น. จึงได้กราบนมัสการลาหลวงพ่อ วัดโพธิ์พุทธอาราม และแวะส่งอาจารย์ ประดิษฐ์ แก้วชิน ที่บ้านม่วงเจ็ด ต.มิงงาน เราขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาให้ข้อมูล เราย้อนกลับตามเส้นทางหมายเลข 2050 เข้าอำเภอเขมราฐถึงแยกบายพาส เลี้ยวขวาไปตามเส้นทางหมายเลข 2112 เพื่อมุ่งหน้าสู่จุดหมายปลายทางอำเภอโขงเจียม ระยะทาง 116 กิโลเมตร ระหว่างการเดินทางก็มองหาทำเลร้านค้าสำหรับการกินข้าว

เข้าควบคู่กับการกินข้าวกลางวัน เราแวะที่ร้านขายอาหารของชาวบ้านเล็ก ๆ ซึ่งมีอยู่ร้านเดียวอาหารที่ขายเป็นจำพวก ส้มตำ ลาบก้อยขมปี้ด เกาเหลา จัดการเรื่องปาก เรื่องท้องเรียบร้อยแล้ว ก็ออกเดินทางต่อไป ถึงบ้านสำโรง อำเภอโพธิ์ไทย พบชาวลาวกำลังขนสัมภาระเครื่องอุปโภค บริโภค ที่ซื้อจากฝั่งไทยขึ้นเรือ สินค้าที่ซื้อไปส่วนใหญ่จะเป็นข้าวสาร อาหารแห้ง น้ำปลา น้ำมันเบนซิน สังกะสี เตา พันธุ์มะขามหวาน แดงโม ฯลฯ



ชาวลาวเขมราฐซื้อสินค้าจากฝั่งไทย

สินค้าส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องอุปโภค บริโภค เช่น ข้าวสาร น้ำมันพืช สังกะสี ตันก้ามมะขามหวาน ฯลฯ



ผู้ช่วยน้ำสุ สขป. ลาว
ถ่ายที่ท่ารถบ้านลำน้ำโขง ตำบลลำน้ำโขง อำเภอโนนสูง



นอวกว๋อ จันทาสลีย์ อายุ 40 ปี ทำส้อม สานตุ้ม (เดี๋ยวมือจับปลารานิดหนึ่ง)
ชีวิตชาวบ้านสำโรงส่วนใหญ่มีงานตุ้มไม้ใช้สอย แต่ก็มีผู้สนใจซื้อซักรักจะหาซื้อในภาคอีสานและประมาณ 70 บาท

ถึงอุทยานแห่งชาติบ้านผาชัน หมู่ที่ 7
ตำบลสำโรง อำเภอโพธิ์ไทย เราแวะเข้าไป
ที่นั่น ก็เนื่องจากชาวบ้านสำโรงบอกว่า แม่

น้ำโขงแคบมากที่สุด เป็นจุดที่น้ำไหลเชี่ยว
กราก มีก้อนหินใหญ่ ชาวบ้านเรียกจุดนี้ว่า
ผาชันผิงโขง



ทัศนียภาพอ่าวสงขล.ลาว... สถานที่นั้นที่อ่าวดงเป็นป่าทึบ



เสาดินผืนใหญ่ อุทยานแห่งชาติผาแต้ม อำเภอโขงเจียม



ประติมากรรมตามธรรมชาติผ่านการสเวลา...ที่เสาดินผืนใหญ่กว่าเสาดินผืน อำเภอโขงเจียม

ที่ มงานเราเดินทางถึงอำเภอ
โขงเจียมเมื่อเวลาประมาณ 16.30 น. เรา
ตกลงกันว่าจะพักที่โรงแรมทอแสงโขงเจียม
รีสอร์ท ด้วยเหตุผลที่ว่าอยู่ในบริเวณบ้าน

เวินปึก หมู่บ้านเป้าหมายที่เราจะไปสำรวจ
ศึกษาข้อมูลในวันพรุ่งนี้ แต่สุดท้ายก็ต้อง
เปลี่ยนแผนมาพักที่บ้านริมโขง ก็ด้วยเนื่อง
จากโรงแรมทอแสงห่างไกลจากแหล่งชุมชน

ซึ่งนอกเหนือจากข้อมูลที่บ้านเวินบีกแล้ว เราจะไม่ค่อยมีเวลาเสาะหาข้อมูลอื่น ๆ เลย สถานที่พักในอำเภอโขงเจียมมีให้เลือกพักมากมาย (สุดแต่แต่กำลังทรัพย์) ไม่เหมือนกับอำเภออื่น ๆ ที่เราแวะพักค้างคืน อาจเป็นเพราะอำเภอโขงเจียมแห่งนี้เป็นสถานที่ที่มีนักท่องเที่ยวแวะเวียนมาเสมอ จนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดอุบลราชธานี หลังจากจัดการเรื่องที่พักเรียบร้อยแล้ว ก็เดินเลียบเลาะชมทัศนียภาพของแม่น้ำโขง บริเวณหน้าสำนักงานหน่วยปฏิบัติการแม่น้ำโขง(นปช.)

เห็นชาวบ้านกำลังนั่งสานมอญ แดดอ่อน ๆ ยามบ่ายแก่ ๆ แสงกำลังดี เหมาะแก่การถ่ายภาพเป็นอย่างยิ่ง แต่ที่บริเวณข้าง ๆ มีวงเหล้าชาวนั่งก๊งกันอยู่ประมาณ 4-5 คน หน้าตาแดงก่ำไปด้วยฤทธิ์เหล้า ดูท่าทีแล้วคงไม่เป็นการดีแน่ ๆ ถ้าจะเข้าไปสนทนาพูดคุยกับชาวบ้านที่นั่งสานมอญอยู่ใกล้ ๆ แต่ความอยากรู้ และอยากถ่ายภาพมีมากกว่า จึงเลียบ ๆ เคียง ๆ เข้าไปคุยด้วย ซึ่งได้รับอัธยาศัยไมตรีเป็นอย่างดี ทั้งจากชาวบ้าน และคอเหล้าชาวน



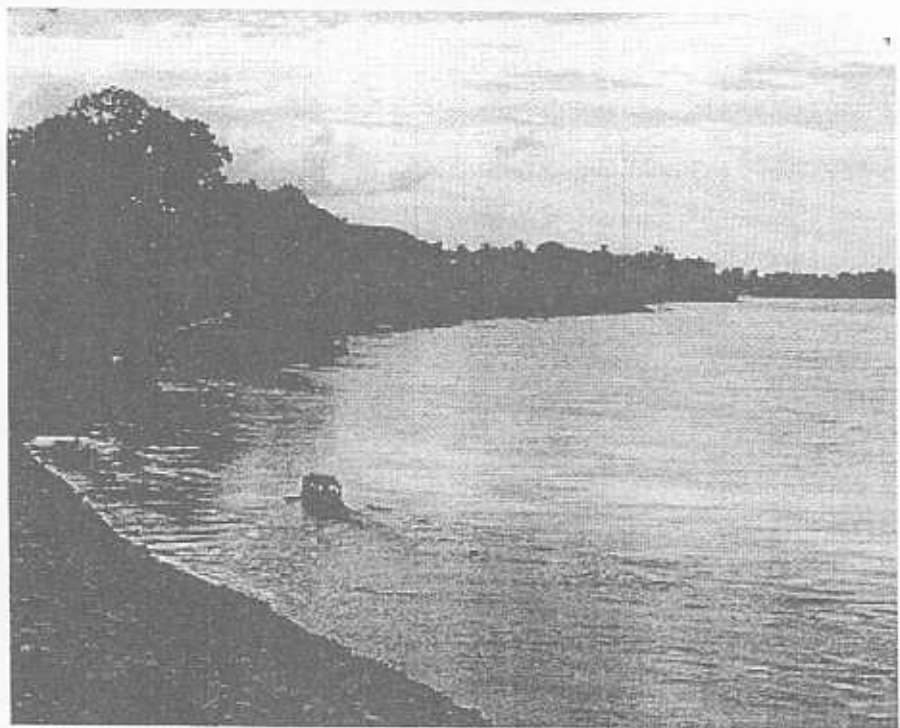
สามัคคี ก่อสร้างร่วมกันต่อมอญ เมืองโขงในวัฒนธรรม
สอบถามได้ความว่ามอญที่ซื้อเข้าเป็นมอญ 50 ผืน ต่อมาตามท้องถิ่นให้เข้าเป็นมอญ 100 ผืน
นอกจากนี้ยังมีการทำกาละปัดแล้ว ยังมีเรือชาวชาว สำนึกกับกับชาวข้ามลำน้ำโขง

สิ่งที่สร้างความแปลกใจให้กับทีมงานเราเป็นอย่างยิ่งก็คงจะเป็นเพราะ ตั้งแต่ออกเดินทางตามโครงการรวบรวมข้อมูลและถ่ายภาพลุ่มน้ำโขง จากอำเภอขามเฒ่ามาเรื่อยมาเราแวะทำขึ้นปลาที่ผ่านมามากมาย

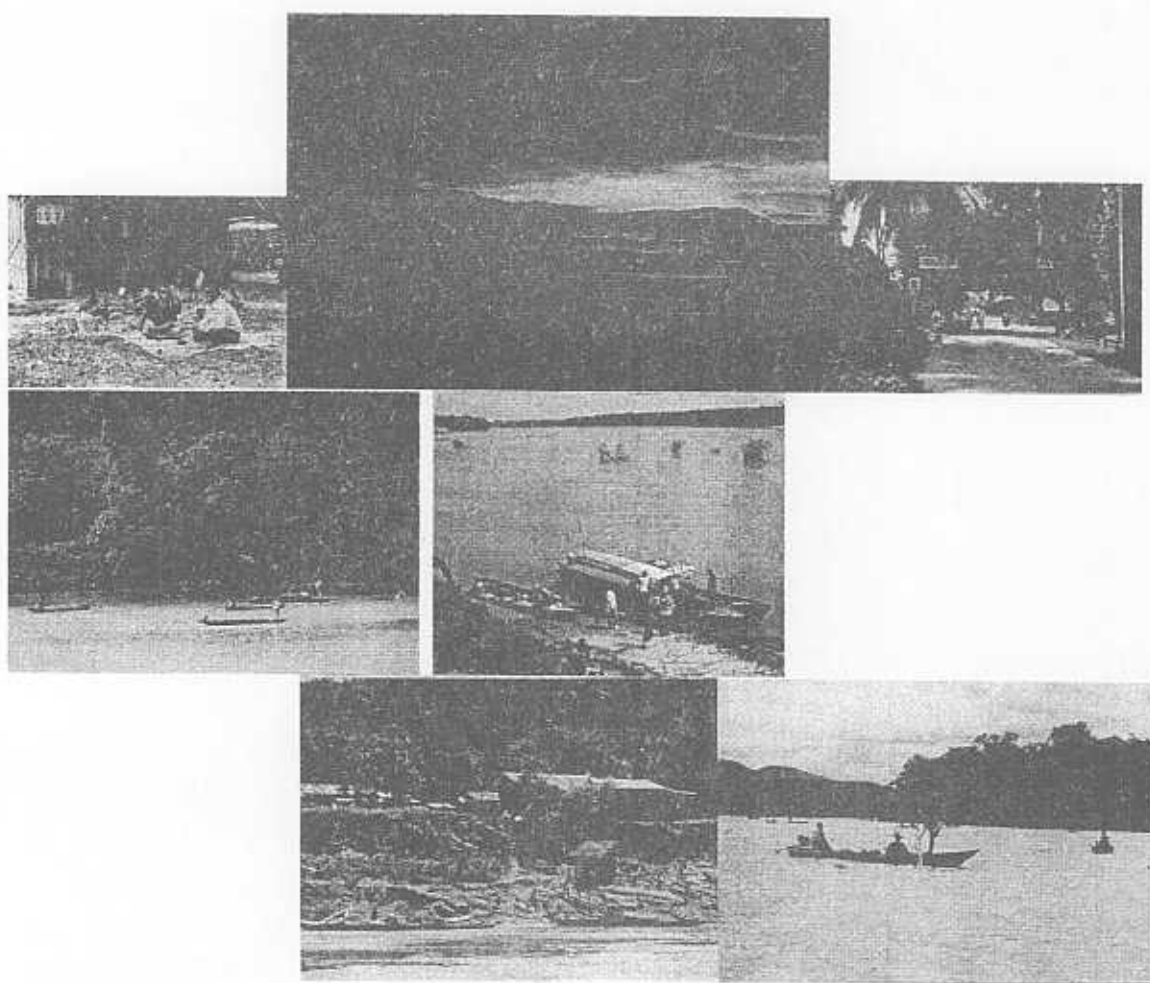
แต่ไม่เคยกะมีปลาให้เห็นสักตัวเลย สอบถามชาวบ้านที่ผ่าน ๆ มาก็ตอบว่า ช่วงนี้แม่น้ำโขงมีน้ำหลากหาปลาไม่ค่อยได้ ต้องรอให้น้ำลดลงก่อน(ต้องช่วงหน้าแล้ง)

เล่าให้ชาวอำเภอโขงเจียม (ชาวประมง) ฟัง เขาหัวเราะอย่างขบขันและบอกว่า คนที่นี่ ถ้าปลามีน้ำหนักไม่ถึงกิโลเขาไม่กิน เรียกว่า ปลาแก้ง เอาไว้ส่งขาย อันแสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของที่นี่ ราคาของปลา

เท่าที่สอบถามได้ความว่า ปลาอีตุ้ม กิโลกรัม ละ 70 บาท ปลากด กิโลกรัมละ 60 บาท ค่าคีนี่เราจึงกินปลาเป็นอาหารหลัก ไม่ว่า จะเป็นปลากดตื้น ต้ารับลาว ปลากด หอดกรอบ ปลาอีตุ้มเผา



อำเภอ... โขงเจียม
จังหวัด... อุบลราชธานี



ตະວັນອອກສຸດຂອງປະເທດໄທຍ
ເຫັນຕະວັນຕົ້ນທ້ອງໄທຍສາມ

อำเภอโขงเจียม มีพื้นที่ทั้งหมด 594 ตารางกิโลเมตร หรือ 371,250 ไร่ ดินแดนตะวันออกสุดของประเทศไทย ซึ่ง กรมอุตุนิยมวิทยาได้ให้การรับรองว่าเป็นจุด ที่มองเห็นพระอาทิตย์ก่อนภูมิภาคอื่น ๆ ใน ประเทศไทย จนมีคำกล่าวว่า *ตะวันออกสุด ของประเทศไทย เห็นตะวันก่อนใครในสยาม* มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน เดิมทีชื่อ บ้านโขงเจียม โดยมีสมมุติฐานจากประวัติ ศาสตร์ลาว เขตนครจำปาศักดิ์ ในสมัยเจ้า สร้อยศรีสมุทร พุทธางกูร (เจ้าหน่อกล้วย) ได้แต่งตั้งท้าวหลวง ซึ่งเป็นบุตรพระละมุน ให้เป็นขุนนักเฒ่าไปรักษา "บ้านโขงเจียง" ประมาณ พ.ศ. 2256 (เติม วิชาดย์เงินกิจ , ประวัติศาสตร์ลาว : 2530) โดยทั่วไปชาว บ้านเรียก บ้านโขงเจียง ว่า บ้านเจียมได้ มีผู้ปกครองกี่คนในช่วงต่อมาไม่ปรากฏ ครั้นถึงสมัยของขุนนักราชมาอินทร์ผู้รักษา "บ้านโขงเจียง" ได้กระทำความผิดจนจรจ เจ้าเมืองนครจำปาศักดิ์ (โย) จึงจับมาลง โทษ ปลดออก แล้วจึงมีหนังสือกราบบังคม ทูลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ขอดตั้งท้าวมหาอินทร์ บุตรขุนนักอินทวงษ์ ให้เป็นพระกำแหงสงคราม แล้วยกฐานะ "บ้านโขงเจียง" ขึ้นเป็นเมืองโขงเจียม (โขงเจียง เพี้ยนมาเป็น โขงเจียม) ในปี พ.ศ. 2364 ขึ้นตรงต่อนครจำปาศักดิ์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2369 เกิดกบฏอนุวงศ์ แห่งนครเวียงจันทน์ พระบาทสมเด็จพระ

พระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ปราบกบฏเสร็จสิ้น แล้วในปี พ.ศ. 2371 จึงได้โปรดเกล้าฯ ให้เมืองโขงเจียมขึ้นตรงต่อเมืองเขมราฐ ในคราวปรับปรุงการปกครอง ในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ระหว่างปี พ.ศ. 2443-2445 ได้มีการลดฐานะจากเมืองโขงเจียมเป็น อำเภอโขงเจียมขึ้นกับจังหวัดอุบลราชธานี ในสมัยพระกำแหงสงครามเป็นผู้ปกครอง เมืองโขงเจียม ได้ไปตั้งบ้านใหม่ขึ้นอีกบ้าน หนึ่งชื่อว่า บ้านเจียมเหนือ (จากปากคำของ นายโฮ เจียรนัย อายุ 67 ปี , นายใส ชื่น ชม อายุ 76 ปี , นายสันทะ วงศ์ละคร อายุ 55 ปี ราษฎรบ้านนาคอ ต.หนามแท่ง อ.ศรีเมืองใหม่ และนายล้วน วิชัย อายุ 75 ปี อดีตข้าราชการบำนาญ ราษฎรบ้านนา แวง อ.เขมราฐ จ.อุบลราชธานี : 2540) สันนิษฐานว่าเป็นบ้านนาแวง (สถานที่ตั้ง เมืองเจียมใต้ในอดีตนั้นคือ บ้านนาคอ ต.หนามแท่ง อ.ศรีเมืองใหม่ ในปัจจุบัน) ตำบลนาแวง อำเภอเขมราฐ ในปัจจุบัน ทั้ง นี้อาจสืบเนื่องมาจากการเก็บส่วย ในเขตรับผิดชอบมีอาณาเขตกว้างขวาง ไม่สะดวก ในการเก็บส่วย พระกำแหงสงครามได้อยู่ รักษาบ้านเจียมเหนือตลอด ส่วนบ้านเจียม ใต้ได้มีผู้รักษาสืบทอดมาคือ หลวงเจ้ากำ พระคง อุปฮาดจันทา ต่อมาในปี พ.ศ. 2444 ได้เกิดขบถผีบุญ ซึ่งขณะนั้น เจ้าอุปฮาดจันทา เป็นผู้รักษาเมืองถูกฆ่า

เมื่อบ้านเมืองสงบ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งท้าวบุญอิสาร วงษ์เจียม เป็นนายอำเภอคนแรกของอำเภอโขงเจียม ในปี พ.ศ. 2454 ในปี พ.ศ. 2450 ไทยเสียดินแดนฝั่งขวาของแม่น้ำโขงให้ฝรั่งเศส ชาวบ้านที่รักความเป็นไทยได้พากันอพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนที่บ้านคันทนกอให้ชื่อว่า เมืองสุวรรณวาริ (รายละเอียด พันธุ์เพ็ง เปรียญ , ประวัติศาสตร์จังหวัดอุบลราชธานี : 2477) โดยการนำของเจ้าอุปฮาด (คำพัน) และพระอุบลกิจประชากร ช่วงนั้นอำเภอโขงเจียมได้แบ่งการปกครองออกเป็น 3 ส่วนคือ (เดิม ภูมิภาคยงนิก , ประวัติศาสตร์อีสาน : 2513 และจากปากคำของนายบุญมี ทงษา อายุ 65 ปี : 2540) ส่วนที่ 1 ท้าวบุญอิสาร วงษ์เจียม อยู่บ้านนาคอ มีพื้นที่เก็บส่วย 7 ตำบล คือ ตำบลสำโรง (ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี) ตำบลนาโพธิ์กลาง ตำบลหนามแท่ง ตำบลลาดควาย ตำบลสงยาง ตำบลวาริน ตำบลเอือดใหญ่ ตำบลนาคำ (5 ตำบลนี้ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอศรีเมืองใหม่) ส่วนที่ 2 พระราชพงศา อยู่ที่บ้านคำไหล หรือเมืองวารินชำราบ (ปัจจุบันตั้งอยู่ในเขตอำเภอศรีเมืองใหม่) มีพื้นที่เก็บส่วยตำบลวาริน และตำบลคำไหล ส่วนที่ 3 เจ้าอุปฮาด (คำพัน) อยู่ที่บ้านคันทนกอ ถูกยกฐานะเป็นเมืองสุวรรณวาริ มีพื้นที่เก็บส่วยตำบลบ้านด่าน และตำบลห้วยยาง ในปี พ.ศ. 2457 ท้าวบุญอิสาร วงษ์เจียม

กระทำความผิด ทางราชการจึงสั่งปลดหลวงศรีอาชญาซึ่งอยู่บ้านสุวรรณวาริ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายอำเภอโขงเจียม จากนั้นได้ย้ายที่ว่าการจากบ้านนาคอ ไปตั้งที่ทำการอยู่เมืองสุวรรณวาริ และเปลี่ยนชื่ออำเภอโขงเจียมว่า อำเภอสุวรรณวาริ ในปี พ.ศ. 2458 เกิดฟ้าผ่ากุฏิวัดบ้านสุวรรณวาริ ทำให้พระมี พระพันธ์ และ สามเณรศรีจันทร์ ถึงแก่กรรมภาพไปพร้อมกับไฟไหม้กุฏิ ในปีเดียวกันนั้น หลวงศรีอาชญาผู้เป็นนายอำเภอชรามากถึงแก่กรรม พวกชาวบ้านพากันขวัญเสีย ทว่าเป็นเมืองอาธรรมจึงพากันอพยพหนี และเห็นว่าสถานที่ตั้งอำเภอสุวรรณวาริที่เดิมไม่เหมาะสมจะเป็นที่ตั้งอำเภอต่อไป จึงพิจารณาเลือกเอาบ้านด่านปากมูล เป็นที่ตั้งที่ทำการอำเภอแห่งใหม่ แต่ยังคงเรียกว่า อำเภอสุวรรณวาริ เช่นเดิม ในปี พ.ศ. 2458 ทางราชการได้แต่งตั้งให้หลวงแก้วกาญจนเขต (ม.ร.ว.คอย อรุณวงศ์ ณ อยุธยา) เป็นนายอำเภอสุวรรณวาริ ครั้นถึง พ.ศ. 2482 ทางราชการได้เปลี่ยนชื่ออำเภอสุวรรณวาริเป็นอำเภอโขงเจียม เพื่อรักษาชื่อเมืองโขงเจียมเดิมไว้ มูลเหตุที่เลือกเอาบ้านด่านปากมูลเป็นที่ตั้งอำเภอเพราะบ้านด่านปากมูล ตั้งอยู่ที่ปากแม่น้ำมูล ซึ่งไหลมาบรรจบแม่น้ำโขงอันเป็นเส้นทางคมนาคมที่เข้าสู่จังหวัดอุบลราชธานี สะดวกแก่การตรวจตราบุคคล และสินค้าที่ผ่านเข้าออกระหว่างไทย-ลาว ในปี พ.ศ. 2500 นายผล ไตรสาร ซึ่งเป็นนายอำเภอ

ขณะนั้น ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอโขงเจียมไปตั้งที่บ้านคำบอน (โนนหมากจอก) ตำบลนาคำ ซึ่งเป็นอำเภอศรีเมืองใหม่ในปัจจุบัน จัดการปกครองออกเป็น 7 ตำบลคือ ตำบลนาคำ ตำบลวาริน ตำบลคำไหล ตำบลสงยาง ตำบลเอือดใหญ่ ตำบลลาดควาย และตำบลหนามแท่ง สาเหตุที่ย้ายที่ทำการอำเภอไปตั้งที่บ้านคำบอน เนื่องจากพิจารณาเห็นว่าที่ตั้งอำเภอเดิมไม่ได้เป็นศูนย์กลางในการปกครองหมู่บ้านไม่สะดวกต่อการติดต่อประสานงานในระดับอำเภอและจังหวัด ขณะเดียวกันที่ตั้งอำเภอโขงเจียมเดิมซึ่งตั้งอยู่ ณ บ้านด่านปากมูลทางราชการประกาศตั้งให้เป็นกิ่งอำเภอบ้านด่าน มีเขตปกครองแบ่งได้ 3 ตำบลคือ ตำบลโขงเจียม ตำบลห้วยยาง และตำบลนาโพธิ์กลาง มีนายจิตร สุวรรณโละ ทำหน้าที่เป็นปลัดอำเภอหัวหน้ากิ่ง ต่อมาในปี พ.ศ. 2502 ได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอบ้านด่าน มีเขตการปกครองแบ่ง 6 ตำบลคือ ตำบลโขงเจียม ตำบลคำเขื่อนแก้ว ตำบลหนองแสงใหญ่ ตำบลห้วยไผ่ ตำบลห้วยยาง และตำบลนาโพธิ์กลาง เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2514 ทางราชการได้พิจารณาเห็นว่า คำว่าโขงเจียมชื่อดั้งเดิมของอำเภอบ้านด่าน เพื่อความเหมาะสมจึงได้เปลี่ยนชื่ออำเภอโขงเจียมเป็นอำเภอศรีเมืองใหม่ แล้วคืนชื่อโขงเจียมให้กับชาวอำเภอบ้านด่าน อำเภอบ้านด่านจึงเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอโขงเจียมดังเดิม ครั้นในปี

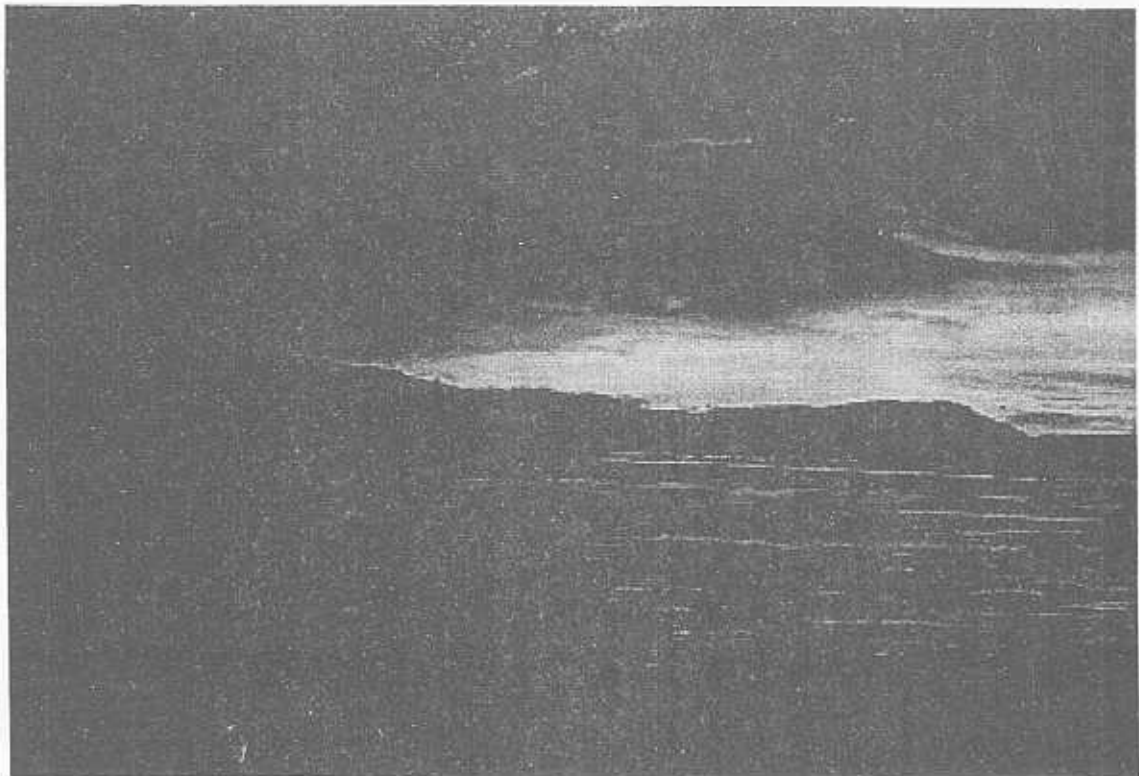
พ.ศ. 2534 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้มีพระราชกฤษฎีกาตั้งอำเภอสิรินธร ให้ผนวกเอาตำบลคำเขื่อนแก้ว อำเภอโขงเจียมอยู่ในเขตอำเภอสิรินธรด้วย จึงทำให้อำเภอโขงเจียมเหลือเขตการปกครองจำนวน 5 ตำบล จนถึงปัจจุบัน (5 ตำบล 47 หมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านในโครงการอพย. 22 หมู่บ้าน ปชต. 8 หมู่บ้าน สุขาภิบาล 1 แห่ง องค์การบริหารตำบล 3 ตำบล และสภาตำบล 2 ตำบล)

ลักษณะภูมิประเทศ โดยทั่วไปเป็นเขาเตี้ย ๆ สลับกันเป็นระยะ ๆ ระหว่างเนินเขาจะมีร่องน้ำไหลลงสู่แม่น้ำโขงและแม่น้ำมูลมากมาย ทำให้เกิดน้ำตกที่สวยงามในช่วงฤดูฝนหลายแห่ง มีป่าไม้เบญจพรรณตามไหล่เขา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าสงวนและอุทยานแห่งชาติร้อยละ 72 ของพื้นที่ทั้งหมด สภาพของดินเป็นดินลูกรังและหิน มีดินร่วนปนทรายเป็นบางแห่ง จึงไม่เหมาะสำหรับทำการเกษตรเท่าที่ควร มีแม่น้ำใหญ่ผ่าน 2 สายคือ แม่น้ำโขงและแม่น้ำมูลเนื่องจากเป็นอำเภอชายแดนมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งมีสิทธิการปกครองที่แตกต่างกัน แต่ด้วยความเป็นเครือญาติ ที่สืบเชื้อสายมาแต่ดั้งเดิม ประชาชนทั้งสองประเทศจึงมีการติดต่อสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนสินค้า ประเพณีวัฒนธรรมกันโดยตลอด

วันที่ 9 กรกฎาคม 2541

เวลา 05.30 น. ข้าพเจ้าเดินออกจากที่พัก บ้านริมโขง เพื่อมาถ่ายภาพพระอาทิตย์ขึ้น ก็เจอบางเหล่าขาวงเดิมซึ่งนั่งกินอยู่ได้ร่มไม้ ตั้งแต่เย็นวาน หนึ่งในวงเหล่าขาวบอกว่า มาเข้าไปนิด จึงพลาดโอกาสที่จะได้ยลโฉม ภาพที่สวยงามที่สุดไป เขาเปรียบเทียบความ สวยของพระอาทิตย์ที่ได้เห็นว่า สวยงามยิ่ง กว่าภาพเขียนที่จิตรกรเอกบรรจงวาด และ ดงามยิ่งกว่าที่ใด ๆ ในลุ่มน้ำโขงที่เคยพบพานมา(อารมณ์ศิลปินในวงเหล่า

ขาวพรรณาให้ฟัง) คงจะสวยจริงเหมือน อย่างคอเหล่าขาวว่า ก็เนื่องมาจากมี บริเวณจุดแบ่งกันระหว่างเทือกเขาภูพาน และเทือกเขาพนมดงรักที่สูงตระหง่าน อย่างเห็นได้ชัด โดยนับการเริ่มต้นของ เทือกเขาภูพานจากฝั่งเหนือของแม่น้ำมูลที่ อำเภอโขงเจียม อันเป็นบริเวณที่แม่น้ำมูล มาสบกับ แม่ น้ำโขงเป็น จุดแบ่ง นั้น พระอาทิตย์ขึ้นตรงบริเวณที่เทือกเขาสลับ ซ้อนกันพอดี



... อามเมื่อแสวงสุริยารับจับกัวเขา ...

ภาพที่สวอธันธัยถาวรมา (จากทมนนดิศปินในวพธัชาว...นภกนา)

ถายภาพที่... ขกเวนธิมสวอจิ (บ้านธิมจิ) อำเภอจิวิธเจอม

คอเหล้าชาวอีกคนบอกว่า ให้รีบไปที่ทำขึ้นปลาตรงบริเวณแม่น้ำสองสี หน้าวัดโขงเจียม เพราะถ้าไปช่วงเวลานี้ (05.00-06.30 น.) ชาวบ้านกำลังเอาปลาขึ้นเยาะเยะ เมื่อสักครู่ก็ขึ้นกันไปแล้วได้ปลาประมาณ 80 - 100 กิโลกรัม แถมยังบอกอีกว่า หากต้องการข้อมูลความเป็นไปในลุ่มน้ำโขงแถบบริเวณแห่งนี้ รวมถึงแถบสปป.ลาวด้วยแล้ว ต้องไปสอบถามข้อมูลจากชายชราผู้หนึ่ง อายุกว่า 70 ปีขึ้นไป มี

อาชีพเป็นชาวประมงมาเกือบตลอดชีวิต ปัจจุบันก็ยังออกล่องเรือหาปลาอยู่กลางลำน้ำโขง (ว่าแล้วก็ชี้ให้ดู) ฉายาคนที่นี่เรียกกันว่า "เฒ่าทะเล" ตอนแรกที่ได้ยินยังนึกว่า วงเหล้าชาวแขวงเล่น ๆ ขณะที่ถ่ายภาพพระอาทิตย์ขึ้นอยู่นั้น หนึ่งในวงเหล้าชี้ให้ดูเฒ่าทะเล ซึ่งกำลังหาปลาอยู่กลางลำน้ำโขงพอดี (หาปลาด้วยมือ) ดูท่าทางแข็งแรง กระฉับกระเฉงอยู่มาก



วิถีชีวิตของ 'เฒ่าทะเล' ขณะกำลังล่องเรือออกหาปลา

ด้วยความอยากรู้ถึงวิถีชีวิตของคนลุ่มน้ำโขงทั้งสองฟากฝั่ง รวมถึงความเป็นอยู่และเป็นไปของเฒ่าทะเลด้วยเหตุว่า..ไหนอายุปุนนี้แล้วยังต้องล่องเรือออกหาปลาอยู่ จึงตั้งหน้าตั้งตาและตั้งใจรอเฒ่าทะเลขึ้นฝั่ง ขณะรอนั้นเองก็มองข้ามไปยังฝั่งสปป.ลาว

ที่ผืนนอยากจะเห็นเป็นนกท้าวว่าวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนฟากโน้นจะเหมือนกับคนฟากนี้แค่ไหน พลันก็แว่วยินเสียงพระดีกลองออกบิณฑบาตร ทำให้นึกวาดภาพจินตนาการไปว่าชีวิตประจำวันของคนฟากโน้นก็คงจะเหมือนกับเราที่นี่แหละ รออยู่ตั้ง

นาน เฒ่าทะเลก็ยังขมิขม้นเก็บปลาที่ติด
มองเหมือนเดิม รอจนทนมไหว จำใจต้อง
จากลาเฒ่าทะเล ไปล้างหน้าล้างตาอาบน้ำ
ก่อน เดี่ยวพรรคพวกตื่นขึ้นมาหาไม่เจอ จะ
ดีใจเสียเปล่าๆ ระหว่างเดินทางกลับที่พัก
มีวัยรุ่นกลุ่มหนึ่ง (6 คน) วานให้ช่วยถ่าย
ภาพหมู่ให้ ซึ่งก็ยินดี และไม่ขัดข้อง ด้วย
อัธยาศัย มิโมตริต่อกันเป็นอย่างดี เรา

สนทนากันพูดคุยกันสักครู่ ก็จับใจความได้ว่า
วัยรุ่นกลุ่มนี้เป็นนักท่องเที่ยว (นักโบราณ
คดี) มาจากถิ่นไกล จากยะลา สงขลา
กาญจนบุรี กรุงเทพฯ ก็มี ใช้วิธีโทรนัดกัน
มาเที่ยว ถามว่าแล้วทราบข้อมูลจากไหน
จึงคิดอยากจะมาเที่ยวไกลถึงเพียงนี้ ได้
ความว่าอ่านเจอในหนังสือนำเที่ยว อสท.
จึงรวมกลุ่มกันมาตามประสาวัยसरุ่น



นักท่องเที่ยวชุดประชุดจากถิ่นไกล - ด้วยความสนใจสถานที่แห่งนี้อีกครั้ง

ก่อนจากกันหนึ่งในทีมโบกก็สอบถามข้อมูล
ที่จะข้ามฟากไปฝั่งลาว จึงตอบไปว่า ถ้าจะ
ข้ามไปฝั่งฟากโน้น ค่าโดยสารเรือหางยาว
คนละ 20 บาท กรณีตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป
ถ้าต่ำกว่า 10 คนลงมาก็คือ 5 คน 3 คน
หรือ 2 คนก็ตาม คิดเหมาจ่ายทั้งไปและ

กลับ 200 บาทต่อเที่ยว และเมื่อถึง
ฝั่งลาวจะมีด่านเก็บค่าเหยียบแผ่นดินอีกหัว
ละ 10 บาท ข้อห้ามของที่นี่ก็คือ ห้าม
ถ่ายภาพโดยเด็ดขาด (ข้อมูลอ้างอิง...วง
เหล้าขำนั่นแหละ) ว่าแล้วก็ต้องขอตัวกลับ
ที่พักก่อนที่ข้าศึกจะโจมตี



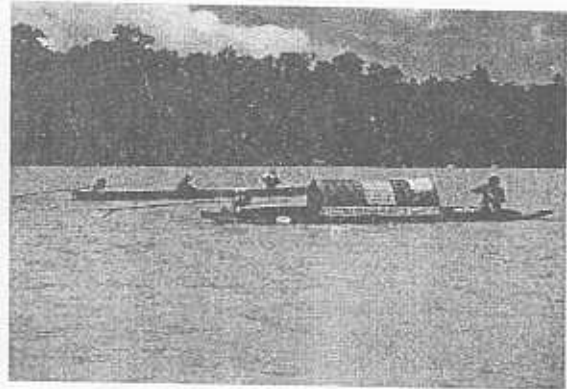
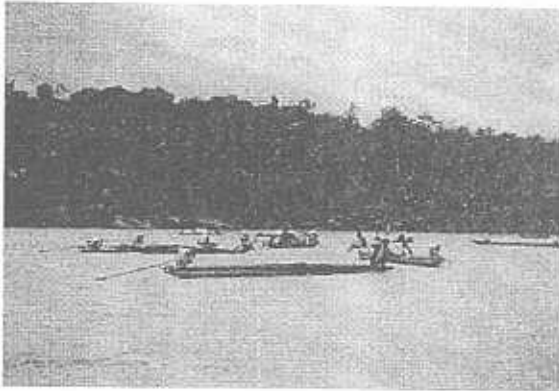
ความสดชื่นตามเขาตฤ อ้อมมิใช่เขาสงคราม ... บริเวณริมส่วใจ อำเภอสว่างแดนดิน

หลังจากที่ทีมงานทุกคนเสร็จสิ้นภารกิจ
ส่วนตัว เราก็เคลื่อนย้ายออกจากที่พัก แวะ
รับประทานอาหารเข้ากันบ้าง ๆ ที่พักนี้เอง

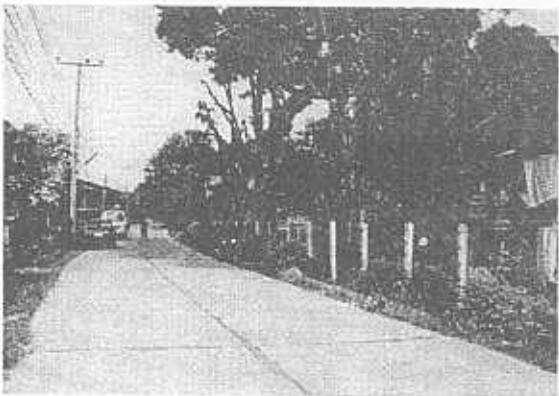
เป็นร้านอาหารเล็ก ๆ เพื่อความรวดเร็วไม่
ต้องเสียเวลากับเรื่องนี้ให้มากนัก เราจึง
เพิ่มพลังงานกันที่เพิ่งแห่งนี้



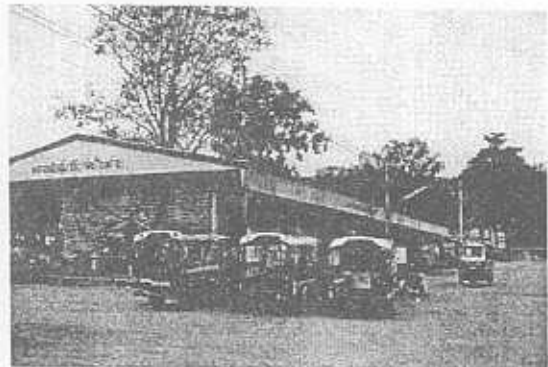
นมจีนน้ำตา (ข้าวปั้นบ้านเก่า) กับตำข้าวสุก ๆ ง่าย ๆ
ตามประสาผองสาวที่กินเมื่อไหร่ก็ชอบ...เมื่อนั้น



แควท่าอากามแม่น้ำสองสี TWO COLOUR RIVER ทัศนียภาพ มุขคีตภาพ (ตอนนั้นฉันสีเดียว)
ที่ผาธารมวิ้ว วัดโพธิ์เจียม (วัดบ้านท่าอากาม หรือ วัดบ้านปากมูอ)



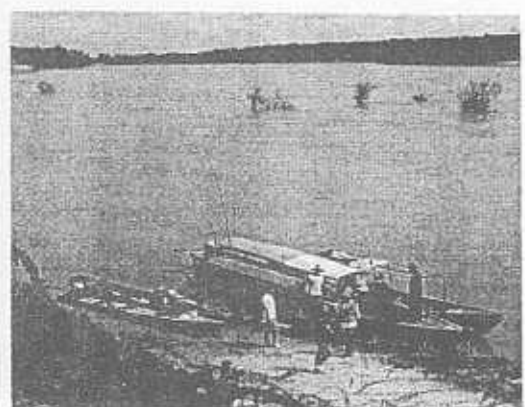
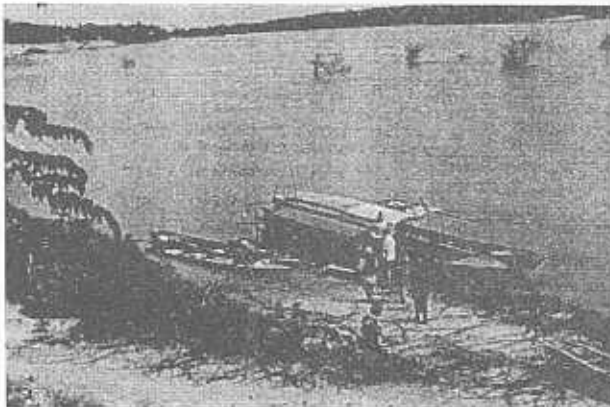
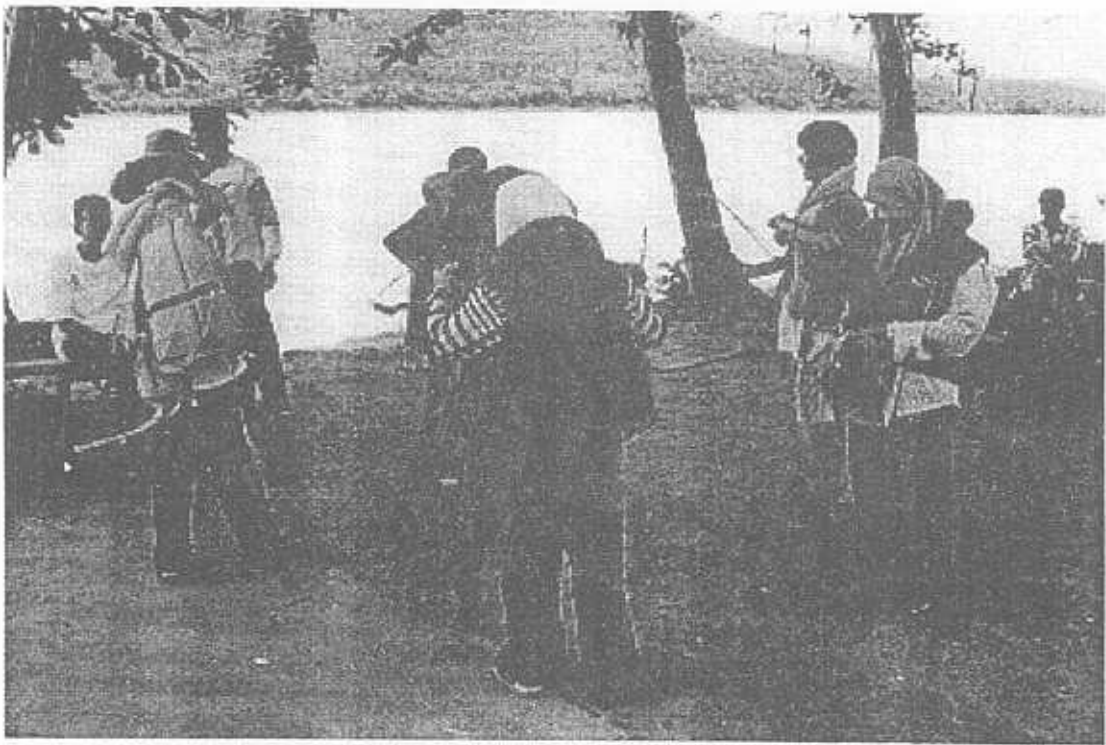
สภาพบ้านเรือนท้องทุ่งนา ที่บ้านท่าอากามเป็นมาจากรุ่นชนแคว้น
ด้านหลังสถานที่ท่าอากามวัดโพธิ์เจียม



มาเที่ยวตลาดสด เป็นวัน ๆ ไปส่องขบวนสามล้อเครื่องได้ความว่า...
ตลาดสดที่นี่เป็นตลาดเช้า เจ้าใจ ๆ ที่มีความงามสาละเล็กน้อย ปรากฏว่า ตลาดวายเกือบหมดแล้ว
...ไม่เหลืออะไรเลย ...

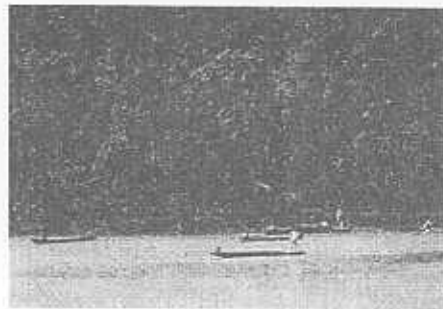
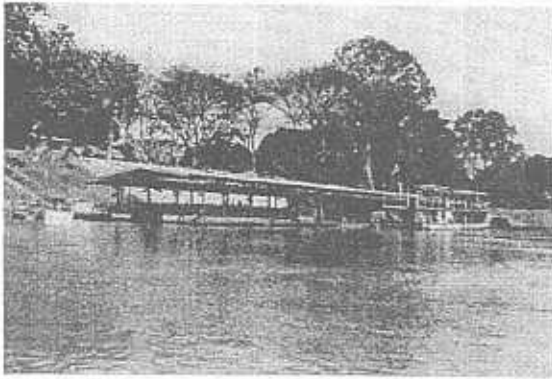
ที่ตลาดแห่งนี้เอง ก็เจอกลุ่มนักโบกเที่ยว
กลุ่มเดิมที่เจอเมื่อเช้านี้ โบกรดเพื่อจะไป
แก่งตะนะ เราบอกลุ่มนักโบกว่าตอนเนี้ยยัง
ไม่ได้ไป เราวางแผนไว้ว่าจะไปล่องเรือเลียบ
แม่น้ำโขงเพื่อถ่ายภาพฝั่งลาวก่อน เสร็จ
แล้วจึงจะไปแก่งตะนะ โดยนัดหมายให้รถ

ไปรอรับที่นั่น นื่องๆ จะร่วมเดินทางกับ
ทีมงานเราหรือไม่ กลุ่มนักโบกปรึกษาหารือ
กันแป๊บเดียว...ก็ตกลงใจเปลี่ยนเส้นทาง
การท่องเที่ยวใหม่ โดยขอร่วมเดินทางไป
กับทีมงานเรา

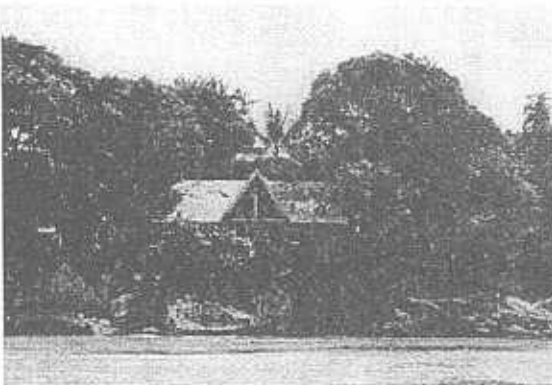
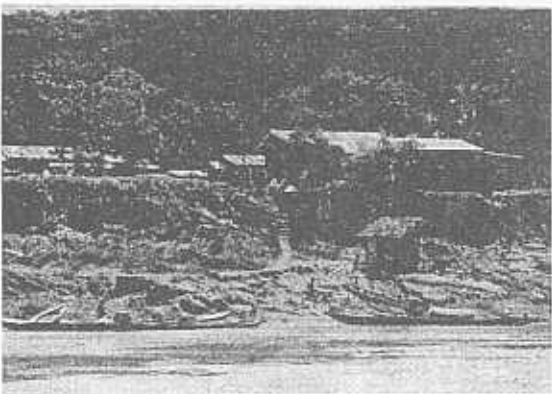


เมืองเว้ามหา (ชะตากรรม) ที่จะไม่ละเลียบแม่น้ำโขง

ว่าข้าวจ้าวของสองสามปี ภาวธาที่สอบถามข้อมูลและกำหนดเมืองเอ็นวาน ในภาวธาข้าวจ้าวมหาที่ไว้และกลัย 450 บาท
ใส่สุจินเมืองความปลอดภือของนิกกับก และข้าวจ้าวมหาที่ไว้สองของจกิมวาน (ว่าอนันท์ใหม่ขึ้น)



ฮักไทอ-อ่าบวอเจ็ญ



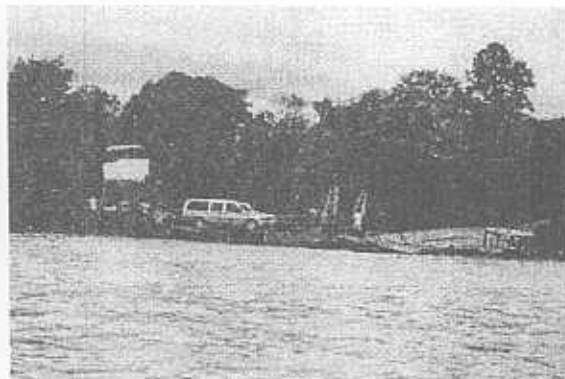
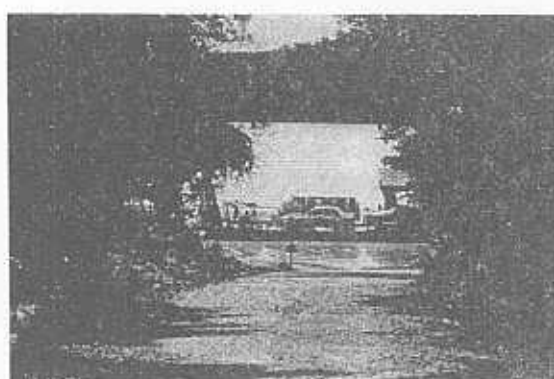
ฮักสปป.ลาว-บ้านใหม่



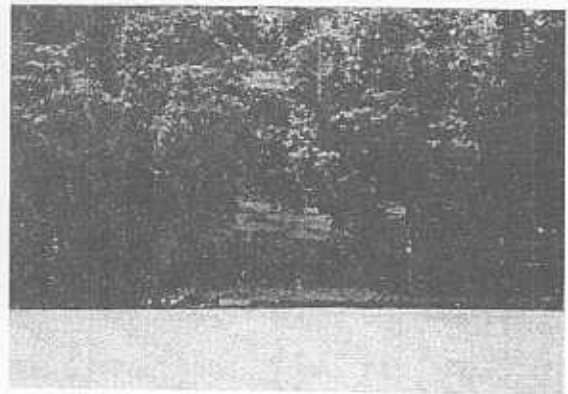
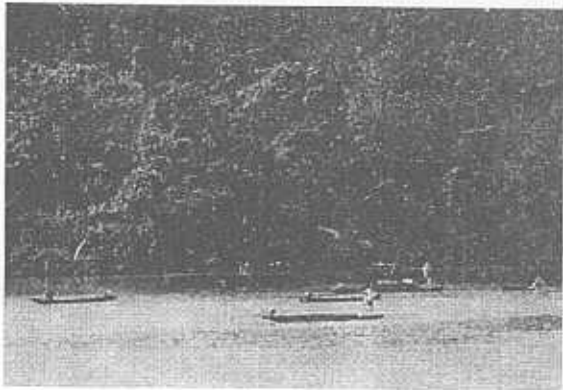
มีดอวรับ ปลาตะ มื่อสพตเทศน



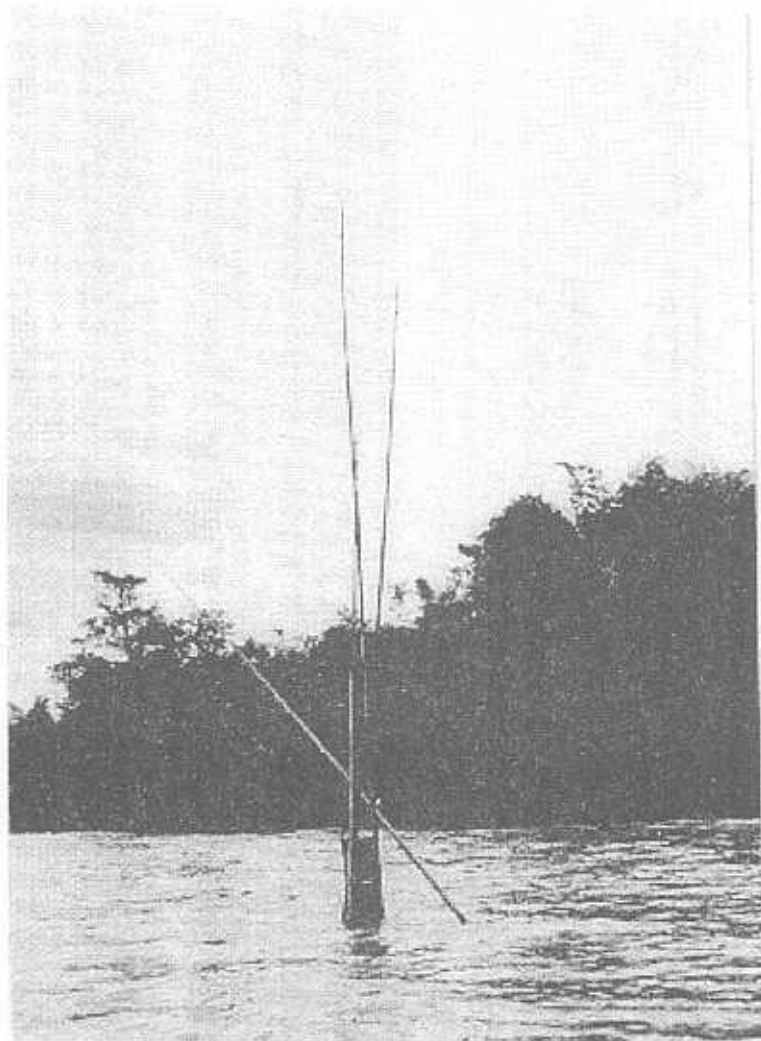
เกรงจะไม่เห็นอะไรไป นอกจากภาพถ่าย



เรือจักรนปาก ตม 5 บาท มอเทศอโงศ 10 บาท 4 ลือ 40 บาท 6 ลือ 60 บาท
จนส่วทวดนัว ก็ย้านท่าแฉ



สาวคนสาวหา...ก้อยก็ถึงธนาธร เพื่อนอนักก็เข้าไปกับดอกลดที่ของกวันนิมฮิว



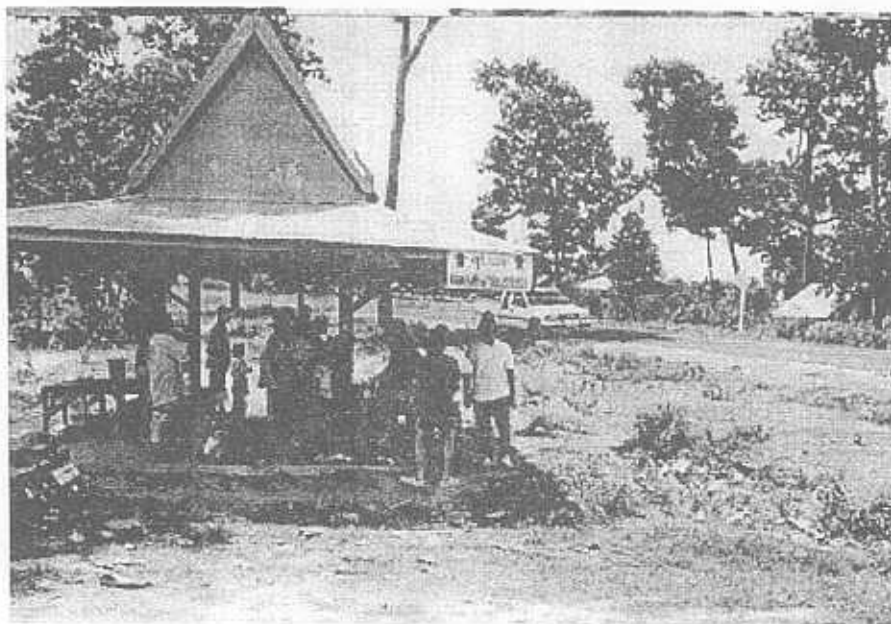
ตุ้มปลาองน (แต่เรือมือจับปลาชนิดนี้ไม่ใช่ตุ้ม ขี้ญญา เกือบสิบขนา นักมอสน้ำสวอ)



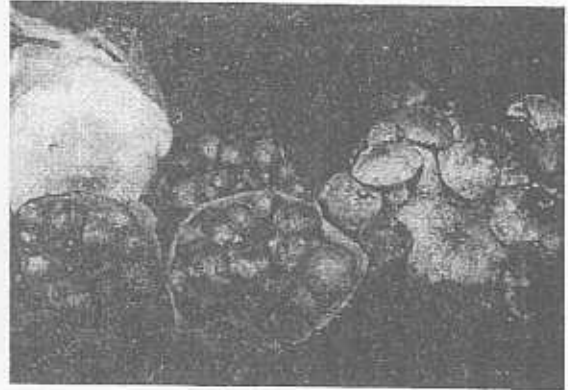
แะส่วนน้อย ๆ นักโทษที่ลี้ภัย ที่ร่วมลอบเรือส่งอสมณวัชร บริเวณสะพานแขวน แก่งตะนะ
จัดถ่ายภาพเป็นที่ระลึกร่วมกัน ทิวทัศน์บริเวณแก่งตะนะจากโมเตอริสต์ฮิลล์และโดมที่อเนกวิเศษ ๆ 1 เล่ม

ออกจากแก่งตะนะเลี้ยวซ้ายตามเส้นทาง
ยธ 2173 มุ่งหน้าสู่บ้านเวินบึก ระยะทาง
14 กิโลเมตร ผ่านทางแยกจะพบว่ามีศาลา

พักร้อนริมทาง ชาวบ้านบริเวณแถบนั้น
อาศัยใช้เป็นที่พักผ่อน ซึ่งเก็บได้จากป่า
ละแวกนั้น



โถงมุง-ก่อด้วยอิฐเผา



ข้าวโพดสีเหลือง - กระดาษ 10 บาท

ป้าจอน สลักลาย อายุ 57 ปี กับหลาน ๆ ออกเก็บเห็ดตั้งแต่เช้าตรู่จนกระทั่งใกล้เที่ยง ได้เห็ดละโรง เห็ดผึ้ง(เผือก) เห็ดตะไค เห็ดปลวกมากพอสมควร นำมาแบ่งเป็นกอง ๆ ขายกองละ 10 บาท ป้าจอนบอกว่า แก่เก็บเห็ดมาตั้งแต่เด็ก ๆ จนกลายเป็นอาชีพเสริมรายได้เป็นอย่างดีเลี้ยงครอบครัว

ในฤดูฝนจะเป็นช่วงที่มีเห็ดชุกชุม สามารถเก็บเห็ดมาขายได้เงินวันละประมาณ 400 - 600 บาท แล้วแต่ว่าจะมีคนช่วยเก็บมากหรือน้อย หากไม่มีคนช่วย ก็จะเก็บเห็ดมาขายได้วันละประมาณ 200-300 บาทเท่านั้นเอง ป้าจอนแกลบอก (ป้าต รายได้ดีจริง ๆ)

คิดอีกที ถ้าหากให้พวกเราเข้าป่าเก็บเห็ด
ทั้งวัน ก็ไม่รู้อาจได้สักหนึ่งกองของป้าจอน
หรือไม่ก็ไม่ได้เลยสักกองก็อาจเป็นได้ การ
เสาะหาของป่าอย่างนี้ ต้องอาศัย
ประสบการณ์ตรงอย่างป้าจอน จึงจะหาเห็ด
กินเองได้ คิดได้อย่างนี้ ทีมงานเราจึงอุด
หนุนกิจการป้าจอน เห็ดละโงก 10 กอง



(ชาวบ้านเรียก กอง ว่า กะทอ) 100 บาท
ได้มาเยอะทีเดียว ทั้งแจกทั้งแถม ก็อย่างนี้
แหละเขาเรียกว่า พุดถูกคอกัน อะไร ๆ ก็ขอ
กันกินได้ จริ่งโหมเจ้าคะ เราจำลาป้าจอน
ออกเดินทางต่อไปยังบ้านเวินบึก หมู่ 8
ตำบลโขงเจียม อำเภอโขง เมื่อเวลา
ประมาณ 12.15 น.



บ้านเวินบึก .. ทางคมนาคม-ติดต่อสื่อสาร ที่แสนจะสะดวกสบาย



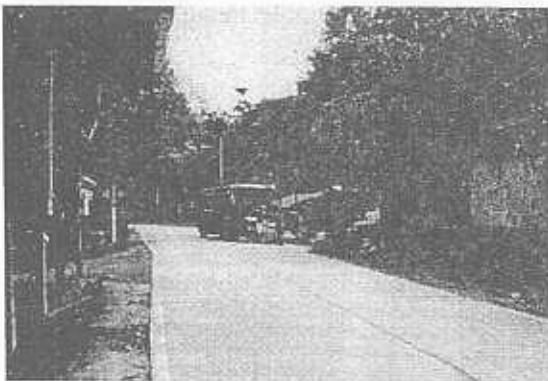
ก๋วยเตี๋ยว-อาหารประจำชนบทภาคอีสาน ... บนหลังมือที่วิ่งไปทุกหัวมุมในวันแม่ที่บ้านเวินบึก



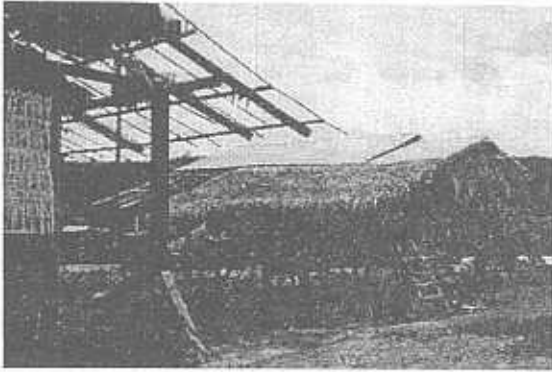
สานหวด (แต่ชื่ออีกสานชนิดหนึ่ง ใช้สำหรับเรือจ้างเหนียว) ทำใบละ 8 บาท วันหนึ่ง ๆ สานได้ 5-6 ใบ
ดูถนัด ทำแล้วสาธิตวิธีการจับแฉับ ใทอขลุ่ยนี้เรียกว่า หวนว ใทอจอกุมเรียกว่า แฉว ใทอกลาวเรียกว่า แฉว

ทีมงานเราเข้าไปหักหาญพูดคุยกับ ลุงล้วน
ฟุ้งป่า อายุ 52 ปี บ้านเลขที่ 34 หมู่ 8
บ้านเวินบึก ซึ่งกำลังสานหวดอยู่กับหลาน
ชาย หวดนี้ทำมาจากไม้เท้า ลักษณะคล้าย
ไม้ไผ่ แต่มีลำปล้องยาวกว่า (ความยาว

ประมาณ 2 คอก เท่ากับความยาวของหวด
พอดี) ที่บ้านเวินบึกนี้จะมีภาษาถิ่นเฉพาะ
เรียกว่า ภาษาบรู เป็นหมู่บ้านที่ตั้งมานาน
กว่า 100 ปีแล้ว ในเดือน 3 เพ็ง (ขึ้น 15
ค่ำ เดือน 3) จะมีประเพณีเลี้ยงผี



ชาวบ้านแถบนี้ไม่มีบ้านที่ทำนาข้าว ต้องซื้อข้าวจากถิ่นอื่นกิน
บ้านเลขที่ 43 หมู่ 8 บ้านเวินบึก เป็นบ้านที่สานตัวไม้เท้า ธาตุข้าวปลา อาศัยบ้านกว่า 60 ปี
เจ้าอาวบ้านจิ้ง แม่ใหญ่ขลุ่ย นีวป่า (สกุลเดิม นีวตว) อายุ 74 ปี



หน่อไม้ไผ่ หน่อไม้ดิบ หน่อไม้สุก หน่อไม้จืด หน่อไม้กระด้าง (หน่อไม้กระด้าง) หน่อไม้ไฟ (หน่อไม้ไฟ)
ช่วยกันแกะเปลือกถั่ว (ขลุ่ย ถั่วฝักยาว ถั่วลิสง) - เหนาะไฟทำหน่อไม้ทอดขี้ หน่อไม้ล้น หรือหน่อไม้คั่ว

บรู บางท้องถิ่นเรียกว่า *ช่าบรู* ความจริงแล้วเป็นชาติพันธุ์กุ่ม คือ กุ่มบรู (แปลตามภาษากุ่ม ว่า คนกุ่มเขา) กุ่ม กับ ช่า ความจริงเป็นชาติพันธุ์เดียวกัน เพียง เป็นกลุ่มย่อยที่สำเนียงภาษาต่างกันบ้าง เหมือนไทยกับไทยลาว ชาวไทยเรียกคนกลุ่มนี้ว่า *ส่วย* ชาวลาวในประเทศลาวเรียกว่า *ช่า* ปัจจุบันภาษาไทยเรียกทั้งส่วย ทั้งช่า จึงสับสนกัน ชาวลาวเรียกชนมอญ-เขมรกลุ่มนี้ว่า *ช่า* และมีชื่อตามท้ายเพื่อบอกโคตร บอกถิ่นที่อยู่ จึงมีช่ามากมาย เช่น *ช่าฮอก ช่าระแด ช่าประโชนบ ช่าบรู ช่ากระเลิง ช่ากะโล๊ะ* ฯลฯ ชาวบรูอยู่ในท้องถิ่นอำเภอโขงเจียม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี และในจังหวัดมุกดาหารมีอยู่ที่ ตำบลป่าหวาย ตำบลบ้านโคก อำเภอเมืองมุกดาหาร และที่อำเภอดงหลวงติดเขตเทือกเขาภูพานมีช่าหลายกลุ่ม รวมทั้งช่าบรูด้วย วัฒนธรรมช่าบรูไม่เด่นชัดเพราะเปลี่ยนเป็นวัฒนธรรมไทยลาวแล้ว และจากงานวิจัยของ จิตรกร โพธิ์งาม. ที่ได้ทำการศึกษาโลกทัศน์ของชาวบรูบ้านเวินบึก อำเภอโขงเจียม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาโลกทัศน์ชาวบรูในด้านปัจจัยสี่และศึกษาโลกทัศน์ของชาวบรูที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ พบว่า การทำมาหากินของชาวบรู บ้านเวินบึก ค่อนข้างจะลำบากเนื่องจากมีพื้นที่ทำกินอย่างจำกัด สำหรับอาหารการกินจะขึ้นอยู่กับโอกาสคือ อาหารที่รับประทานใน

ชีวิตประจำวันกับอาหารที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม ในด้านที่อยู่อาศัยเห็นว่าเรือนแบบไม้ผิงเสามีความมั่นคงกว่าเรือนแบบผิงเสาและมีการตั้งบ้านเรือนอยู่ร่วมกันตามฮิดของตนไม่อยู่ปะปนกับฮิดอื่น เกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่มเห็นว่า ผ้าที่ทอด้วยมือไม่ปราณีตและไม่เป็นที่นิยม ประกอบกับพวกตนมีฐานะยากจนต้องดิ้นรนเพื่อการหาเลี้ยงชีพ ไม่มีเวลาพอที่จะทอผ้าขึ้นใช้เอง จึงนิยมซื้อเสื้อผ้าจากตลาดแทน เกี่ยวกับยารักษาโรคเห็นว่า ฮิดความสามารถในการบำบัดรักษาระหว่างแผนโบราณกับแผนปัจจุบันขึ้นอยู่กับลักษณะอาการของโรคมากกว่าความสามารถของหมอเพียงลำพัง และชาวบรูนิยมรักษาด้วยวิธีแผนโบราณเนื่องจากประหยัดกว่า เกี่ยวกับมนุษย และสังคมเห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมของตนเองถูกกำหนดโดยฮิดช่า คองขอม ซึ่งจะล่วงละเมิดมิได้ เกี่ยวกับธรรมชาติเห็นว่า แหล่งธรรมชาติที่พวกตนเคยอาศัยทำกินมาแต่เดิมนับวันจะถูกกำหนดและควบคุมโดยรัฐมากขึ้น เกี่ยวกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติเห็นว่า ไสยศาสตร์ เเคราะห์ และ โชคลางมีจริง จึงมีการนับถือแบบผสมผสานระหว่างพุทธศาสนา ลัทธิพราหมณ์ และความเชื่อเรื่องผีสางเทวดา ระบบความเชื่อดังกล่าวดำรงอยู่ในลักษณะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน



พ่อใหญ่ก็ อดีตผู้ใหญ่บ้านเวินบิก

พ่อใหญ่ก็ เล่าให้ฟังว่า ในสมัยก่อน
ที่จะย้ายมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านเวินบิกนั้น
อาศัยอยู่ที่บ้านลาดเลอ ตำบลคำหลวง
แขวงเมืองปากเซ (ปัจจุบันคือ อำเภอชนะ
สมบูรณ์) สาเหตุที่อพยพมาอยู่ตอนใต้ของ
อำเภอโขงเจียม เพราะไม่ชอบการปกครอง
ของฝรั่งเศสในสมัยนั้น พ่อ-แม่อยู่ไม่ได้
ก็เลยแตกหนีข้ามน้ำโขงมา ตอนที่ย้ายเข้า
มาครั้งแรกมี 7 ครอบครัว มาตั้งบ้านเรือน
อยู่ที่หินครกบ้านเก่า ตอนหลังพ่อใหญ่ก็
ตามมาด้วยเป็น 10 ครอบครัว ขยายครอบ
ครัวออกลูกออกหลานเอาลูกเอาเมียไป
กลายเป็น 14-15 ครอบครัว เชื่อมเข้าหา
กัน เป็นคุ้มเหนือ-คุ้มใต้ ชุดที่ 2 ย้ายมาอยู่
อีก 15 ครอบครัว ตั้งแต่นั้นมาก็ไม่ได้แยก
ย้ายไปไหนเลย (ประมาณ พ.ศ. 2457 ใน
สมัยนั้นมีอำมาตย์หลวงแล้ว กาญจนเขต
เป็นนายอำเภอโขงเจียม) สมัยก่อนเรียก
โขงเจียมว่า โชนงเจียง แปลว่า ช้างที่เป็น
ใหญ่ในฝูง ตามตำนานเล่าว่า บ้านด่าน
จ้างลูกบ้านเด็กเล็กเด็กน้อย เอาน้ำเอาหญ้า

ให้ช้างกิน ช้างฝูงหนึ่งต้องมีตัวหนึ่งตัวใด
ใหญ่กว่าเพื่อน ชาวบ้านเรียกว่า โชนงช้าง
(โชนง = เป็นใหญ่ในฝูง เจียง เป็นภาษา
บรู = ช้าง) บ้านเวินบิกนี้ตั้งมาเกือบ ๗
ร้อยปี มีผู้ใหญ่บ้านแล้ว 7 คน คนแรกคือ
ผู้ใหญ่สี พึ่งบ่า คนที่ 2 ผู้ใหญ่คำมี คนที่ 3
ผู้ใหญ่นาจ คนที่ 4 ผู้ใหญ่จิ้น คนที่ 5
ผู้ใหญ่ง่อง คนที่ 6 ผู้ใหญ่ก็ (ผู้ให้ข้อมูลเรา
ขณะนี้) และคนปัจจุบันคือ ผู้ใหญ่สีทัน
พ่อใหญ่ก็ เล่าต่อไปว่า ที่สปป.ลาว ไม่ค่อยมี
การทำหลักฐานทางราชการ การเกิด-ตาย
ไม่ค่อยมีการแจ้งทางการ จะมีก็แต่ ใบสำ
มะโนการทำงาน ที่ฝรั่งเศสทำให้ (ทางลาว
เรียกว่า บี้ เช่น บี้ทำการทำงาน บี้เสียส่วย)
ญาติพี่น้องทางฝั่งลาวมีเยอะ ยังจำกันได้
แต่ทุกวันนี้จะมีก็แต่พี่น้องทางฝั่งลาวแะ
มาเยี่ยมเยือนบ่อยครั้ง ส่วนพี่น้องทางฝั่ง
ไทยไม่ได้ไปเยี่ยมพี่น้องทางฝั่งลาวเนื่อง
จากถูกเจ้าหน้าที่ทางฝั่งลาวจับบ่อยครั้ง
เมื่อปีกลาย (2 ปีที่ผ่านมา) ลูกชายแกถูก
เจ้าหน้าที่ลาวจับไปยังคุกที่ แซะบันอยู่ 3

วัน ผูกมัดมือมัดเท้าแขวนใส่ข้อท่อยั่วลง
เหมือนค้างคาว (ชาวบ้านเรียกว่า เกีย)
แล้วนำไปขังคุกที่ปากเซอีก 14 วัน ให้นัก
ปลาทุตัวเดียว 7 คน ทำเป็นปันกับข้าว
เหนียวถ้วยเล็ก ๆ (ชาวบ้านเรียกว่า กินกัน
ตาย) เฉพาะตอนเช้ากับตอนเย็น กลางวัน
ไม่ให้กิน แก้วงัดเงินขอความช่วยเหลือจาก
ทางราชการ กว่าจะเอาตัวลูกชายออกมา
จากคุกได้หมดเงินไปหมื่นกว่าบาท ที่นั่นแ
กว่าว่ามีคนไทยติดอยู่ประมาณ 200 กว่า
คน เขียนจดหมายฝากมากับลูกชายแก่ ให้
ช่วยส่งข่าวถึงพ่อที่อยู่จังหวัดชุมพรให้ด้วย
พ่อเขาชื่อ นายบาง บอกให้มาไล่ตัวด้วย คน
ไทยที่ถูกขังอยู่ที่นั่นตายวันละ 2 คน เขาเอา
ใส่กระสอบทิ้งลงน้ำ ส่วนใหญ่ไปรับจ้างทำ
งานแล้วถูกเจ้าหน้าที่ลาวจับตัวไป พ่อ-แม่
ทางบ้านก็คิดว่าลูกของตนไปหาเงิน แต่ที่
ไหนได้ ลูกของท่านอ่อนวอนต่อทเวดา
ร้องไห้อยากเห็นหน้าพ่อ-แม่ พ่อใหญ่ก็เล่า
เรื่องการฆ่ามาหากินของชาวบ้านเวินบึก
ให้ฟังว่า แต่ก่อนทำไร่อยู่ด้านหลังภูอีต่าง
สามารถปลูกพริก มะเขือ ได้มากมาย ส่วน
การทำนาไม่มีพื้นที่ทำนา ต้องซื้อข้าวกิน
เดี๋ยวนี้ทำอะไรก็ได้ทำทางการเขาห้ามทำไร
เลื่อนลอย ก็เลยอยู่เฉย ๆ การฆ่ามาหากิน
ลำบากที่สุด ปลาในแม่น้ำโขงก็เหลือน้อย
เต็มที ทุกวันนี้อาศัยลูกหลานที่เข้าไปหา
งานทำที่กรุงเทพฯ ส่งเงินมาให้ มาพอได้
กินได้ใช้ เดือนละ 500 บาทที่ 2 เดือนต่อ
1,000 บาท บางที่ 3 เดือนต่อ 1,000
บาท รายได้อย่างอื่นไม่ค่อยมี อาศัยสาน

หวด สานตะกร้าขายไปวัน ๆ หรือไปขอ
งานทำที่อุทยานแห่งชาติ ได้เดือนละ
3,000 บาท 2-3 เดือนจึงจะได้สักครั้ง
ก็ต้องอดทนเอาดีกว่าไม่มีงานทำพวกสาว ๆ
ก็ไปทำงานที่โรงแรมทองแสง เดือนละ
1,200-1,500 บาทพอได้กิน เกี่ยวกับ
การนับถือผี หรือความเชื่อที่มีสืบทอดต่
กันมา พ่อใหญ่ก็เล่าให้ฟังว่า บังบด ใน
ความเชื่อของชาวยุ้ย เชื่อว่าเป็นสิ่ง
ประเสริฐที่สุด อัมทิตย บังไม่ให้ใครเห็น
สมัยก่อนขณะทำอะไรจะได้ยินเสียงดีกลอง
14-15 คำ คนในหมู่บ้านได้ยินทั่วถึงหมด
ทุกคน แต่มองไม่เห็น และก็ไม่มีใครไปตี
กลอง ที่ภูอีต่างสิ่งของเครื่องใช้ยืมได้
สับประรดเก็บกินได้ แต่เอามาไม่ได้ สมัยปู่ย่า
ตายาย พ่อของพ่อใหญ่ก็เล่าให้ฟังว่า ที่บ้าน
สว่างโพธิ์ไทร เวลาทำบุญก็ไปยืมโสร่ง เสื้อ
ผ้า แพรพรรณต่าง ๆ ยืมอะไรก็ได้ บังบด
ให้ยืมหมด แต่ยืมแล้วไม่ยอมเอามาคืน
ทุกวันนี้จึงไม่มีใครเห็นบังบดอีกเลย เกี่ยว
กับ ประเพณีนับถือผี ของชาวยุ้ยที่ปฏิบัติ
สืบทอดต่อกันมา ในเดือน 3 เลี้ยงทอเจ้า
บ้าน มเหศักดิ์หลักบ้านชาวเมือง ทอเจ้า
บ้าน หรือหลักบ้านของบ้านเวินบึกอยู่ด้าน
หลังภูอีต่าง อยู่ไกลมาก การเลี้ยงมี 2 ฤดู
คือ เดือน สิบสอง เดือนสิบ เดือนเจียง
เดือนยี่ (ภาษาถิ่น : ถ้าเช้าแล้วเปิดทุกคน
เผือก มัน ยิ่งจะต้องบได้ ด้ายยังบได้กินเช้า
ใหม่ กินบได้ เลือกลีออกมา ถ้าเลี้ยงบทัน
เดือนเจียง เดือนยี่ ให้เลี้ยงเดือนสาม พอ
เลี้ยงแล้ว กินเช้าใหม่แล้ว กระเทียมทอได้

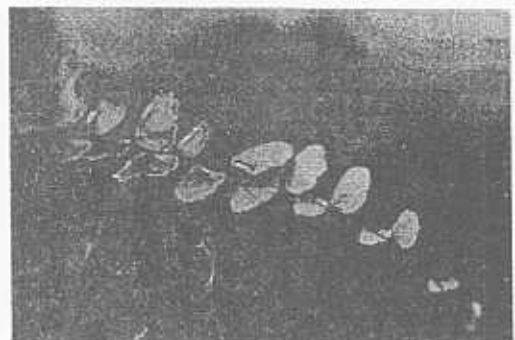
แต่ว่าถางไม้บ่ทันได้ พอเลี้ยงหอเจ้าบ้าน
แล้ว ถางป่าได้ ถางสวนได้ ถางสวนส้ม
สวนแล้ว ปิดการถางถาง ถ่าไม้ ฮื่อถาง
กะปรับควาย 1 ตัว ถางบได้ ผิดฮึด ผิดหอ
เจ้าบ้าน ถึงเดือนหก ใสใส่เข้า ปลุกสิ่งของ
ลงไป ปลุกเหม็ดแล้ว เดือน 7 เดือน 8
เดือน 9 ห้ามแตะต้อง ไม่ตอกคอกด่าบให้
ถางแล้ว ของในโฮบให้เก็บบให้กิน ใบชิง
ใบถั่วต้องบได้ หยุต พอถึงเดือน 11 เข้าสูก
ถ่าเข้าไม้สูกก่อนในวงศวันในตระกูล พอ
ได้เฮ็ดเข้าเมาเข้าฮางได้ เฮ็ดแน้อยากเกี่ยว
เข้า พอได้มีหญ้ามุงหลังคา บ่จั้งขึ้นมันเกี่ยว
หญ่าบได้ ต้องเฮ็ดเข้าเมาเข้าฮาง นึ่งแล้ว
เอามาตาก ต่าเข้าเมากะต่าคั่วแล้วกะต่า
เข้าฮางแกลบฮ่าเอามาวางใส่กระดังไว้
เอามิด เออพรา เอชวาน เอาเกี่ยว วางไว้
ให้เขากิน เพราะว่าอาศัยพวกนี้เป็นแสง
ไปถากไปถางพื้นโฮ พอกินเข้าใหม่แล้ว
เกี่ยวหญ่าได้ ผือกมันกินได้ ถ่ามีการเฮ็ด
ผิดหอเจ้าบ้านเช่น ไปถางโฮถางสวนใกล้
พื้น ไปป่าไม้ใกล้ที่อยู่นั้น ปรับควาย 1 ตัว
ถ่าบ้านเมืองบ่อยู่ดีมีแสง เจ็บไคไซ่ป่วย
กะปรึกษากันบ่ควาย 1 ตัว ถ่าเกิดเดือด
ฮ้อนหนัก พวกผู้ร้ายชายโจรจะมาลักมา
ปล้น อัคคิภัยโรคภัยไซ่เจ็บมาแต่บ้านฮั้น
ไคยินฮ่าวว่าบ้านนั้นเป็น ล้มตายเสียหาย
เจ็บไคไซ่ป่วยหนัก เฮ็ดจั้งไคบ้านเฮา
เฮ้า..บ่ควาย 1 ตัวโลดจั้งไคกิน สมัยก่อน
สร้างโรงเรียนใหม่ ๆ ผมบได้บอกพื้น เฮ็ด
หยังบได้บอก เลือเสาะฮ้อมบ้านเลย ผู้เฒ่า
สั่งให้ฮั้นเฮือนบให้ลงเฮือนเลย ฤทธิของ

พื้นนั้นแสดงให้เห็น เข้ามาขบหมากองไว้
บ่กินดอก ผู้เฒ่าพื้นลงมาเห็นฮอยอยู่ เออ
บ่เป็นหยัง ถ่าเลื่อมนออกจากบ้านไปหนี
บ่เห็นฮอยมัน มันฮ้อนฮอยบให้เห็นเลย
กะหมายควายว่า มันสิกินคน ห้ามลงเฮือน
กะไปบอกพื้น ไปยอม ส่าหมู ส่าไก่
ยอมพื้น ยอมผิตยอมพาลเอาของไปถวาย
พื้น บ่เป็นหยัง เขาสร้างเขามาพัฒนาบ้าน
เมืองให้มีความรู้ ขอนำ กะแล้วไป

แปลว่า... ถ่าทำนาเสร็จหมดทุกคน
แล้ว ผือก มัน ฮิง จะกินไม่ได้ หากยังไม่ได้
กินข้าวใหม่ ชาวบ้านเชื่อว่าจะมีเสือออกมา
หากทำพิธีเลี้ยงหอเจ้าบ้านไม่ทันในช่วง
เดือนเจียง เดือนยี่ ก็ให้ทำพิธีในเดือนสาม
ทำพิธีเสร็จแล้ว กินข้าวใหม่แล้ว สามารถ
เกี่ยวหญ่าได้ ถางสวนได้ เมื่อถางสวนส้ม
สวนเรียบร้อยแล้ว ก็ทิ้งดการถากถางทุก
อย่าง หากใครถางถั่วว่าทำผิดฮึด ผิดหอเจ้า
บ้าน ก็กะปรับควาย 1 ตัว พอถึงเดือน 6
ให้ปลูกข้าว ปลูกพืชต่าง ๆ ลงไป เมื่อปลูก
เสร็จแล้ว เดือน 7 เดือน 8 เดือน 9 ห้าม
แตะต้อง กอไผ่ก็มิให้ถาง พืชในไร่ ใบชิง
ใบถั่วมิให้เก็บ ให้งด พอถึงเดือน 11
รวงข้าวสุก ถ่าในตระกูลใดข้าวสุกพร้อมที่จะ
เก็บเกี่ยวก่อนก็ให้เก็บมาทำข้าวเมาข้าวฮาง
เพื่อที่จะสามารถเกี่ยวข้าว ไม่เช่นนั้นจะไม่
สามารถเกี่ยวหญ่ามุงหลังคาได้ ต้องต่า
ข้าวเมาข้าวฮางเอามาวางใส่กระดังทำพิธี
บูชา ผิด พรา ชวาน เกี่ยว เพราะชาวบ้าน
ถือว่าได้อาศัยสิ่งของพวกนี้เป็นเรี่ยวแรงใน
การถากถางทำนาทำไร่ เมื่อกินข้าวใหม่

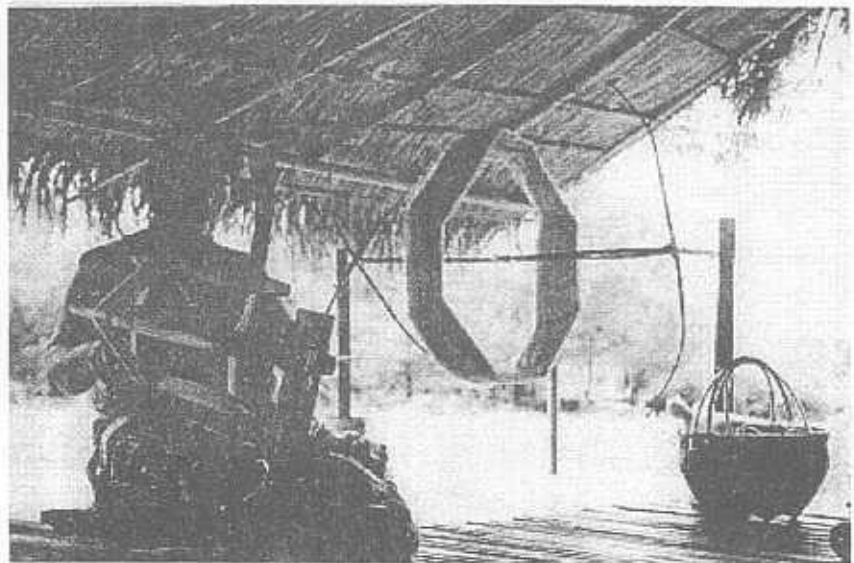
แล้ว ก็สามารถเกี่ยวหญ้าได้ ผีอก มัน กิน
ได้ แต่ถ้ามีการทำฮีด ผิดทอเจ้าบ้าน เช่น
ไปตางไร่ตางสวนหรือตัดต้นไม้ใกล้สถานที่
แห่งนั้น ก็จะปรับควาย 1 ตัว หรือถ้าบ้าน
เมืองไม่อยู่เย็นเป็นสุข มีโรคระบาดชาว
บ้านเจ็บป่วยล้มตาย โจรผู้ร้ายชุกชุม ก็
ประชุมปรึกษาหารือ ม้าควาย 1 ตัว สมัย
ก่อน ตอนสร้างโรงเรียนที่ใหม่ ๆ พ่อ
ใหญ่ก็บอกว่าไม่ได้ไปบอกกล่าวทอเจ้าบ้าน
(ทำอะไรไม่บอกกล่าว ถือว่าเป็นการลบหลู่)
มีเสือเข้ามาวนเวียนในหมู่บ้าน พวกคน
เฒ่าคนแก่สั่งไม่ลงลูกหลานลงจากบ้าน
ชาวบ้านเชื่อว่า การที่มีเสือเข้ามาวนเวียนนี้
เป็นอิทธิฤทธิ์ของทอเจ้าบ้านแสดงให้เห็น
เสือเข้ามาขบหมากองทั้งไว้แต่ไม่กิน คน
เฒ่าคนแก่ลงมาดู ยังเห็นรอยเท้าเสืออยู่
คนเฒ่าคนแก่ก็บอกว่าไม่เป็นไรหรอก แต่
ถ้าเสือไม่ทิ้งรอยเท้าไว้ให้เห็น แสดงว่ามัน
จะกินคน ห้ามลงจากบ้าน แล้วให้ไปทำพิธี
บรวงสรวงบอกกล่าวทอเจ้าบ้าน โดยนำหมู
ฆ่าไก่ ไข่ควาย ขอละเวนสักครั้งเถอะทาง
การเขามาพัฒนาบ้านเมืองให้มีความรู้
จากนั้นก็เห็นเสือไม่ปรากฏตัวอีกเลย (เห็น
แปลว่า ท่าน ในที่นี้หมายถึง ภูมิ หรือ เจ้า
ที่หวาดตาต้นไม้ใหญ่ ชาวบ้านเรียกว่า ทอเจ้า
บ้าน) หลังจากนั้นทีมงานเรานั่งสนทนา
ภาษาถิ่น (ภาษาบุรี) กับ นายวรรณ พึ่งปา
อายุ 40 ปี นายเวิน พึ่งตง อายุ 37 ปี
นายบุญเดิม คำบุญเรือง อายุ 37 ปี เกี่ยว
กับสำเนียงภาษาบุรี เทียบกับภาษาไทย
ตัวอย่างเช่น

ภาษาไทย		ภาษาบุรี
ถึงน้ำ	→	คุล
จอกแก้ว	→	จอก
กระป๋อง	→	กระป๋อง
สบาย	→	กวยเอ็ดกวยจา
สบายดี	→	กวยอาเต
ไม่สบาย	→	ตะกวยเอ็ดกวยจา
ขอบคุณ	→	รือสะออน-สะตุ
น้ำแข็ง	→	เดอะก้อง
ข้าว	→	คอย
กินข้าว	→	จะคอย
ร้องเพลง	→	ร้องเพลง
น้อง	→	แอม
ลูกน้อง	→	แอมแกด
พี่ใหญ่	→	อายปิด
ผู้หญิง	→	เนียง
สาวงาม	→	ออ
งามที่สุด	→	ออลีเลอ
เมา	→	บรุน
เมาเปียร์	→	บรุนเปียร์
เมาเหล้า	→	บรุนปลอง
บุหรี	→	เอ็ด
บุหรีสายฝน	→	ไซเมีย

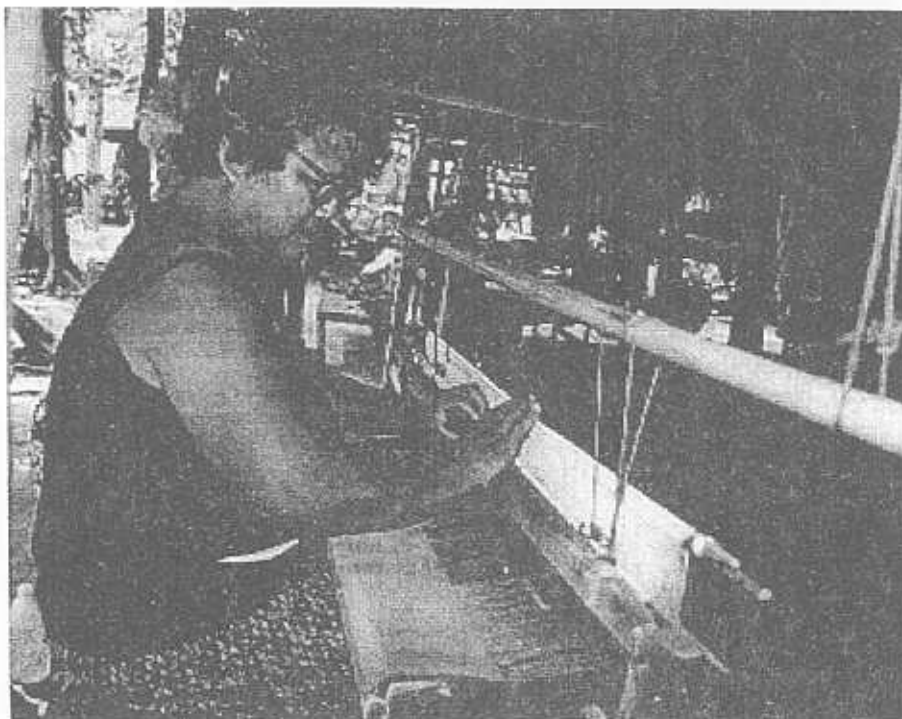


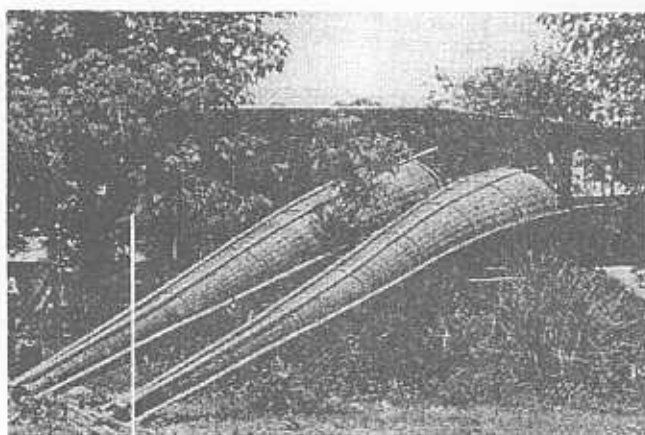
ทีมงานเราขอขอบคุณชาวบ้านเวินบึกทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือในการถูกพวกเราซักถามข้อมูลครั้งนี้โดยละเอียด ออกจากบ้านเวินบึกเราย้อนกลับเส้นทางเดิม

ที่บ้านท่าแพ หมู่ 10 ตำบลโขงเจียม จะเห็นตุ้มปลายอนขนาดยักษ์วางพาดแนวรั้วเรียงรายอยู่ จึงแวะเข้าไปสอบถามคุณป้าที่กำลังปั่นไหมอยู่หน้าบ้านริมทาง



คุณป้าหนูวัน ใจบุญ อายุ 57 ปี บ้านเลขที่ 3 หมู่ 10 บ้านท่าแพ ตำบลโขงเจียม
กำลังปั่นไหม และทอผ้าไหม

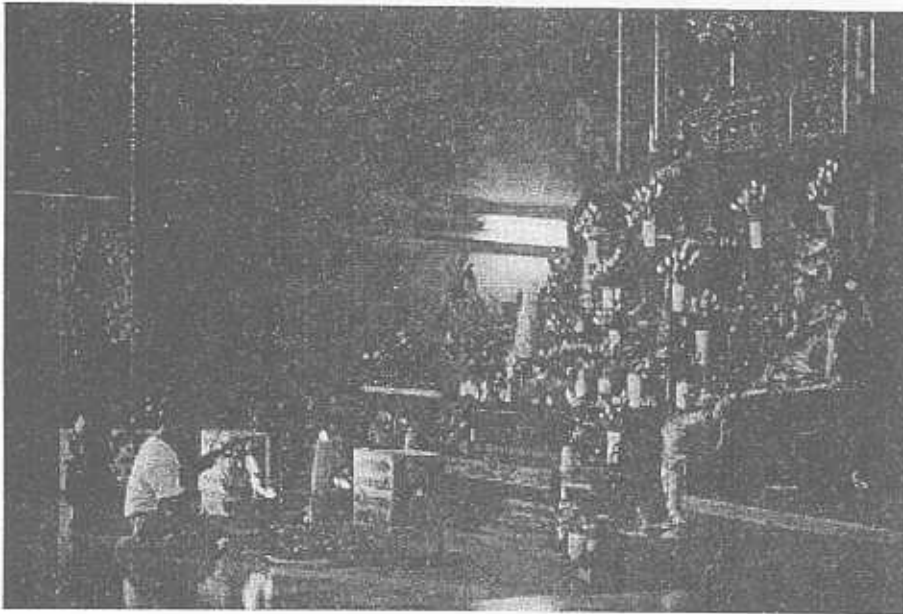




ตุ้ม (แฉีกออกจากสวน ไร่ฉีกจากปลาอน)

ภาวที่... บ้านนาอฮันฮอดด์ วนชาภิรัช บ้านเลขที่ 4 หมู่ 10 บ้านท่าแฉก ตำบลลิพวน เขื่อน
 สบปราบวิจิตรสถานตุ้มได้ความว่า... ขวอนฮอดด์ไม่มีเอกสาร เพราะถ้าฮอดด์ฮอนอฮันกับกาเก็บปลา
 ...ว่าฮอดด์ฮอนอฮันมีบ้าน ต้นไม้ที่ไว้ใช้สำหรับสวนตุ้ม





วัดเจ้าคุณสาธุการย์ ตำบลบ้านด่าน อำเภอโพนทอง
ประวัติ... หลวงปู่เจ้าคุณ... หลวงปู่... เกิดวันพุธ เดือน 4 ปีชวด ๑๓๑๐ ปี ๔๖ พรรษา
กินแกงหน่อไม้หวานขมิ้นขาว แห้วดำขาว ประเทศลาว
ยี่สิบห้า คุณบ่อดินทมิฬขาว มาลาธิดา คุณแม่ขุน
มีเงิน ๑๐๐ ๕ คน หลวงปู่เป็นคนที่ ๕ ปีชวดได้เสียชีวิตหมดแล้ว



ก่อนจากลา

เราอาจกล่าวได้ในขณะนี้ว่า กลุ่มชนโบราณที่เคยอาศัยอยู่บนสองฝั่งแม่น้ำโขง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ตั้งแต่จังหวัดเลยเรื่อยลงมาจนถึงจังหวัดอุบลราชธานี เป็นเผ่าพันธุ์ของ กลุ่มชนที่เคลื่อนย้ายจากหนองแสในมณฑลยูนนาน ทางตอนใต้ของประเทศจีนมาตามลำน้ำโขง และเข้าไปตั้งถิ่นฐานชุมชนกันอยู่ตามที่ราบลุ่มของสองฝั่งน้ำและบริเวณลุ่มน้ำอื่น ๆ ที่ใกล้เคียง กลุ่มชนเหล่านี้ ในขั้นแรกมีลัทธิทางศาสนาเป็นแบบถือน้ำ มีการบูชา นาคเป็นสำคัญ การเคลื่อนย้ายลงมาตั้งหลักแหล่งในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำโขง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้มีโอกาสพบปะติดต่อกับกลุ่มชุมชนที่เคยอยู่ในดินแดนนี้มาก่อนเช่น กลุ่มชนที่มีความเจริญรู้จักการหล่อสำริดขึ้นใช้ และกลุ่มชนที่อยู่ใกล้ทะเล มีการติดรับวัฒนธรรมกับต่างประเทศเช่น แคว้นจูลิน ในเขตตั้งเกี่ยวทางตะวันออกเฉียงเหนือ และแคว้นอินทปัฐนคร ซึ่งอยู่ต่ำลงไปทางใต้แถวใกล้ปากแม่น้ำโขง ต่อมาเมื่อพุทธศาสนาแพร่หลาย ประชาชนส่วนใหญ่ก็หันมานับถือพุทธศาสนา แต่ว่าก็ยังคงรักษาลัทธิเดิมคือ การบูชาพญานาคอยู่ นาคจึงกลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ควบคู่กับพุทธศาสนา ในระยะนี้ได้มีการสร้างเสมาหิน ซึ่งแต่เดิมเป็นหินตั้ง (Megaliths) ในลัทธินับถือผีขึ้นเป็นของ

ศักดิ์สิทธิ์ในทางพุทธศาสนา ปักแสดงเขตของบริเวณศาสนสถาน ซึ่งมีกระจายไปทั่วในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่กลุ่มชนที่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงบริเวณจังหวัดนครพนมหรือแต่เดิมคือ แคว้นศรีโคตรบูร อยู่ในท้องที่ที่มีการคมนาคมกับแคว้นอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้ทะเลเช่น แคว้นจูลินและแคว้นอินทปัฐนคร จึงมีโอกาสรับอารยธรรมของต่างประเทศ โดยเฉพาะลักษณะและแบบอย่างในทางศิลปกรรมของศาสนาพราหมณ์จากอินเดียเข้ามาปรับปรุงแต่ง และสร้างเป็นพระธาตุพนมขึ้นบนดอนที่สูงริมฝั่งขวาของแม่น้ำโขง

ด้วยเหตุที่ว่าระยะเวลาการเดินทางสุดแสนจะสั้นนัก ทั้ง ๆ ที่เราได้วางแผนและศึกษาค้นคว้าข้อมูลก่อนการเดินทางไว้แล้ว แต่เพียงเพราะว่า มีข้อจำกัดด้านเวลา ทำให้ทีมงานเราขาดโอกาสที่จะนำเสนอข้อมูลได้ครอบคลุมทั้งหมด ข้อมูลของอำเภอฮานูมาน อำเภอเขมราฐ อำเภอโพธิ์ไทร และอำเภอโขงเจียม ที่ทีมงานเราเข้าไปสำรวจนั้นยังมีอีกมากมาย หากทีมงานเรามีโอกาสได้เดินทางไปสำรวจศึกษาแหล่งอารยธรรมลุ่มน้ำโขงอีกครั้ง คงจะสามารถนำเสนอข้อมูลที่ละเอียดน่าสนใจเพิ่มมากขึ้น การศึกษาสำรวจตามโครงการครั้งนี้ จึงขอยุติการเดินทางไว้เพียงเท่านี้



บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. ท่องเที่ยวอีสานร่วมงานเวิร์ลด์เทค'95. แผ่นพับ
ประชาสัมพันธ์, 2538.
- กรมการสถาปนาอีสาน (วิจิต คลังบุญครอง และไพโรจน์ เพชรสังหาร). สถาปัตยกรรม
อีสาน. บริษัทเมฆาเพรส จำกัด : กรุงเทพฯ, 2530.
- ชุมพล จันทนชาติ และ นิธิพงษ์ ผลสมบัติ. เอกสารประวัติอำเภอขามเฒ่า โรงเรียน
ขามเฒ่าวิทยาคม อำเภอขามเฒ่า. อัดสำเนา.
- ที่ทำการปกครองอำเภอเขมราฐ. เอกสารสรุปข้อมูลทั่วไปอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี.
ฝ่ายปกครอง อำเภอเขมราฐ : อุบลราชธานี, 2541.
- ธิดา สารยา. เมืองอุบลธานีแห่งราชะ ศรีสง่าแห่งไพรพฤกษ์. ศรีบุญอุตสาหกรรมการพิมพ์ :
กรุงเทพฯ, 2536.
- ธวัช ปุณโณทก. เที่ยวอีสาน.. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. โรงพิมพ์
พิมพ์เนศ : กรุงเทพฯ, 2532.
- แน่นน้อย ปัญจพรรค และสมชาย ณ นครพนม. วิญญาณไม้แกะสลักอีสาน. โรงพิมพ์รุ่งเรือง
รัตน์ : กรุงเทพฯ, 2536.
- ประดิษฐ์ แก้วชิน. เอกสารประวัติความเป็นมาของการร่ำตังทวาย. บ้านม่วงเจ็ด ตำบลเจ็ด
อำเภอเขมราฐ : อุบลราชธานี, 2541.
- พระครูพินิตพนารักษ์. ประวัติพระเหลาเทพนิมิต. เอกสารเนื่องในงานสมโภชองค์พระเหลา
เทพนิมิต. วัดพระเหลาเทพนิมิต, 2530.
- พระสุธี ธาตุเหล็ก และพระทองสา คำแฝง. ประวัติและปฏิปทาของหลวงปู่คำคะนิง จุลมณี.
วัดถ้ำคูหาสวรรค์ ตำบลบ้านด่าน อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี.
ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์
- วิชัย เทียนน้อย. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยวไทย. โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮาส์ : กรุงเทพฯ : พิมพ์
ครั้งที่ 3, 2540.
- ศูนย์สารนิเทศอีสานสิรินธร สำนักวิทยบริการ และภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศ
ศาสตร์. งานวิจัยเกี่ยวกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : บทความย่อ เล่ม 7. คณะ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม : มหาสารคาม,
2538.

ศรีศักร วัลลิโภดม. แอ่งอารยธรรมอีสาน. บริษัทพิมพ์เนศ พรินต์ติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด :

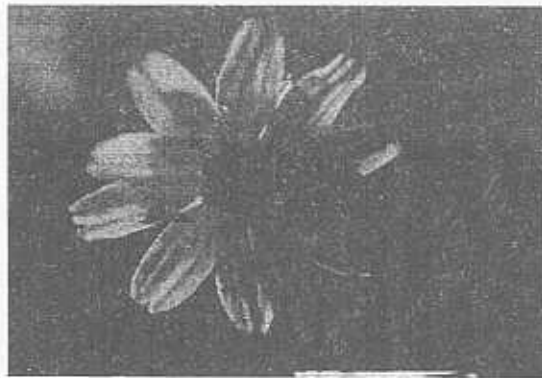
กรุงเทพฯ พิมพ์ครั้งที่ 3, 2538.

สุเทพ ไชยชนะ. เอกสารประวัติอำเภอโขงเจียม. โรงเรียนโขงเจียมวิทยาคม อำเภอโขงเจียม.

อุบลราชธานี, 2541. อัดสำเนา.

อัมพร สังฆพันธ์. เอกสารประกอบการแสดงฟ้อนไทพู่. โรงเรียนเขมราชูพิทยาคม อำเภอ

เขมราชู : อุบลราชธานี, 2541. อัดสำเนา.



ที่ปรึกษาโครงการ

ศ. ดร. ประกอบ วิโรจน์กุล

หัวหน้าโครงการ

ศักดิ์ชาย สิกขา

บันทึกภาพเบื้องต้น

ศกุนดลา เกดวงศา

บันทึกภาพวัตถุศึกษา

ไธสง บัณเฑาะ

ถ่ายภาพผู้นำทาง

วิชัยรินทร์ เกดวงศา

บันทึกภาพเบื้องต้น และ เล่าเรื่อง

ประทีป สิกขา